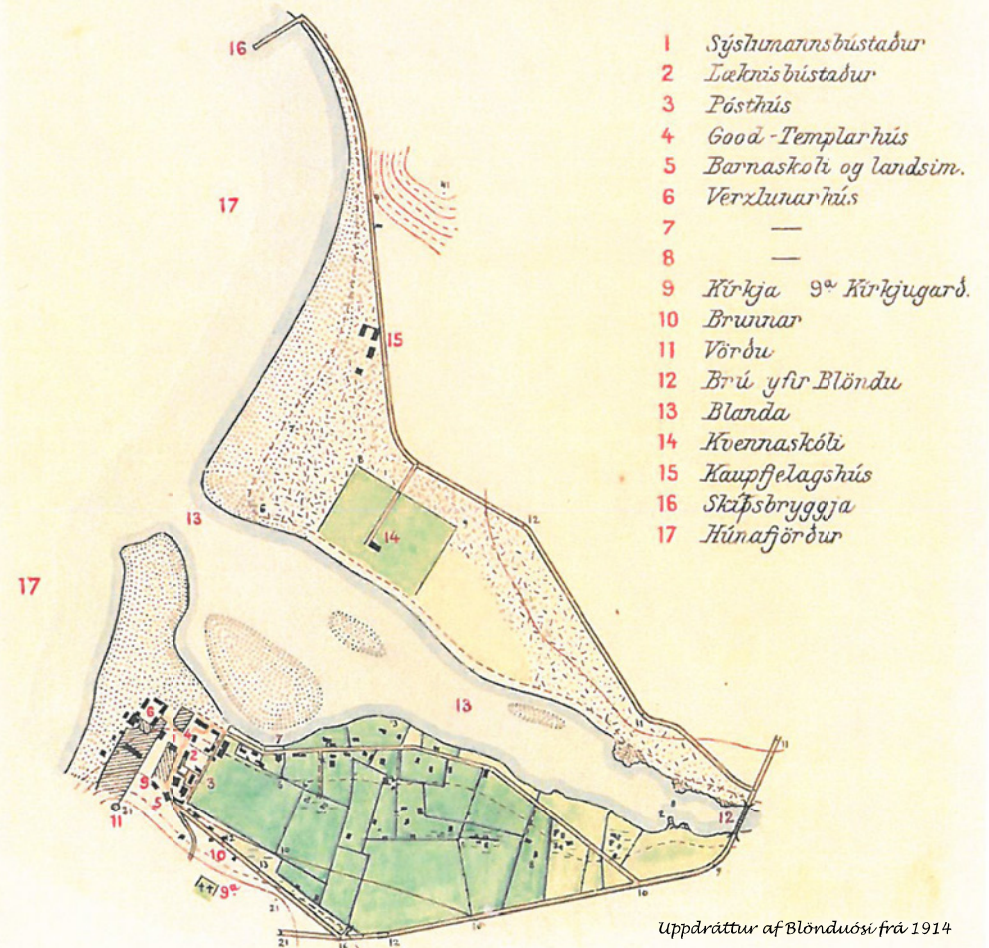


BLÖNDUÓSI

1 : 10 000



TGJ

TEIKNISTOFA
GUÐRÚNAR JÓNSDÓTTUR

TJARNARGÖTU 4, 4. HÆÐ, 101 REYKJAVÍK
sími: 5627750 gsm: 8980381
netf.: tgj@tgj.is vefsíða: www.tgj.is

HÚSAKÖNNUN Á BLÖNDUÓSI

Húsakönnunin var styrkt af Minjastofnun Íslands / Húsafriðunarnefnd

Að könnuninni hafa unnið:

Guðrún Jónsdóttir, ark. faí.
Ragnheiður Ragnarsdóttir, ark.fai.
Páll Jakob Línadal, dr. í umhverfissálfræði

TGJ
TEIKNISTOFA
GUÐRÚNAR JÓNSDÓTTUR

TJARNARGÖTU 4, 4. HÆÐ, 101 REYKJAVÍK
sími: 5627750 gsm: 8980381
netf.: tgj@tgj.is vefsíða: www.tgj.is

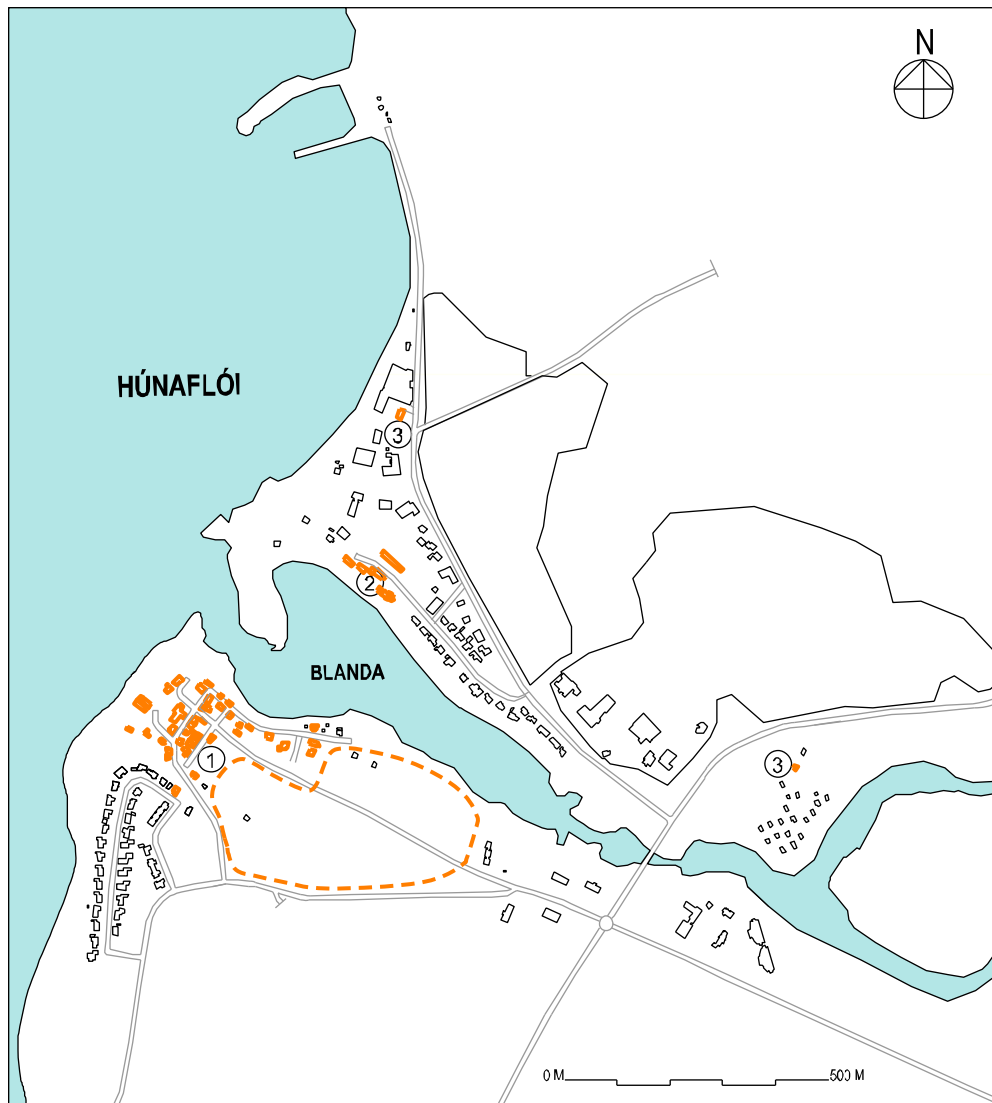
Fyrsta útgáfa des. 2015
Fjölritun: Prenta ehf.

Mynd á forsiðu: Uppdráttur af Blönduósi frá 1914

EFNISYFIRLIT

Formáli.....	bls.	1	Skráning húsa: Aðalgata 1- 17 og Brekkubyggð 2.....	bls.	22-63
Inngangur - Blönduós brot úr þróunarsögu:			Hnjúkabyggð 4 /Koppagata.....		64-66
Blönduós löggiltur verslunarstaður 1875.....		2	Skráning húsa: Blöndubyggð 1-14.....		67-100
Brot úr þróunarsögu	Myndir.....	3	Skráning húsa: Brimslóð 2-14		101-113
”	”	Fyrstu aldirnar.....	4	Blönduóskirkja gamla.....	114-117
”	”	Fram að setningu laganna 1875.....	5	Skráning húsa utan ár.....	118
”	”	Fyrstu verslunarmennirnir.....	6-8	Kvennaskólinn á Blönduósi.....	119-124
”	”	Fleiri hús bætast við.....	9	Elsta Kaupfélagshúsið í Brautarhvammi.....	125-126
”	”	Kirkjan frá 1895.....	10	Kaupfélagshúsið við Húnabraut.....	127-128
”	”	Og fleiri hús bætast við.....	11	Niðurstöður varðveislumats	129-131
”	”	Sláturhús sunnan ár.....	12	Lokaorð.....	132
”	”	Sjálfspurftarbýlin í Klifamýri.....	13-15	Helstu Heimildir.....	133
”	”	” ” og bæjarkjaminn	16		
”	”	Fyrstu húsin utan ár.....	17		
”	”	Fyrsta brúin yfir Blöndu og vegir að henni	18		
”	”	Fjöldi íbúa og heimila á Blönduósi 1882...	19		
”	”	Bæjarstemmingin.....	20		
”	”	Ný brú yfir Blöndu.....	21		

FORMÁLI



- ① Gamli bæjarkjarninn innan ár ② Kvinnaskólinn utan ár ③ Hús Kaupfélagsins utan ár

- ♦ Hús sem eru til umfjöllunar í Húsakönnuninni
- Svæði, sem kemur við sögu í Húsakönnuninni, Klifamýri. Svæðið þarfnast nánari úttektar

Hér gefur að líta fyrstu útgáfu af húsakönnun fyrir afmörkuð svæði í þéttbýlinu á Blönduósi. Húsakönnunin er sett fram sem lifandi könnun, plagg, sem tekur breytingum, þegar og ef ný vitneskja berst um efni hennar og innihald.

Húsakönnuninni er skipt í nokkra kafla. Í inngangi er stutt yfirlit yfir helstu atriðin í þróunarsögu bæjarins fram á miðja 20. öld. Síðan eru teknar fyrir einstakar götur í elsta bæjarkjarnanum innan við ána og sagt frá sögu einstakra húsa við göturnar og gildi þeirra. Að því búnu er vikið að sjálfsþurftarbúskapnum í Klifamýri innan við á og byggingum þar. Þessi byggð er talin einhver merkasta sjálfsþurftarbyggð á Íslandi. Þetta svæði þarf að kanna miklu ítarlegar en tók hafa verið á fram að þessu.

Fyrir utan á eru síðan tekin fyrir tvö svæði. Annars vegar lóð Kvinnaskólans og byggingar, sem þar hafa verið reistar. Hins vegar er drepði á Kaupfélagstorfuna, sem er nær Blönduóshöfn. Ekki hefur enn verið unnt að kanna það svæði nægilega og þarf að gera það betur.

Að síðustu er samantekt yfir helstu niðurstöður þessarar skýrslugerðar eins og hún liggur fyrir nú.

Óhætt er, eftir samantektina, að fullyrða að hér er á ferðinni merkilegur og mjög sérstakur bær, sem vanda þarf til varðveislu á.

Eins og fram kemur í skýrslunni hefur gamli bærinn legið í hálfgerðum dvala um nokkuð langan tíma. Nú er fólk hinsvegar farið að taka við sér og ný starfsemi farin að skjóta upp kollinum á svæðinu. Þá er mikilvægt að átta sig á því að vanda þarf til við alla umhverfismótun og ákvarðanatöku svo einn ofbjóði ekki öðrum. M. ö.o. mótuð sé byggð, sem er í jafnvægi, er aðlaðandi og býður af sér góðan þokka.

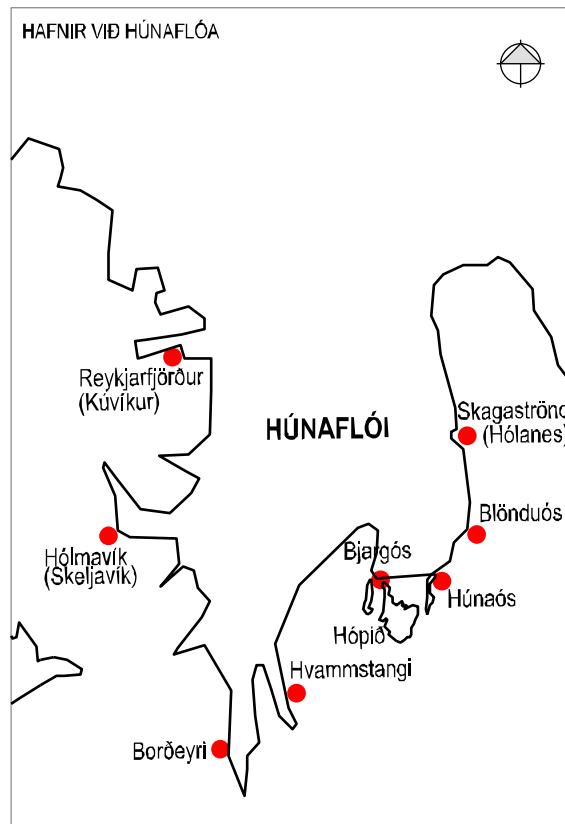
Margir heimamenn á Blönduósi hafa aðstoðað við að útvega efni í þessa húsakönnun. Vil ég þá fyrst nefna Jóna Arason í Skuld, sem hefur reynst sannur vinur og velgjörðarmaður í þeim efnum. Guðmundur Paul Scheel-Jónsson, skjalavörður hefur veitt ómetanlega hjálp við myndaöflun. Þá hefur verið aflað upplýsinga hjá Unnari Agnarssyni, Bjama Pálssyni, Huldu Leifsdóttur og loks Elsu Sigurgeirsdóttur, sem lengi vann mikið í ýmsum merkjum málum á Blönduósi.

Húsakönnun sem þessi getur styrkt sjálfsvitund íbúanna og þekkingu þeirra á viðfangsefninu. Bæjaryfirvöldum er þökkun samvinnan á liðnum árum.

F.h. Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur

Guðrún Jónsdóttir

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu



Byggðin á Blönduósi stendur í skál þeirri, sem hreyfing á landhæð og Blanda hafa mótað í aldanna rás. Skálarbotninn er í meginráttum tvískiptur. Neðri stallur, sléttlendi næst Blöndu sunnanmegin, þar sem fyrsta byggðin reis, að brekkunni sem gamla kirkjan stendur undir og norðan ár frá Blöndu að brekkum sem eru þar nokkru ofar og svo efri stall, sem gengur frá brekkunni við kirkjuna að Háumelum þar fyrir sunnan. Norðan ár nær efri stallurinn að Skúlahorni og melunum þar austur af. Þetta skálarform er mjög sérstakt og fallegt, auk þess að hafa ótvírækt náttúruverndargildi.

Auk hinna jarðfræðilegu sérkenna staðarins eru litbrigðin í ánni, Húnaflóa, Vatnsnesinu, Strandafjöllum, Spákonufellsborginni og Skagastrandarfjöllum mjög áhrifarík og einkennandi fyrir staðinn. Samspil blárra lita við græn tún sunnan Blöndu gera staðinn enn einstakari og auka á fagurfræðilegt gildi umhverfisins.

BLÖNDUÓS LÖGGILTUR VERSLUNARSTAÐUR ÁRIÐ 1875

Þéttbýlisstaðir á Íslandi eiga sér fæstir langa sögu. Þegar litið er á Íslandskortið sést að þéttbýlisstaðir hafa fram á síðustu ár nær eingöngu risið við ströndina. Við Húnaflóa má helst nefna þessa verslunarstaði: Blönduós, Borðeyri, Hvammstanga, Reykjarfjörð (Kúvíkur), Skagaströnd og Hólmavík, (Skeljavík). Mest umsvif voru öldum saman á Skagaströnd, en þegar leið að lokum 19. aldar dró mjög úr verslun þar og tók þá Blönduós við og hefur lengst af síðan haldið forystu sem verslunar-, þjónustu-, og stjórnsýslumiðstöð Húnavetninga við Húnaflóa.



Gamli bærin á Blönduósi 2015

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - myndir

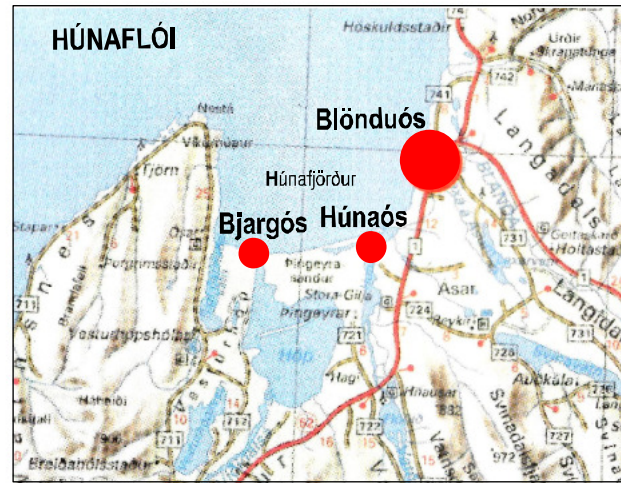


Litbrigði og landslag - Útsýni frá brekkunni sunnan ár yfir á Skaga, sumarið 2013 (ljósm. RR)



Á myndinni f. neðan sést frá efri skálinni niður á neðri skálinna, rétt fyrir aldamótin 1900 þegar fyrstu húsin eru risin (ljósm. Daniel Bruun)

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - fyrstu aldirnar



Hafnir við Húnafljóð

FYRSTU ALDIRNAR

Blönduós kemur við sögu þegar í Landnámabók, en þar er greint frá því að „Ævar gamli komi skipi sínu í Blönduós“ (Ísl. Fornrit I, bls. 225), en hann nam Langadal.

Í Vatnsdælasögu segir frá Ingimundi gamla, er kom á skipinu Stíganda í Blönduárós (Ísl. Fornrit III, bls. 4).

Af þætti Þorleifs jarlaskálds má ráða að einhver verslun hafi verið við Blönduós í lok 10. aldar. Þar segir frá því er Þorleifur kaupir sér skip af kaupmönnum er uppi stöð á Blönduosi (Flateyjarbók I, bls.229, Ísl. Fornrit IX, bls, 216). Þá má benda á frásögn í Hungurvöku, þar segir frá því er Magnús Einarsson var kjörinn Skálholtsbiskup 1133. Hann ætlaði utan til vígslu þá um sumarið en „varð afturreka í Blönduós“ í það skiptið (Biskupasögur I, bls. 20).

Þótt Blönduós komist á blað á þjóðveldistímanum er þó vafalaust að Borðeyri var um þær mundir aðalverslunarstaðurinn við Húnaflóa. Með stofnun einokunarverslunarinnar urðu Reykjafjörður og Skagaströnd aðalverslunarstaðirnir á þessu svæði.

Í Ferðabók Eggerts Ólafssonar og Bjarna Pálssonar frá árunum 1752-1757, sem Eggert samdi eru nefndar þrjár hafnir Norðanlands, sem þar hafi verið helstar í fornöld. Í Húnavatnssýslum hafi það verið Blönduós.

Í Ferðabók Ólafs Ólaviusar, sem er frá 1775-1777 segir svo um Blönduós: „Fyrir framan óskjafinn er sandrif, sem stendur upp úr sjó um fjöru. Það breytist stöðugt af brimróti og ísreki. Þess er því ekki að vænta að um höfn verði að ræða á þessum stað sakir grynninga á rifinu, en þar er hvergi yfir tveggja álna dýpi. Það er nokkum veginn víst, að ósinn hefur breyst síðan í fornöld, enda þótt skip formanna hafi verið með flatari botni en nú.“ Í þessari ferðabók er getið um Húnaós, sem er skammt suðvestur af Blönduósi og að full ástæða sé til að ætla að hann sé nýtileg höfn litlum skipum bæði sumar og vetur. Þá segir að kunnugt sé af fornsögum, að ósinn hafi verið notaður sem höfn. Sé það einnig sannað af búðartóftum, sem enn sjást leifar af við ósinn utan og norðan við Geirastaði.“



Myndin er tekin í sandinum sunnan ár, þaðan er útsýni m.a. út á Skaga og á Spákonufellið (ljósm. B. Gísladóttir)

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu fram að setningu laganna 1875

Svo bætir höfundur við ; „Hið sama vitum vér um Blönduós, en hitt er ókunnugt hvort heldur skipin hafa fleytt sér inn í sjálft Hópið eða þau hafa legið utan við eða í sjálfum Hópósnum (Bjargósi). Ekki vita menn heldur hvar búðirnar hafa staðið.“ Það sem nú hefur verið rakið gefur ljóslega til kynna, að menn hafa á þessari tíð haft litla sem enga trú á að verslun kæmi til við Blönduós og ekki verður séð, að þaðan hafi róðrar verið stundaðir þannig að á bækur væri skráð.



Horft yfir óslinn til suðvesturs - (Ljós. RR)

Í hugmyndum sem fram komu á 18. öld var gert ráð fyrir því að Akureyri yrði aðalhöfn eða verslunarmiðstöð Norðurlands, t.d. var svo í tillögu sem Skúli Magnússon landfógeti gerði árið 1757, um að úthafnir við Húnaflóa skyldu vera Skagaströnd og Reykjarfjörður. Samkvæmt tilskipun frá 1816 skyldu þessir staðir vera „autoriseraðir útleggjarastaðir“, en skv. opnu bréfi frá 1834 skyldu þessir staðir heita „autoriseraðir höndlunarstaðir“.

Þegar ritað var um hafnarskilyrði allt fram á 20. öld var öllu minna lagt í það orð en nú gerist. „Hafnir kalla menn þau skipalagi, þar sem skip geta legið lengri eða skemmri tíma þar verður að vera hlé fyrir vindum, brimi og úthafsöldu, skerjalaust, nægilegt aðdýpi og góður botn“ (Þorvaldur Thoroddsen: Lýsing Íslands, III, 1907). Hugtakið höfn þurfti ekki skv. þessu að fela í sér að um neitt mannvirki væri að ræða.

Af því sem áður er fram komið hlaut verslun Húnvetninga lengst fram á 19. öld að vera bundin við Skagaströnd. Hér var um að ræða langa verslunarleið fyrir marga auk þess sem leiðin lá um vegleysur, erfið vatnsföll og margs konar torfærur. Þar við bættist að hafnarskilyrði á Skagaströnd voru fjarri því að vera hagstæð enda skipströnd þar tíð. Þetta og ýmislegt fleira kemur fram í bænaskrá sem 148 Húnvetningar sendu Alþingi, þar sem farið var fram á að fá löggiltan annan verslunarstað í sýslunni. Í bænaskránni var sérstaklega bent á Blönduós.

Sama dag og bænaskráin var lögð fram á Alþingi 8. júlí 1875 ásamt ýmsum gögnum til fekari rökstuðnings lögðu þingmenn Húnvetninga þeir Ásgeir Einarsson á Þingeyrum, 1. Þingmaður Húnvetninga og Páll Jónsson í Dæli fram frumvarp til laga um löggildingu verslunarstaðar við Blönduós. Flutningsmenn höfðu m.a. þau rök sem áður greinir fyrir málinu, að kaupstaðarleiðin væri mjög erfið yfirferðar, ástand verslunarmála á Skagaströnd mjög bágborið og höfn væri þar „hin argasta“, en skipalega á Blönduósi hafi reynst góð.

Málið hlaut harða gagnrýni. Meðal þeirra sem mæltu gegn var Þórður Jónasson yfirdómari, sem var að jafnaði andvígur löggildingu nýrra verslunarstaða. Ásgeir fylgdi málinu fast eftir og svo fór að löggildingin var samþykkt sem lög nr. 21/1875. Í framhaldi af því var heimilt að mæla út sjö verslunarlóðir innan við Blöndu og tvær lóðir utan árinna.

INNGANGUR - Blönduósi / fyrstu verslunarmennirnir - lóðir þeirra og hús



Thomas J. Thomsen

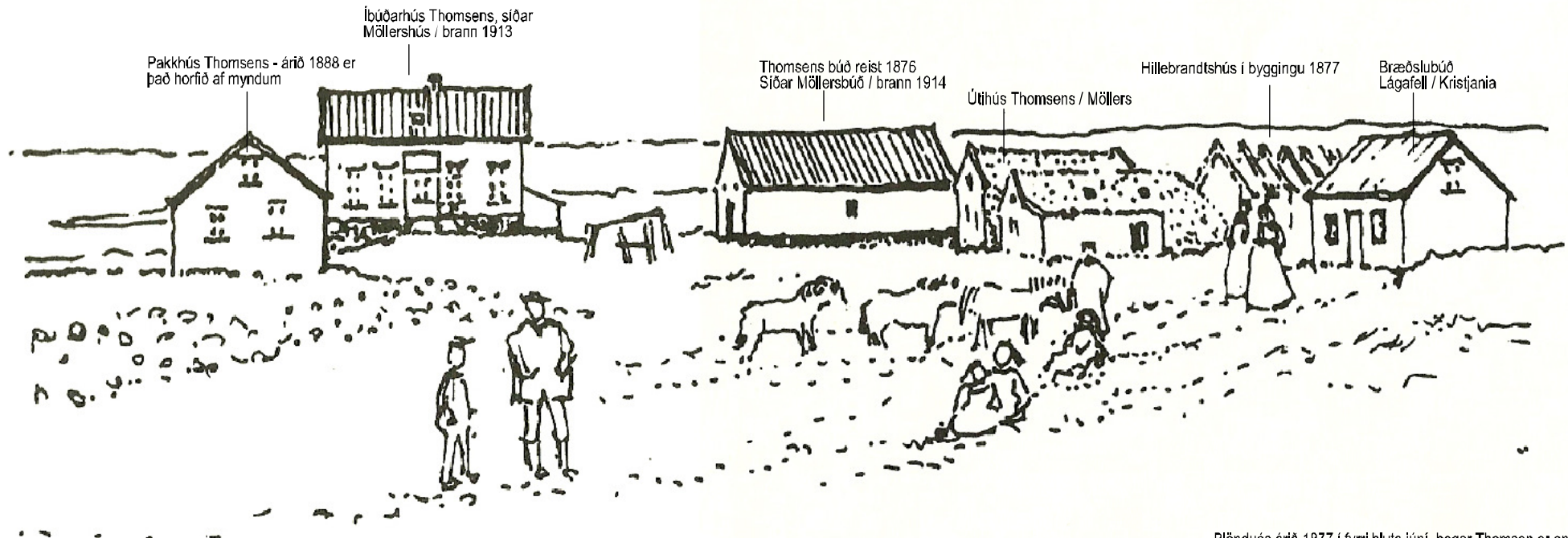
Sumarið 1875 heimsótti Thomas Jarowsky Thomsen kaupmaður og spekulant Blönduós. Hann hafði áður staðið fyrir verslun á Hólanesi (Skagatrönd) og Borðeyri. Árið eftir byggði hann verslunarhús á árbakkanum sunnan við Blöndu, en hann kom með húsgrindina sjóleiðis tilhöggna frá Noregi beint í Blönduós. Hann verður því að teljast fyrsti landnámsmaður þessa nýja verslunarstaðar, en fyrsti heimilismaður á Blönduósi var Sigvaldi Benediktsson Blöndal, sem er eini skráði íbúinn þar 1876 (Föðurtún bls. 190, höf. Páll V. G. Kolka). Árið 1877 endurbyggði Hillebrandt frá Hólanesi, mágur Thomsen, aðra búð austur af búð Thomsen, sem hann tók niður á Skagatrönd og kom með til Blönduóss.

Íshús Höfþnersverslunar var byggt norðarlega á lóð verslunarinnar árið 1900.

Ágúst á Hofi í Vatnsdal keypti húsið, þegar verslunin hætti árið 1929 og flutti það

í Hof, þar sem húsið stendur nú.

Sumarið 1877 voru þeir mágur gestkomandi uppi í Hnjúkahlíð og drukku þar fast. Fóru þeir þaðan seint um kvöld og kom Thomsen ekki fram. Var hans þá leitað og fannst hann örendur í flæðarmáli nokkuð upp með Blöndu. Lagðist sá grunur á Hillebrandt að hann hefði orðið honum að bana, en ekki mun hafa verið fótur fyrir því.



Blönduós árið 1877 í fyrri hluta júní, þegar Thomsen er enn á lífi

INNGANGUR - Blönduósi / fyrstu verslunarmennirnir - lóðir þeirra og hús



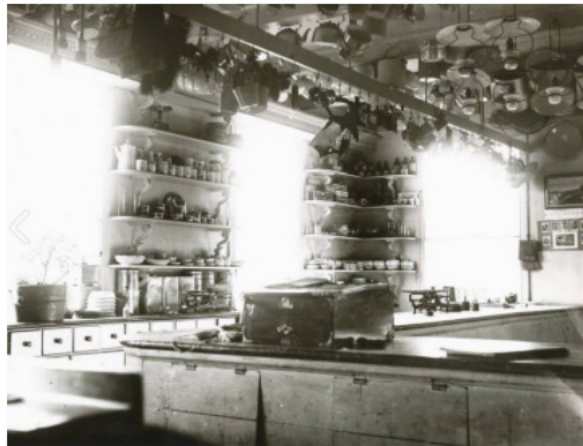
Jóhann G. Möller



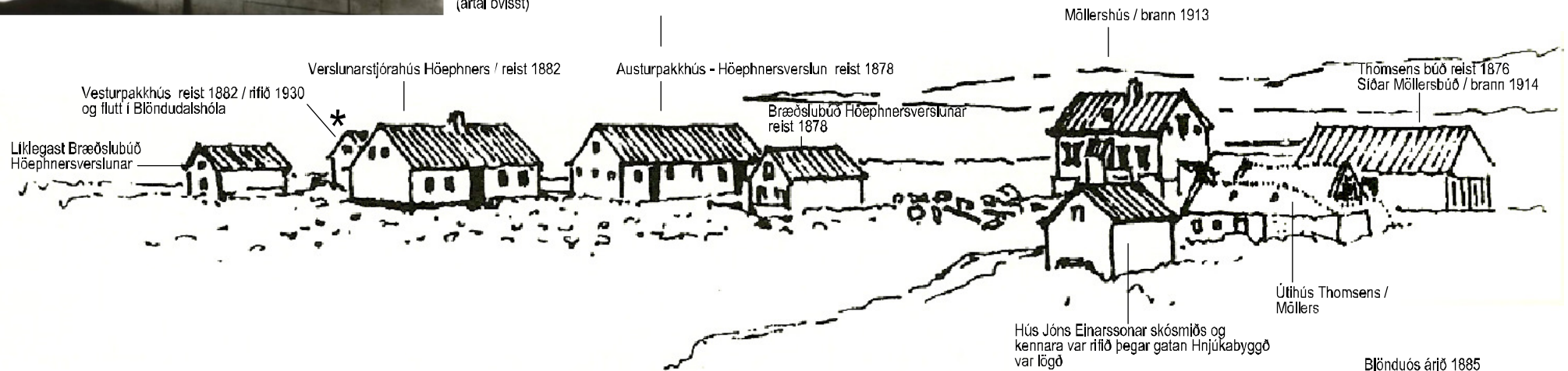
Alvilda Möller

Eftir lát Thomsen keypti Jóhann G. Möller, sem var giftur Alvildu systur Thomsen, íbúðarhús og sölubúð hans og fjórum árum síðar verslunarhús Hillebrandts og rak þar verslun til dauðadags árið 1903. Sölubúð Thomsen var lengi kölluð Möllersbúðin. Hún brann árið 1914, þar stendur nú samkomuhús verkalyðsfélagsins. Hillebrandtshús skipti oft um eigendur. Árið 1940 keypti Björn Einarsson húsið og notaði það fyrir íbúð og verkstæði. Árið 1992 eignaðist bæjarsjóður Blönduóss húsið. Það var gert fallega upp árið 1993 og hýsir nú Hafíssafnið á Blönduósi.

Fyrsta eiginlega íbúðarhúsið sem reist var á Blönduósi var veglegt íbúðarhús Möllers kaupmanns, sem Thomsen byggði árið 1877 rétt áður en hann lést og Möller keypti og fjölskylda hans bjó í árin þar á eftir. Það brann árið 1913, þar stendur nú Sæmundsenshús. Á árunum 1881-1882 byggði Höephfner kaupmaður hús í Sandinum vestur undir sjó og voru það sölubúð, íbúðarhús og geymsluhús nokkru vestar. Það síðastnefnda var síðan rífið og byggt úr því íbúðarhús í Blöndudalshólum (sjá mynd*), en hin húsin tvö standa bæði við Brimslóð. Um Bræðslubúðina er ekkert vitað.



Myndin t.v. er tekin innanúr Höephnersverslun (ártal óvíst)



INNGANGUR - Blönduósi / fyrstu verslunarmennirnir - lóðir þeirra og hús



Pétur J. Sæmundsen, verslunarstjóri hjá Höeðphner 1884-1913



Magdalena Sæmundsen, kona Péturs. Sonur þeirra, Evald var verslunarstjóri þar frá 1913-1922

Þar var lengst verslunarstjóri Pétur Sæmundsen (d. 1915), starfsmaður mikill og áráðanlegur í viðskiptum, en oft ómjúkur á manninn. Jóhann G. Möller var hins vegar brjóstgóður og talinn öllu mjúkri í viðskiptum. Hann setti mjög svip á kaupúnið á þessum árum. Hann var athafnamaður mikill, en efnahagur hans var jafnan þrengri, en út leit á yfirborði, enda harðæri mikil í héraðinu á milli 1880 og 1890 og verslunarskilyrði því slæm. Hann átti bágð með að neita nokkurs manns bón og lofaði þá stundum upp í ermi sína, en Sæmundsen kunni fótum sínum forráð í þeim efnum. Hjá honum var það jafnan skoðað sem loforð, ef hann gaf ekki afsvar þegar í stað, en þá þýddi lítið að reyna að telja honum hughvarf. Þó var að sögn einn maður, Teitur á Kringlu, frægur fyrir það að þreyta Sæmundsen til undanlátssemi, ef hann vildi hafa eitthvað út úr honum. Var það viðkvæði Sæmundsens, er hann sá Teit koma í kaupstaðinn: „Andskotans Teitur, upptekinn í dag, upptekinn í dag.“

Möller ræktaði fyrstur tún á Blönduósi, rak nokkra útgerð, bæði frá Blönduósi og Eyjamesi og um tíma útibú á Hvammstanga. Þegar sýslumaður settist að á Blönduósi og flutti frá Kornsá 1898 byggði Möller hús yfir embættið. Var húsið brátt kallað Líkkistan vegna lagsins á þakinu. Þegar sá hinn sami sýslumaður Gísli Ísleifsson (sýslumaður frá 1897–1912) giftist Lucinde dóttur Möllershjónanna reisti Gísli yfir þau stórt hús, sem stendur enn og er nú elsti hlutinn af Hótel Blönduósi, byggt á árunum 1900. Þá lét Jóhann reisa hús árið 1896 við Blöndubyggð 6, sem ætlað var starfsmönnum Möllersverslunar.



Sýslumannshúsið við Aðalgötu fyrir 1930

"Líkkistan" á miðri mynd / Langiskúr t.h. við hana - 1930



Bræðslubúð, Lágafell / Kristjánía



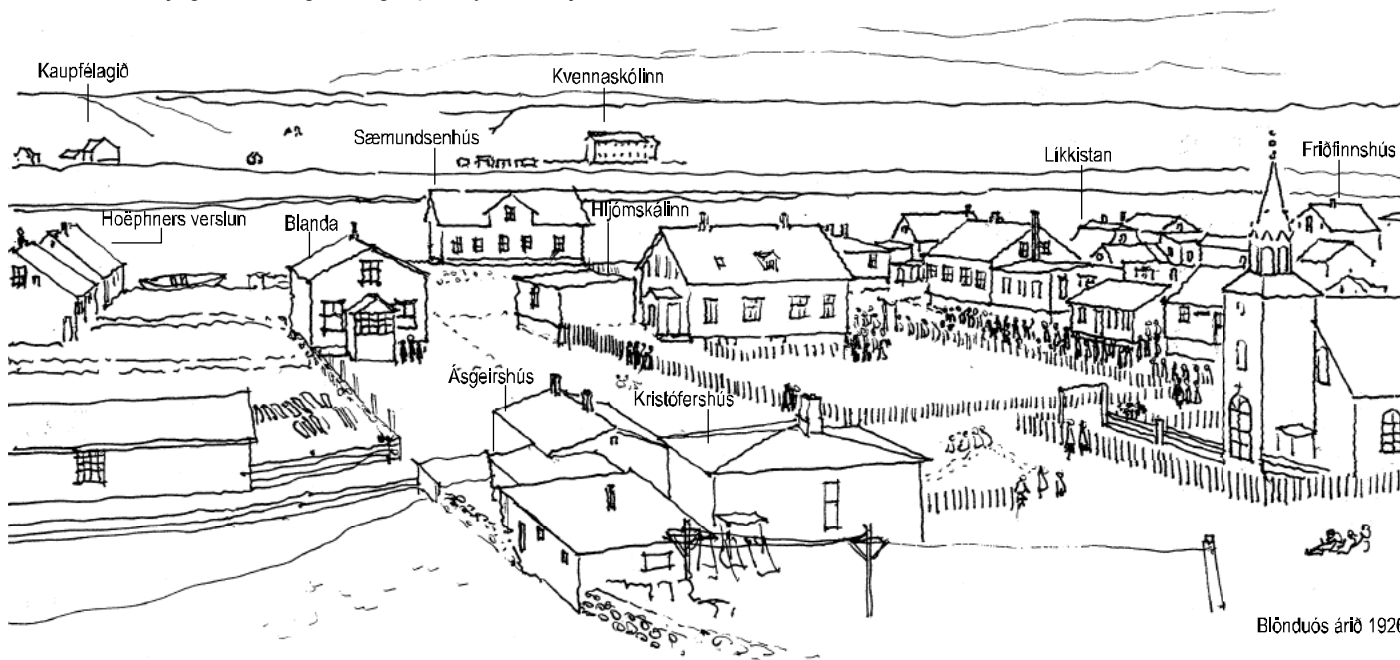
Blöndubyggð 6 / starfsmannahús Möllersverslunar
Mynd frá um 1900

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - fleiri hús bætast við

Þar fyrir vestan við austurhlíð Hillebrandtshúss reisti Möller salthús og fiskverkunarhús, Langaskúr, sem byggður var 1891, þar sem verkaður var saltfiskur til útflutnings. Bræðslubúð Höefphnersverslunar var þar rétt hjá, sem nefnd var Lágafell eða Kristjanía. Sumarskrifstofu fyrir verslun sína reisti Möller svo austan við Thomsensbúð/Möllersbúð. Austan við Langaskúr var afgirt svæði. Það var fyrir sláturfénað (blóðvöllur). Rétt fyrir ofan Thomsensbúð/Möllersbúð voru myndarlegar torfbyggingar. Það voru útihús Thomsens, síðar Möllers. Þessi hús eru öll horfin nema Hillebrandsthus. Langaskúr var notaður til íbúðar fram yfir miðja 20. öld.

Þegar aukalæknisembættið á Blönduósi var stofnað 1897 fengu læknar aðstöðu í Líkkistunni, og árið 1906 er farið að hreyfa því að koma upp sjúkraskýli í húsinu og leyfa samskot til þess, að málið gæti orðið að veruleika. Málið fékk lítinn framgang. Þá var gripið til þess úrræðis að setja millifundanefnd í málið. Árið 1913 lét sýslan loks af hendi rakna 150 kr. og var héraðslækni ætlað að taka á leigu fyrir þá fjárhæð afdrep fyrir sjúklinga. Húsnaðið, sem varð fyrir valinu var stærsta herbergið í Líkkistunni, en þar voru samtals fjögur herbergi. Nægði það fyrir 1-2 sjúkrarúm. Reksturinn hófst árið 1913.

Næsta ár voru rekin þar tvö sjúkrarúm, en aðeins í 9 mánuði, því tilhlyðilegt þótti að loka aðstöðunni um sláttinn. Þann 1. júní 1915 var starfsemi lokið. Árið 1916 er aftur fitjað upp á sjúkrahúshaldi á Blönduósi og aftur í leiguhúsnæði. Í þetta sinn í húsi Zophoniasar Hjálmssonar. Herbergin þar voru fimm talsins og voru tvö þeirra gerð að sjúkrastofum sem rúmuðu fjóra sjúklinga. Sjúkrahús þetta starfaði árin 1916 og 1917. Árið 1918 er ekki getið sjúklinga þar og 1919 er sagt að húsnaðið hafi ekki fengist leigt. Þá er héraðslæknaskipti verða í Blönduóshéraði 1922 kaupir sýslunefnd Austur-Húnavatnssýslu fasteignir fráfarandi héraðslæknis Jóns Jónssonar á staðnum þ.e. íbúðarhús hans ásamt geymsluhúsi, og vænum tünbletti austan við þorpið, svonefndu læknistúni. Læknishúsið sem reist hafði verið árið 1903 keypti sýslan í því skyni að gera það að læknisbústað héraðsins með hæfilegum viðbyggingum og jafnframt sjúkrahúsi. Svo skjótt var hafist handa um húsabæturmar að árið 1923 er sjúkrahúsið þegar komið í gagnið og tekur fljótlega 9 sjúklinga. Eftir stækkun gat sjúkrahúsið hýst 15 sjúklinga. Í þessum húsakynnum var sjúkrahúsið rekið allt til ársloka 1955, er lokið var byggingu stórhýsis fyrir starfseminu á fyrrnefndu læknistúni ofan Blöndubúar.



Læknishúsið við Aðalgötu 5, reist árið 1903 t.v. á mynd - Áfast við það er síðan spítalinn, (Aðalgata 7), sem reistur var 1922-'23 og stækkaður 1929. Fremst á mynd t.h. er hús Zophoniasar Hjálmssonar (Aðalgata 9), sem var nýtt sem sjúkraskýli um tíma. Myndin er tekin um 1930 en teikningin t.v. er gerð eftir mynd frá 1926 og þá ekki búið að stækka spítalann í endanlega stærð.

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - kirkjan frá 1895

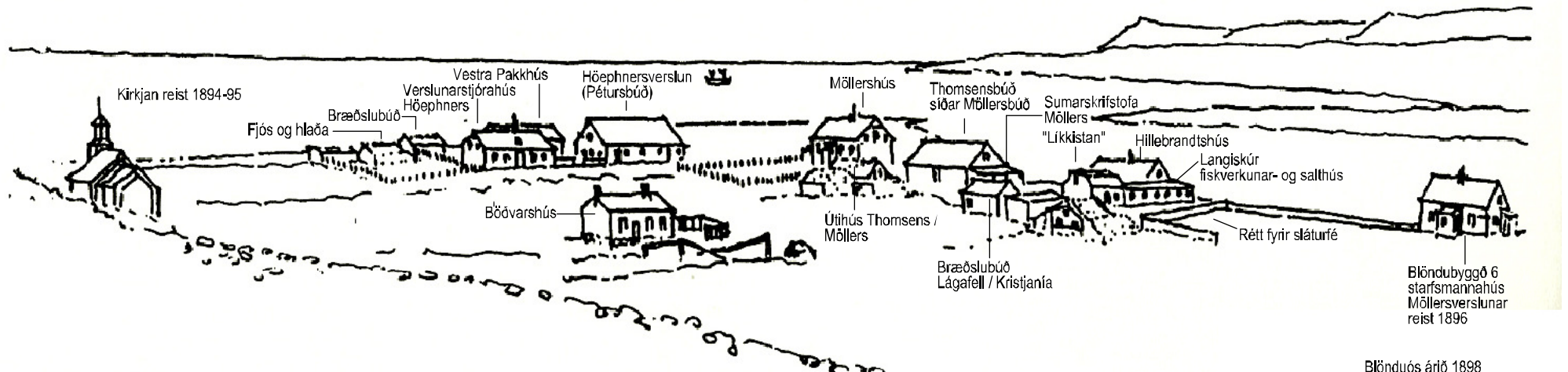


Gömul mynd (ártal óvísst) Tilraun t.v. við kirkjuna og Brekkubær eða Stebbabær t.h. (húsið brann)

En það voru fleiri þættir opinberrar stjórnsýslu, sem þurftu að fá aðsetur á Blönduósi á þessum síðasta tug 19. aldar. Frá fornu fari hafði kirkja og prestsetur sóknarinnar verið á Hjaltabakka. Í kaþólskum sið var kirkjan þar helguð heilögum Nikulási. Árið 1881 var Hjaltabakkasókn lögð til Þingeyra, en kirkjan var áfram á Hjaltabakka. Við svo búið mátti ekki standa og var byggð ný kirkja á Blönduósi. Hún var vígð í ársbyrjun 1895. Prestsetrið fluttist hins vegar frá Hjaltabakka að Steinnesi í Þingi. Kirkjulóðin var mörkuð undir brekkunni rétt við Aðalgötuna og er kirkjan hið fegursta hús.



Elsta myndin af kirkjunni - hugsanlega frá vígslu hennar 1895



Blönduós árið 1898

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - og fleiri hús bætast við

Nokkuð austan við hús starfsmanna Möllers (Friðfinnhús) reisti Magnús verslunarmaður frá Flögu stórt timburhús árið 1905, íbúðarhús og verslun. Timburhús þetta brann árið 1922 og byggði þá Magnús nýtt steinsteypt hús á rústunum og verslaði í því húsi til 1937. Það hús er nú nr. 10 við Blöndubýggð.

Nokkru nær Hillebrandtshúsi reisti Jón Beykir Skagfjörð sér bæ og bjó þar með konu sinni hinni skörulegu og orðhvötu Solveigu Skagfjörð. Þar reis síðar íbúðarhús Kristins verslunarmanns Magnússonar frá Kleifum, nú Blöndubýggð 8.

Skammt austan við hús Magnúsar frá Flögu er einn af elstu torfbæjunum á Blönduósi, Ólafshús. Hann byggði Sigurður snikkari Helgason frá Gröf, afi hálfbræðranna Sigurðar Nordals, prófessors, og Jóns Eypórssonar, veðurfræðings. Sigurður snikkari andaðist það sama ár. Árið 1880 reisti Guðrún ekkja hans sér annan bæ, Guðrúnarhús, nær bakka Blöndu. Ólafshús var um tíma þinghús Torfalækjarhrepps. Í Ólafshúsi bjó Ingibjörg Lárusdóttir (d. 1949), dótturdóttir Bólu-Hjálmars, í meira en hálföld, hún var gift Ólafi Ólafssyni (d. 1930). Upprunalegi bærinn virðist nánast horfinn. En svæðið þarfnast nánari skoðunar.

Eitt er það hús, sem geta þarf um í bænum, sem gegndi þar miklu hlutverki frá fyrstu tíð. Það var Vertshús Jóhanns Jasonarsonar, sem reist var árið 1877. Árið 1885 eignaðist húsið Kristján smiður Halldórsson og kona hans Sigríður „vert“ Sigurðardóttir. Þau voru foreldrar Margrétar konu Þorsteins Bjarnasonar, oddvita og kaupmanns, sem rak síðar umsvifamikla starfsemi og verslun í Aðalgötu og síðar tengdasonur hans Konráð Diametesarson. Veitingahúsið brann árið 1918 og var ekki endurbyggt.



Verslun Magnúsar Stefánssonar



Ólafshús

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - sláturhús sunnan ár

Meðal þeirrar vöru sem kaupmennirnir á Blönduósi fluttu út fyrir bændur á þessum tíma voru ull, gærur, tólg, saltað kjöt auk saltfisks.

Slátrun verslananna fór fyrst fram á blóðvöllum undir berum himni, en árið 1908 var stofnað samvinnufélagið Sláturfélag Austur-Húnavetninga. Það byggði þá um haustið fyrsta sláturhúsið á staðnum. Hinar verslanirnar komu í kjölfarið og byggðu hús fyrir slátrun sína og var Höephnersverslun ein þeirra. Höephnersverslun byggði sitt sláturhús sunnarlega á lóð sinni 1912 og stækkaði það 1915. Var það þá orðið um 37x 7 ½ metrar að stærð. Húsið var timburgrind með járni á veggjum og þaki. Steypt gólf voru á sláturhúsinu. Við þann vegg hússins, sem næst sneri ánni var yfirbyggð fjárrétt, töluvert styttri en húsið. Helgi Sveinbjörnsson smiður keypti þessi mannvirki 1947. Húsin brunnu nokkru síðar. Helgi byggði á rústunum nýtt hús og seldi Búnaðarsambandi Austur-Húnavatnssýslu. Síðar byggði Zophonías Zophoníasson neðan við nyrðri hluta hússins, hús sem lá þvert á það.

Aftan við verslun Þorsteins Bjarnasonar var sláturhús, sem enn stendur.

Niður undir Blöndu austan við Hillebrandtshús var Langiskúr, sem Möller byggði 1891. Hann er nú löngu horfinn, en var upprunalega notaður fyrir salt og fiskverkun. Húsinu var síðar breytt í íbúðarhús og búið í því fram á miðja 20. öld.

Með tilkomu eflingar starfsemi kaupfélagsins uppúr aldamótunum utan ár og byggingu sláturhúss þar, breyttist þetta og starfsemi sláturhúsanna innan ár fór dvinandi.



Sláturhús Þorsteins Bjarnasonar hægra megin á mynd á bak við þvottsnúrur



Langiskúr t.h. á mynd

Sláturhús Höephners fremst t.v. á mynd



INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - sjálfspurftarbylin í Klifamýri

Upp úr aldamótunum 1900 fóru ýmsir iðnaðar- og verkamenn að byggja sér smábæi á víð og dreif um mýrina, við bæjarkjarnann sunnan Blöndu, en torsótt var heim að sumum þeirra, því að illreiðar keldur voru á leiðinni og mógrafimar eins og virkissíki umhverfis mannabústaðina. Nú er mýrin öll orðin að túni, en bæirnir hafa smám saman verið að tína tölunni. Þarna voru yfirlætt á ferðinni yfirlætislausir, oft fagurlega mótaðir grasigrónir torfbæir með hvítum þiljum. Hér skulu nokkur þessara smábýla nefnd og staðsetning þeirra jafnframt sýnd á uppdrætti og í myndum.

Í bókinni Bæirnir byggjast eftir Páll Lindal er á bls.396 verið að fjalla um þetta svæði á Blönduósi þar segir: „Með þessu er eins og textinn ber með sé, ekkert um húsagerð eða skipulag sagt, en því má skjóta inn, að í Morgunblaðinu segir haustið 1918, að í engum öðrum kaupstað hér á landi muni vera jafnmargir torfbæir og á Blönduósi. „Heilt hverfi þorpsins eru eintómir torfbæir og fer það vel, en þó hefur þess eigi verið gætt að koma þeim skipulega fyrir og eru það sjálfskaparvíti. Torfbæjahverfi, þar sem bæjum er skipað í réttar raðir og græn tún og kálgarða eru mjög snotur og heppilegri bústaðir verkamanna en rakasamar og kaldar kjallaraholur.“ Á myndunum eru sýnd nokkur dæmi um torfbæi, sem voru á svæðinu og nú eru horfnir.



Möllubær / Þramarholt - (staðs. óviss / áó)



Dæmi um torfbæ frá svæðinu (helti óvísst / staðs. óviss / ártal óvísst)



Baldurshagi - bær Indriða Jósépsonar (staðs. óviss / áó)

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - sjálfspurftarbýlin í Klifamýri



Mariubær og Fögruvellir (staðs. á bakka Blöndu / áó)
Kvennaskólinn í baksýn



Grænamýri



Stefánsbær / Brekkubær undir brekkunni f. ofan kirkjuna (áó)



Sumarliðabær (staðs. óviss / áó)

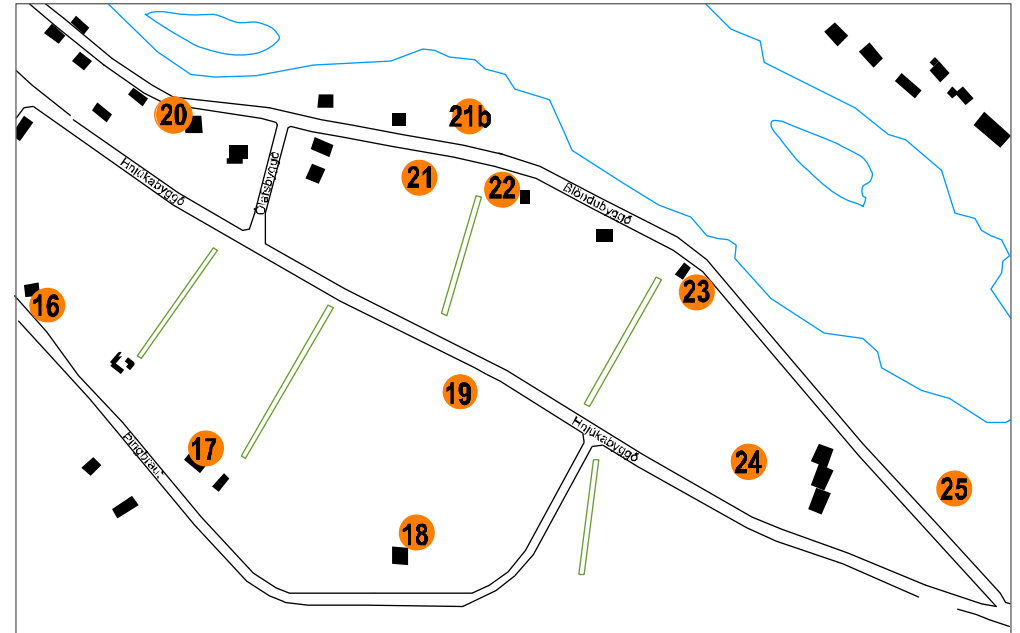


Sumarliðabær (staðs. óviss / áó)

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - sjálfspurftarbýlin í Klifamýri

Hér verða nokkur býli nefnd. Fyrst eru það býlin, sem næst stóðu Blöndu s.s.Einarsnes, sem byggt var um aldamótin 1900, Bali, Hús Laxa-Þórðar (Þórðarhús), Árbæ og Brúarland. Nokkru ofar voru Hvannatún og Pálmalundur. Undir brekkuni ofan við túnin voru svo Brautarholt, Vegamót, Sólheimar og Gústubær.

Þar sem Pálmalundur stóð áður má enn greina lítinn trjá- og blómagarð og sama á við um Hvannatún þótt mannvirkin séu horfin og kann svo að vera um fleiri af þessum býlum ef betur er að gáð. Hér er á ferðinni ákveðið búsetumynstur, sjálfspurftarbúskapur, sem tíðkaðist í íslenskum þorpum á þessu tímabili. Fólkið sem þarna bjó átti sumt nokkur húsdýr, heyjaði ofan í þau og ræktaði smá garð við hús sín. Þetta byggðamynstur á Blönduósi var eins og fram er komið öðruvísi, umfangsmeira og samfelldara en í flestum öðrum kaптúnum á Íslandi. Sjá einnig skýrslu Byggðasafns Skagfirðinga um þetta efni.



16 Lindarbrekka • 17 Vegamót • 18 Brautarholt • 19 Hvannatún • 21 Bali • 21b Einarsnes • 22 Þórðarhús • 23 Árbær • 24 Pálmalundur • Brúarland



Einarsnes (21b)



Bali (21)



Þórðarhús (22)



Pálmalundur (24)

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - sjálfspurftarbylí og bæjarkjarninn



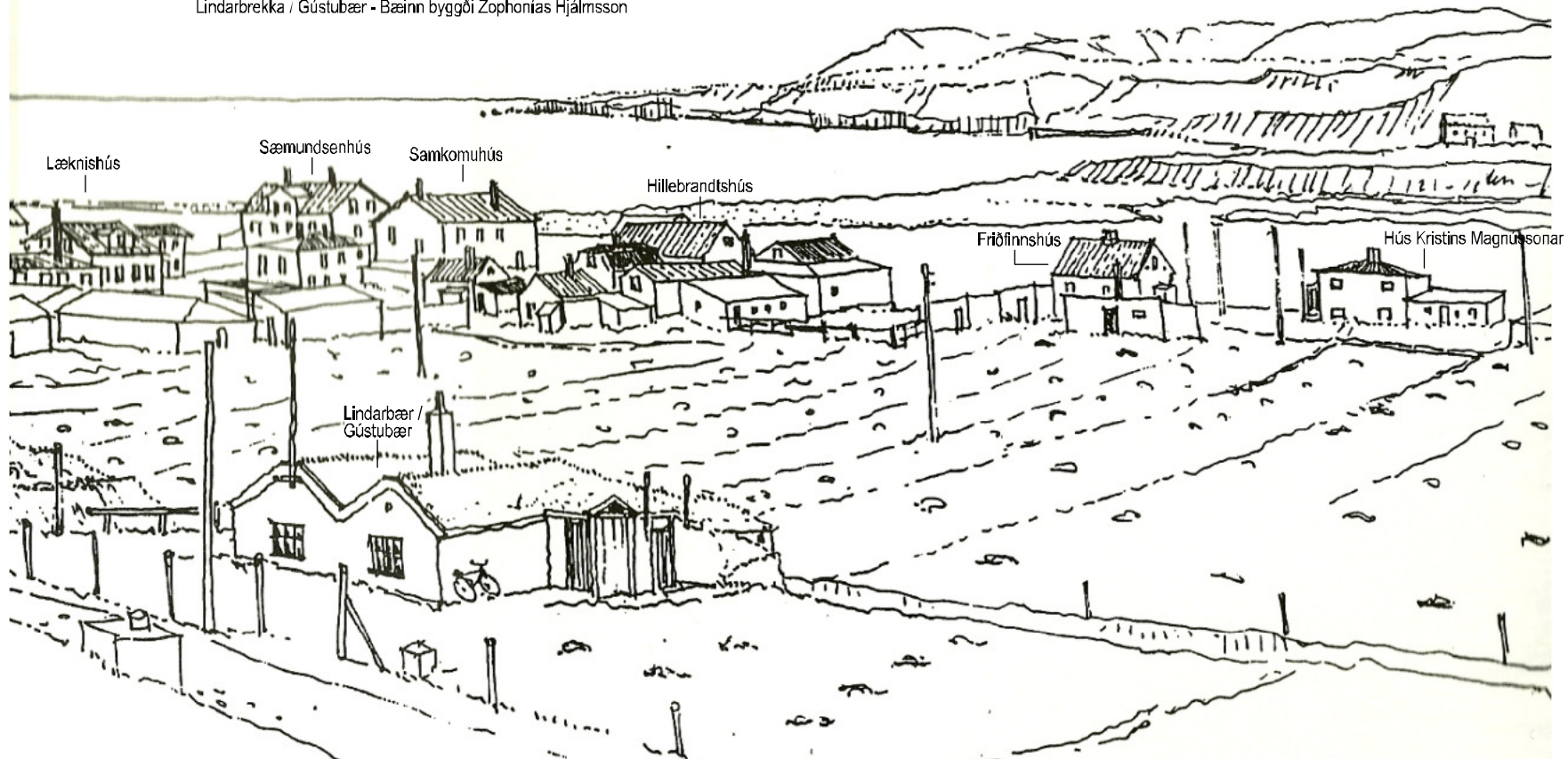
Lindarbækka / Gústubær - Bæinn byggði Zophonias Hjálmsón



Slétta - Hús Ellerts Bergssonar (staðsetn. óvlls / áó)

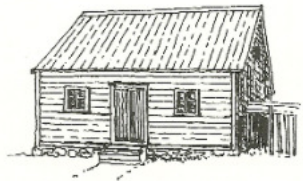


Hús Jóhanns Jóhannssonar stóra (staðsetn. óviss (áo)



Blönduós árið 1935

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - fyrstu húsin utan ár, kvennaskólinn og kaupfélagið



Elsta kaupfélagshúsið á Blönduósi reist 1898 utan við Blöndu í landi Ennis



Verslunarhús Kaupfélagsins reist utan Blöndu 1909-1912 - bakhús yngra



Gamla Kvennskólahúsið á Blönduósi reist 1901. Það brann 1911



Norðurhlíð



Suðurhlíð



Þversnið



Austurgaff

KVENNASKÓLINN Á BLÖNDUÓSI reistur 1911
Uppdrættir Einar Erlendssonar
Uppteikn. e. ómálsettu ljósriti. TGJ 2015

En víkjum þá aftur að sjálfu þéttbýlinu. Nú eru aldamótin óðum að nálgast og árið 1896, nokkrum árum eftir að byggð hófst innan við ána, voru mældar út tvær verslunarlóðir utan við Blöndu í landi Ennis. Á annarri lóðinni reisti Ole Möller hús, sem Jóhann Möller, bróðir hans, eignaðist nokkru síðar. Á hinni lóðinni var reist verslunarhús í eigu Pöntunardeildar Svínavatnshrepps. Ári síðar keypti Kaupfélag Húnvetninga húsið. Húsið var byggt 1898 á undan húsi Ola Möller. Þetta hús stendur nú á ferðamannasvæðinu í Brautarhvammi og gegnir þar hlutverki upplýsingamiðstöðvar. Þetta var fyrsta bygging Kaupfélags Húnvetninga á Blönduósi, en árið 1909 byggði Kaupfélag Húnvetninga stórt verslunarhús á sama svæði, sem leysti fyrsta húsið af hólmi. Umsvif Kaupfélagsins jukust svo með árunum á þessum stað. Byggð fyrir utan á, í landi Ennis, hafði í raun hafist árið 1897, en þá reisti Guðmundur Guðmundsson þar bæinn Grund, sem nú er löngu horfinn.

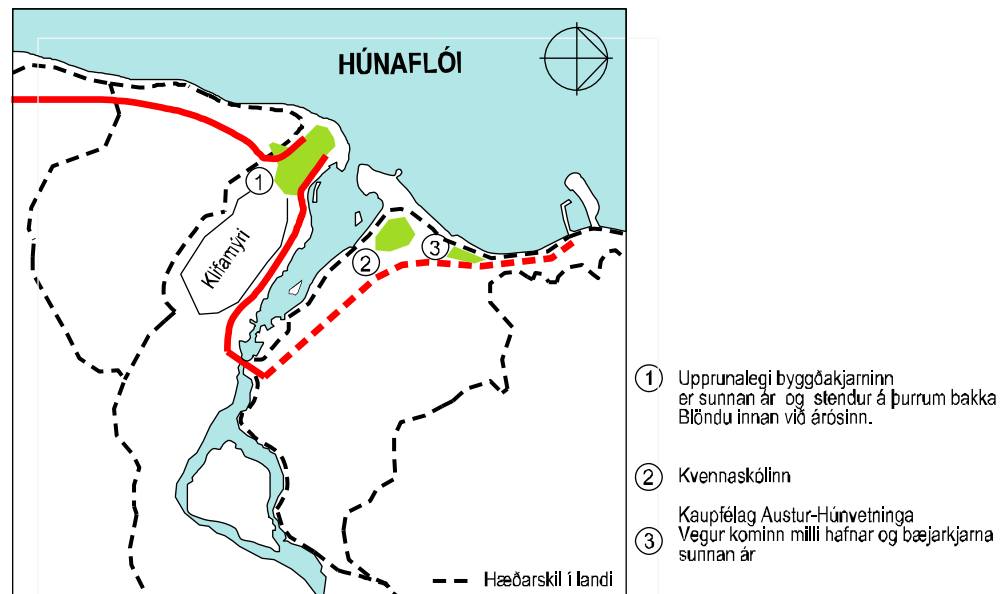
Heimild: P. Sæmundsen í Húnaþingi 1 og Jón Arason

Árið 1901 var stór menntastofnun flutt frá Ytri-Ey til Blönduóss skv. ákvörðun sýslunefndar og byggt yfir starfseminu veglegt timburhús. Þetta var Kvennaskólinn. Húsið var staðsett á ytri bakka Blöndu. Þetta hús brann árið 1911. En menn létu ekki deigan síga og sama ár var reist enn stærra hús yfir Kvennaskólann á sama stað. Annaðist Einar Erlendsson gerð uppdráttu í samráði við Jón Þorláksson landsverkfræðing. Húsið er kjallari, tvær hæðir og ris. Húsið er með steinsteyptum veggjum og burðarvirki, en hæðaskil eru úr timbri og sumir milliveggir. Kvennaskólinn hefur alltaf verið veigamikill þáttur í bæjarmyndinni á Blönduósi.

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - fyrsta brúin yfir Blöndu, vegir að henni ofl.

Á árunum eftir löggildingu Blönduóss sem verslunarstaðar fóru hugmyndir um tillögur í samgöngumálum staðarins að skjóta upp kollinum. Enda má telja með nokkurri vissu að samgöngubætur á Blönduósi hafi verið í molum á tímabilinu 1876-1894, að öðru leyti en því, að ferja mun hafa verið í ósnum á Blöndu. Árið 1877 hreyfði Erlendur í Tungunesi hugmynd um Blönduósbryggju. Nokkrum árum síðar eða árið 1892 ritaði Jóhann G. Möller sýslunefnd um nauðsyn bryggjugarðar. Málið fékk góðar undirtektir bæði á Alþingi og í sýslunefnd. Blönduósbryggja var svo byggð á árunum 1894-1895. Því fór svo að fyrsta fjárveiting til lendingarbóta á Íslandi fór til Blönduósbryggju. Þá varð einnig gífurleg breyting á stöðu Blönduóss þegar samþykkt voru lög nr. 21/1895 um brúargerð á Blöndu. Í framhaldi af samþykkt laganna hófst brúargerðin og henni lauk árið 1897. Brúin sem var stálgrindabrú á steinlindum stöplum var byggð rétt ofan við Neðra Klif, sem svo er nefnt. Áður hafði aðalposteiðin verið ofan (austan) við staðinn á vaði um Hrafnseyri, sem var nokkru neðar en Breiðavað, þar sem kaupstaðarleiðin til Höfðakaupstaðar lá yfir Blöndu.

Blönduós



Árið 1898 sækir Sýslunefnd Húnavatnssýslu um 1000 kr. til landshöfðingja úr landssjóði til lagfæringar og byggingar vegar báðum megin Blöndubrúar. Árið 1910 var lögður vegur frá brúnni að bryggjunni á kostnað ríkis og sýslu. Fyrsti vegurinn, sem tengdist brúnni innan ár (þjóðvegur 1) var lagður nálægt árbakkanum, vegurinn sveigði síðan inn í bæjarkjarnann við Aðalgötu og lá þaðan upp sneiðinginn rétt fyrir ofan hús Þorsteins Bjarnasonar, þaðan yfir flatlendið þar fyrir ofan upp á Háumelá og síðan áfram í átt að Hjaltabakka.



Blöndubrú 1897

Í bókinni Föðurtún eftir Pál V. Kolka segir að árið 1897 megi teljast eitt mesta merkisárið í sögu kaupstaðarins. Því þá var byggð fyrrnefnd brú á Blöndu og lækni- og sýslumaður tóku sér þar bólfestu. Það var hinsvegar ekki fyrr en ári síðar 1898, sem sýslumaðurinn fluttist frá Kornsa til Blönduóss. Nokkru fyrr, þ. 15. janúar 1895 var Blönduóskirkja vígð, en hún var byggð árið 1894.

Árið 1891 var Sparisjóður Húnavatnssýslu stofnaður á Blönduósi. Fyrsti gjaldkeri sjóðsins var Pétur Sæmundsen og gegndi hann því embætti til ársins 1906. Þá tók við Böðvar Þorláksson og gegndi hann embættinu til ársins 1922. Þetta var til mikilla hagsbóta fyrir staðinn. Árið 1899 flutti póstafréiðsla frá Sveinsstöðum til Blönduóss, en hafði áður einungis verið bréfhirðing frá 1892. Póstafréiðsluna annaðist fyrstu árin Gísli Ísleifsson sýslumaður. Árið 1909 varð Böðvar Þorláksson póstafréiðslumaður. Póststofan fór þá í hús hans, Böðvarshús. Fyrsta símstöðin var í húsi Zophoníasar Hjálmssonar árið 1906 og var Zophonías símsstöðvarstjóri til 1911. Þá var stöðinni lokað vegna ósamkomulags um styrk til hennar. Árið 1912 var stöðin opnuð að nýju og nú í Tilraun og var hún þar til 1930.

Árið 1882 voru íbúar á Blönduósi orðnir 48 og heimilin 7. 10. febrúar 1878 fæddist fyrsta barnið á Blönduósi Jónína Sigurrós, dóttir Jóhannesar Jasonarsonar, veitingamanns, og konu hans Maríu Jónsdóttur

Heimilin voru eftirfarandi:

- 1 Höephnershús
- 2 Skagfjörðshús þeirra Jóns beykis og Solveigar
- 3 Hús Guðmundar Jónssonar borgara, sem áður var lyfjaafgreiðslumaður í Hnausum. Kona hans var Una Gísladóttir, er síðar flutti til Reykjavíkur og Unuhús í Garðarstræti er kennt við.
- 4 Hús Guðrúnar Jónsdóttur ekkju Sigurðar snikkara Helgasonar
- 5 Heimili Skúla Jónssonar Leví skósmiðs
- 6 Möllershús. Þar voru 12 manns. M.a. Björn Gunnlaugsson gullsmiður, síðar bóndi í Gröf og Múla.
- 7 Veitingahúsið, sem Arnór Egilsson rak þá, en áður Jón Gíslason

Heimild: Föðurtún (bls. 194). P.V.G.Kolka

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - bæjarstemning

Bæjarkjarninn innan Blöndu var sjálfum sér nægur um flest á árunum rétt eftir seinni heimsstyrjöld. Þar var kirkja, sjúkrahús, apótek, hótél, banki, bakarí, sýslumannsembættið (að vísu uppi á brekkunni), pósthús, samkomuhús og ýmsar verslanir, bensínstöð, bílaverkstæði, og sláturhús, skósmiður og trésmiður auk íbúðarhúsa af ýmsum gerðum. Á hverjum degi kom fjöldi manns á þetta svæði, því Þjóðvegur nr.1 lá um Aðalgötuna og Blöndubýggð og hafði gert í nær hálfa öld. Þarna komu langferðabílar með farþega fram og tilbaka á leiðinni á milli Reykjavíkur og Akureyrar. Auk annarra gesta á einkabílum og svo vöruflutningabifreiðar. Allt þurfti þetta fólk að nærast og fá ýmsa þjónustu og aðhlynningu, sem hægt var að veita á þessum stað. Blönduós var fastur viðkomustaður á ferð langferðabíla. Þeir fengu ýmist hádegimat eða síðdegiskaffi á Hótel Blönduósi og heimafólkið kom oft og iðulega út á götuna til að heilsa upp á gestina eða athuga hvort þeir ættu ekki kunningja þeirra á meðal, skiptast á skoðunum og fá fréttir.

Á sumrin héldu einnig til á Hótel Blönduósi laxveiðimenn, sem höfðu herbergi á leigu þar í mörg sumur áður en veiðihúsin voru byggð við laxveiðiárnar. Þetta var oft nokkuð háttsett fólk í samfélaginu, sem stundaði veiðarnar og gerði talsverðar kröfur til matar og annars aðbúnaðar.

Verst var hvað þrengslin voru mikil og hvað fljótt kom gat á nylonsokka þjónustufólksins, þegar borinn var fram matur í mannskapinn.

Bæði á hótelinu og í Samkomuhúsinu var stundum efnt til gleðskapar. Það sem mörgum fannst skrítið var að þeim sem drukku of mikið og létu mjög illa var stungið inn í Sparisjóðinn. Þar voru þeir látnir dýsa þangað til úr þeirra málum rættist.

Eins og áður segir komu fram nokkru fyrir samþykktir frá yfirvöldum staðarins um aðstöðu fyrir nýjan barnaskóla utan við á. Og nokkru seinna um lóð fyrir nýtt sjúkrahús sunnan ár, ofan við Blöndubrú.

Smám saman er þannig farið að hrófla við máttarstólpum gamla bæjarins og menn sjá að breytingar eru á döfinni, sem gætu haft afgerandi áhrif á kjarnann og gert hann fábreyttari.



Bensínasala Gústa bílstjóra við Blöndubýggð

Um þetta leyti kallaði starfsemi Kaupfélags Húnvetninga einnig eftir lóðum norðan ár til að mæta auknum umsvifum sínum á því svæði. Ný kirkju- og prestseturslóð var einnig mörkuð norðan ár og lóð fyrir félagsheimili, íþróttamiðstöð og íþróttasvæði. Auk þess höfðu byggst upp ný íbúðarsvæði báðum megin árinna. Svo kom ákvörðunin um byggingu nýrrar brúar yfir Blöndu 1963. Skyldi hún vera á sama stað og sú eldri, en þjóðveginn átti að flytja úr gamla kjarnanum og nýtt vegstæði var markað svo til beint í norður suðurstefnu frá nýju brúnni í gegn um Blönduós. Gamli bæjarkjarninn skyldi síðan tengdur með nýrri beinni braut, Hnjúkabyggð, sem lá frá Þjóðvegi 1 inn að Aðalgötu og var töluvert af gömlum húsum rifin að þessu tilefni.

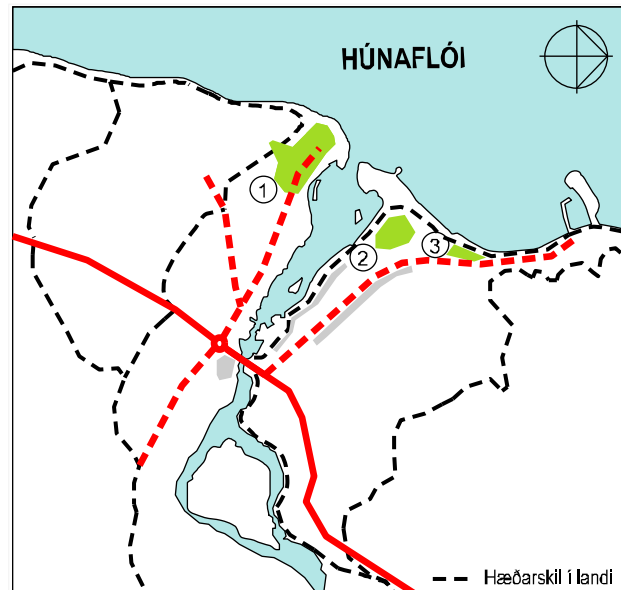
Þar með var blómaskeiði gamla bæjarkjarnans lokið og svæðið fór í ákveðna frýstingu og endurmat.

INNGANGUR - Blönduós / brot úr þróunarsögu - ný brú á Blöndu 1963

Ný brú var byggð yfir Blöndu 1963 á sama stað og sú gamla var. Vegurinn var fluttur úr gamla kjarnanum og nýtt vegastæði fyrir Þjóðveg 1 markað svotil beint í norður-suðurstefnu frá nýju brúnni.

Gamli bæjarkjarninn skyldi síðan tengdur með nýrri braut Hnjúkabyggð sem lá frá nýja Þjóðvegi 1 inn að Aðalgötu. Þá voru t.d. Líkkistan og Bakarí Húnfjörðs rifin

Blönduós - Ný brú byggð 1963 á sama staða og sú gamla - Þjóðvegur 1 fluttur úr gamla bænum (sjá kort á bls. 17) - Hnjúkabyggð lögð vestur að Aðalgötu



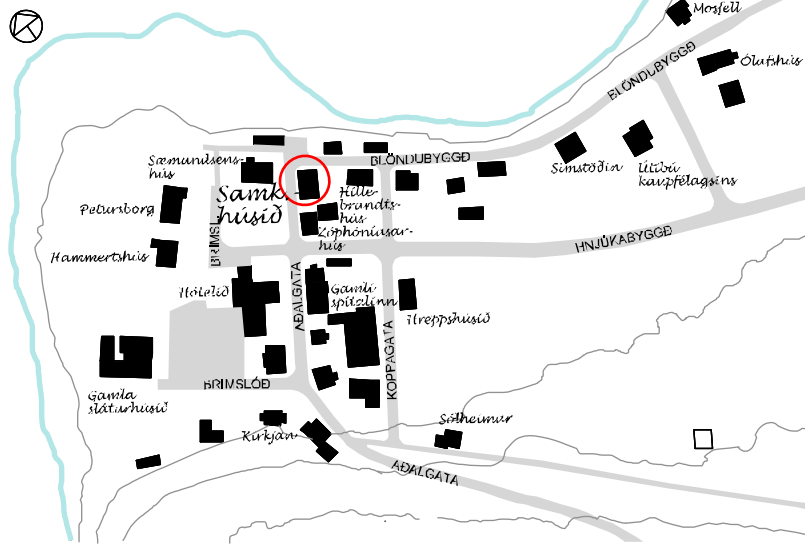
- ① Upprunalegi byggðakjarninn er sunnan ár og stendur á þurrum bakka Blöndu innan við ársinn.
 - ② Kvennaskólinn
 - ③ Kaupfélag Austur-Húnavetninga
Vegur kominn milli hafnar og bæjarkjarna sunnan ár
- Hæðarskil í landi
■ Vísir að byggð



Nýleg loftmynd af Blönduósi eftir að Hnjúkabyggð kom (ártal óvíst en fyrir 2008) Stjörnumerkt hús eru horfin

AÐALGATA 1 - Samkomuhúsið

byggingarár: 1926 byggingarefni: steinsteypa stærð og notkun: 301.9m² / íbúðarhús verndunarflokkur: rauður



Núverandi ástand húss - Vesturhlöð og Suðurgafi

Fyrsti eigandi húss:

Félag um samkomuhús A-Húnavetninga hf. stofnað 26.mars.1925. Stór hluthafi í félaginu var Lárus Ólafsson, sem síðan byggði húsið.

Upphafleg notkun: Sparisjóður, samkomuhús, veitingasala

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt og pússað

Þakgerð Risþak

Þakklæðning Bánújám

Undirstaða Steinsteypt

Útlit Hár kjallari, hæð og ris

Helstu breytingar:

- Stór gluggi hefur verið settur á suðurgafi í risi e.1972
- Reykháfar fjarlægðir - ártal óvísst (áo)
- Svalir settar á suðurgafi húss og brunastigi - (áo)
- Dyrum fjölgað á neðri hæð að Aðalgötu - (áo)
- Þakgluggar settir á hús - (áo)



Á horni Aðalgötu og Blöndubýggðar, Samkomuhúsið t.h.

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur á mótum Aðalgötu og Blöndubýggðar. Húsið var tekið í notkun 1927 og er hár kjallari, hæð og ris. Inngangar eru frá götu og garðhlið. Aftan við húsið við Blöndubýggð er Hillebrandtshús, elsta húsið í þorpinu.

Myndin er frá 1930 - Suðurgafi / Austurhlöð - Fremst á myndinni er Gústubær



AÐALGATA 1 - Samkomuhúsið



Mynd frá 1930 - Suðurgafli / Austurhlíð



Mynd frá 1930 - Suðurgafli



Suðurgafli - Núv. útlit

SAGA

Árið 1876 lét Thomsen kaupmaður reisa verslunarhús á þessum stað. Húsið sneri í austur vestur og kom húsgrindin tilhöggvin frá Noregi, (sjá mynd á bls. 6). Gekk það undir nafninu Möllersbúð. Húsið brann 21. des. 1914. Síðar var reist á þessum stað steinhús, Samkomuhúsið, sem sneri í suður og norður. En stjórn hússins ákvað árið 1926 áður en til byggingar þess kom að svo skyldi vera, því ekki náðist samkomulag við Magnús Stefánsson á Flögu, annan þáverandi eiganda Hemmertshússins, sem stóð austan við lóðina, um lóðarstækkun í þá átt. Þetta var all myndarlegt hús á þeirra tíma vísu. Um áratuga skeið var Samkomuhúsið aðal funda- og skemmtihús staðarins. Þar var einnig rekin greiðasala. Fyrst af Ingibjörgu Ólafsdóttur fram til ársins 1932 en síðan af Ragnheiði Brynjólfsdóttur um margra ára skeið. Nú er húsið notað til íbúðar og sem gistihús.

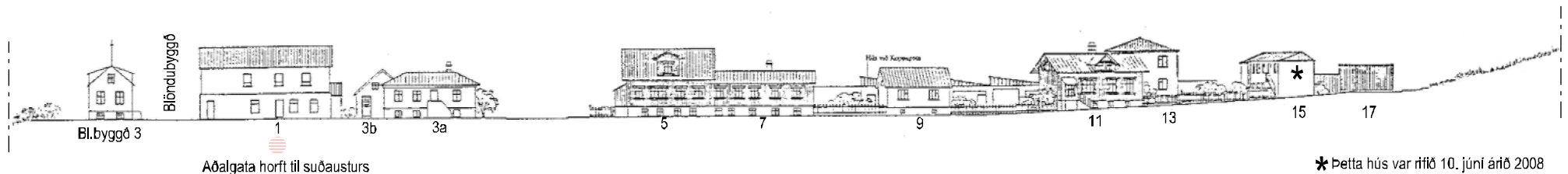


Svalir og bj.stigi á suðurgafli

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Samkomuhúsið er byggt 1926, steinsteypt tveggja hæða hús (hár kjallari og hæð) með risi. Það hefur verið með steinsteypuáferð frá upphafi og er nú málað að utan. Aðalbreytingar eru gerðar eftir 1972 en þá er stór gluggi settur á suðurgafli hússins og svalir með timburhandriði ásamt brunastiga frá þeim úr járni. Gluggar hafa einnig verið augnstungnir í tímans rás, en á mynd frá

1930 má sjá í húsinu upprunalegan póstaglugga. Tveir reykháfar voru í byrjun á húsinu, en þeir hafa verið fjarlægðir. Ástand hússins er nokkuð gott, breytingar mætti þó fella betur að húsinu. Frágangur lóðar er ófullnægjandi og þarf að laga.



Aðalgata horft til suðausturs

* Þetta hús var rifit 10. júní árið 2008

AÐALGATA 1 - Samkomuhúsið



Aðalgata 1943 - Horft af brekkunni - Aðalgata 1 vlið endann t.h.



Aðalgata 2013 - svipað sjónarhorn



Hér sést á Austurhlíð Samkomuhússins og suðurhlíð Hillebrandtshúss við Blöndubýggð

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Einfaldur byggingarstíll

Menningarsaga

Mikil – Húsið er mikilvægur hluti götummyndar og hefur gegnt merkilegu hlutverki í menningarsögu þorpsins

Umhverfisgildi

Mikið – Sem hluti af götummyndinni

Upprunaleiki

Mikill – Húsið hefur ekki breyst að formi til frá upphaflegri mynd

Ástand

Nokkuð gott

Varðveislugildi

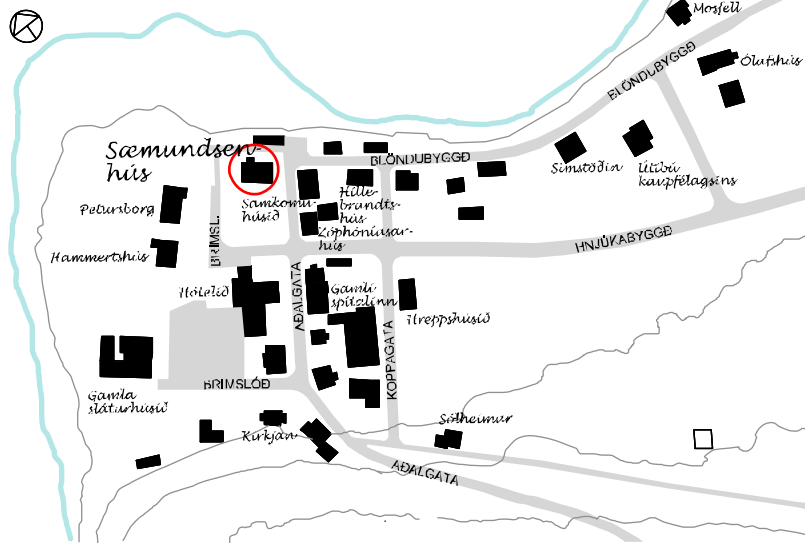
Mikið – Sem mikilvægur hluti götummyndar

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

AÐALGATA 2 - Sæmundsenhús

byggingarár: 1923 byggingarefni: steinsteypa stærð og notkun: 337,6m² / veitinga- og þjónustuhús verndunarflokkur: rauður



Núverandi ástand húss - Suðurhlíð

STAÐHÆTTIR

Húsið var reist á horni Aðalgötu og Blöndubýggðar árið 1923. Húsið er steinsteypt einnar hæðar hús á kjallara. Inngangur er um steypar útitróppur og inngönguskúr sem snýr að Blöndubýggð og um steypar tröppur á austurgafli að Aðalgötu. Húsið stendur á stórrí gróinni lóð. Steinsteyptur garður / girðing er á lóðamörkum að Aðalgötu og Blöndubýggð, en virnetsgirðing á hinar hliðarnar. Inni á lóðinni er síðan afmarkaður minni reitur við húsið garðmegin og er þar hlaðinn veggur á eina hlið, en timburgirðing á aðra. Rúmt er um húsið og vítt útsýni til allra átta.

Myndin er frá 1930 - T.v. á myndinni er Blanda nú (rifin) og Sýslumannshúsið t.h.

Fyrsti eigandi húss:

Evald Sæmundssen

Upphafleg notkun: Íbúðarhús og verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Ómúrað

Þakgerð Mænisþak

Þakklæðning Bárurjárn

Undirstaða Steinsteypt

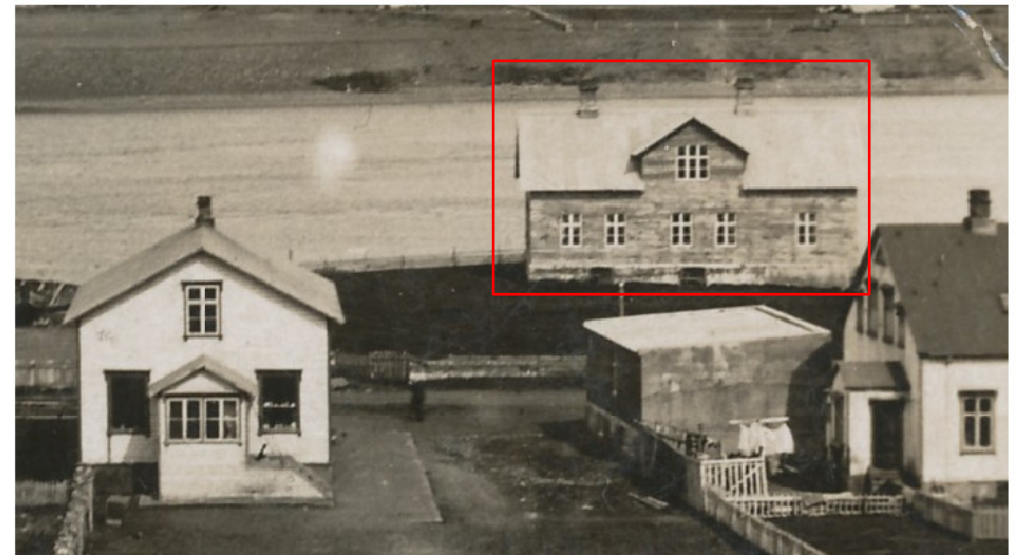
Útlit Ein hæð, kjallari, ris með kvisti á suðurhlíð, steypur inngangur og steypur tröppur

Helstu breytingar:

- Kvistur með einhalla þaki settur á norðausturhlíð (ártal óvísst)
- Skeljasandur settur á húsið eftir 1930 (áo)
- Gluggarammar og þverpóstar fjarlægðir
- Gluggarbreytingar á norðausturhlíð á inngönguskúr og á húshlíð



Mynd frá 2013 úr veitingahúsagarðinum



AÐALGATA 2 - Sæmundsenhús



Myndir frá 1930 / Norðurhlið með bíslagi og Vesturgaff



Suðurhlið - Hér sjást upprunalegu gluggarnir



Mynd frá 1976 - Ekki virðist vera búlð að stelna húslö að utan

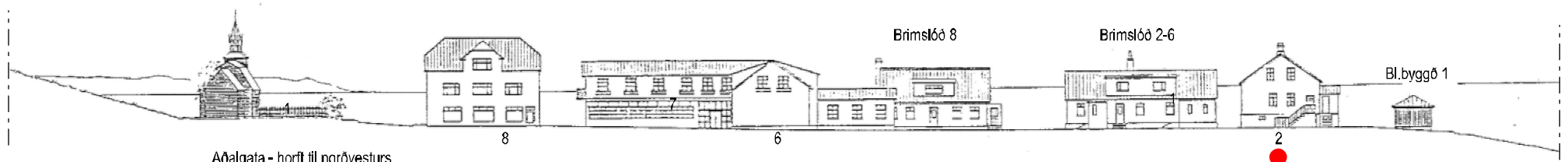
SAGA

Húsið reisti Evald Sæmundsen og Þuríður Sæmundsen árið 1923 og hefur húsið verið kallað Sæmundsenhús eða Verslunarhús Þuríðar Sæmundsen. Upphaflega er það reist sem verslunar- og íbúðarhús, en er nú skráð sem veitinga- og þjónustuhús.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1923. Það er steinsteypt einnar hæðar hús á kjallara með portbyggðu risi og kvisti með risþaki á garðhlið og stórum kvisti (ekki upprunalegum) með einhalla þaki að Blöndubýggð. Um skeið var húsið ómúrað að utan sbr. mynd frá 1930 og 1976. En nú eru húshliðar skeljasandshúðaðar. Aðal breytingar á útliti eru á norðausturhliðinni að Blöndubýggð og er þá átt við kvistin, sem þyngir ásýnd þeirrar hliðar töluvert. Gluggar á kvistinum eru einnig frábrugðnir öðrum gluggum hússins. Gluggar hússins voru og eru enn með krosspóstum en neðri fögum var

skipt með fínlegum þverpóstum. Gluggarnar hafa verið fjarlægðir nema í opnanlegum fögum, sömuleiðis hafa fyrrnefndir neðri þverpóstar verið fjarlægðir í flestum gluggum. Inngönguskúr er á norðurhlið og er gengið upp á hæðina um steypar handriðslausar tröppur. Annar inngangur er á austurgaffi um steintröppur með nýlegu handriði. Ástand hússins er þokkalegt en greinilega mun brátt verða þörf á viðhaldi, sprungur eru sýnilegar í gegnum skeljasandshúðina. Í garðinum hefur verið komið upp veitingarekstri með borðum og bekkjum, en veitingasalurinn er á fyrstu hæð.



AÐALGATA 2 - Sæmundsenhús



Núverandi útlit húss - Húsið er á stórrí lóð, sem er afglætt að hluta með hlöðnum vegg og timburgeról



Mynd frá 1994 - Vesturgæfl - Samkomuhúsið og Zóphaniasarhús í baksýn



Austurgæfl og Norðurhlíð - Á austurgæfli er gegnið inn í veitingasal en í risið á norðurhlíð

VARÐVEISLUMAT

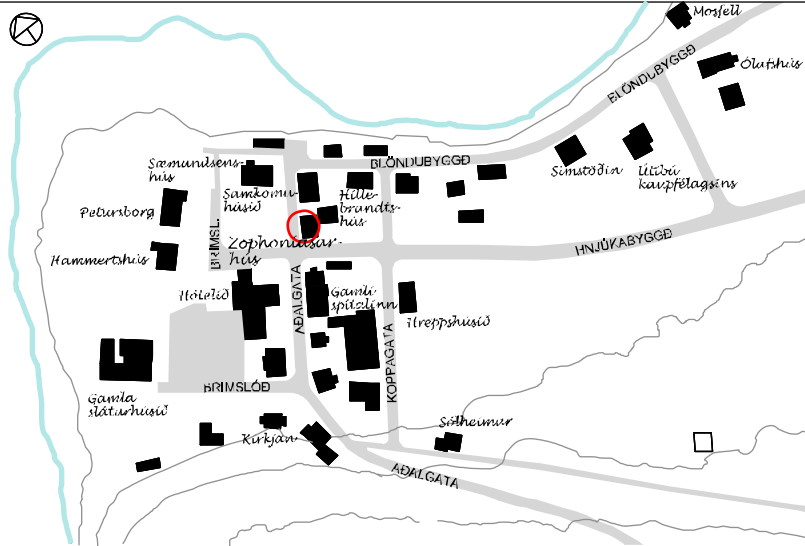
Byggingarlist	„Norrænn“ byggingarstíll
Meningarsaga	Mikil – Húsið er sökum, aldurs, sögu og starfsemi með merkari húsum í þróunarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Húsið er fallega staðsett á horni Aðalgötu og Blöndubygðar
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur haldist nánast óbreytt frá upphafi og er rammgert og hið reisulegasta.
Ástand	Þokkalegt
Varðveislugildi	Mikið

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt húsið, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

AÐALGATA 3A -Hús Zophoníasar Zophoníassonar

byggingarár núv. húss: 1919
byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 133,4m² / íbúðarhús verndunarfl.: rauður



Núverandi ástand húss - Vesturhlöð

Fyrsti eigandi húss:

Lárus Ólafsson, smiður

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteypt
Klæðning	Múrsléttað
Þakgerð	Valmaþak
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Einlyft, kjallari, útitróppur

Helstu breytingar:

- 1930 Bílskúr reistur á baklóð
- 1930 Annar reykháfurinn fjarlægður
- 1948 Bílskúr breytt í íbúð
- Útitróppum snúið 90gráður, sneru upphaflega beint að götu. (ártal óvíst)
- Gluggagerð breytt (áo)



Adalgata til suðvesturs 2013

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur á horni Adalgötu og Hnjúkabyggðar. Inngangur í húsið er um útitróppur á götuhlið. Á lóðinni nr. 3B var reist íbúðarhús árið 1950, þétt uppað húsinu, þar sem áður var skúr. Ekkert hús stendur handan götunnar gegnt húsinu og er ágætis útsýni frá því til norðvesturs.

Myndin er frá 1930 / Suður- og Austurhlöð - Á lóðinni stendur lítið hús (skúr) sem snýr að Koppagötu - Í bakgrunni eru Sæmundsenhús og Samkomuhúsið - Læknishúsið er t.v. og t.h. á mynd sést "Likkistan" smágerð hús með Mansardþaki



AÐALGATA 3A -Hús Zophoníasar Zophoníassonar



Hér sést á bakhlið húss og skúr í byggingu t.h. (áo)



Bakhúsið þ.e. Aðalgata 3B er risin - Fremst er Hreppshúsið



Mynd frá 1972

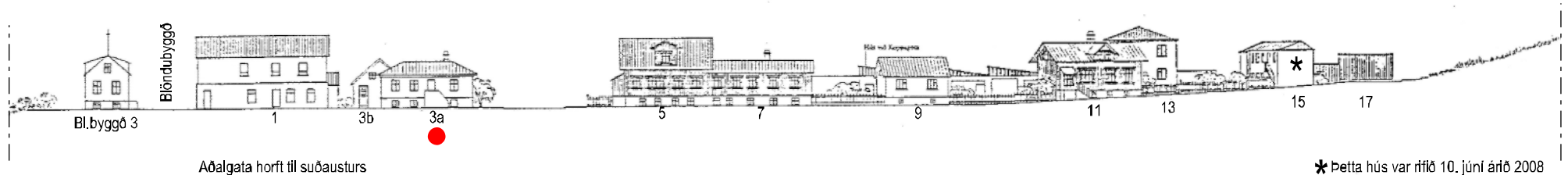
SAGA

Fyrsta húsið, sem byggt var á óafmarkaðri lóð á þessum stað í eigu Möllers, var Templarahús byggt 1907 af „Vinabandinu“. Húsið var flutt frá Akureyri og var notað til ýmissa skemmtana, s.s. dansleikja og tombóla. Þegar Kvennaskólahúsið brann 1911 var skólahaldinu komið fyrir í nokkrum húsum innan ár, m.a. í Templarahúsinu (íbúðarhús skólameyja). Eftir að skólameyjar hurfu á braut bjuggu ýmsir í húsinu. Árið 1917 var húsið selt til Lárusar Ólafssonar smíðs með sérstaklega útmældri lóð. Lárus reif Templarahúsið 1918 og seldi Sláturfélagi Austur-Húnavetninga timbrið úr því. Það var notað í sláturhús félagsins. Lárus byggði síðan nýtt steinsteypt hús á lóðinni árið 1919.

Árið 1929 keypti Zophonías Zophoníasson bílstjóri húsið og bjó þar með fjölskyldu sinni í nær 60 ár. Bakhús á lóðinni, einnar hæðar skúr, tilheyrði einnig. Þar var settur upp árið 1924 lítill ljósamótur til raflysingar á sjúkrahúsinu og nutu nokkur önnur hús á svæðinu góðs af því.



Mynd frá 2012



* Þetta hús var rífið 10. júní árið 2008

AÐALGATA 3A -Hús Zophoníasar Zophoníassonar



Myndir frá 2012



BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt í einföldum „Alpýðustíl“. Húsið er einnar hæðar steinhús á steiptum kjallara. Inngangur í húsið er um steiptar útitröppur á götuhliðinni. Tröppur þessar sneru upprunalega að götunni en var snúið síðar um 90 gráður. Valmaþak er á húsinu. Árið 1939 var reistur steinsteypur bílskúr á baklóðinni sem síðar (1948) varð að íbúðarhúsi. Krosspóstar hafa verið í húsinu frá upphafi, en gluggarammar hafa verið fjarlægðir. Þverpóstar prýða ekki lengur kjallaraglugga. Um og uppúr 1930 er einnig annar reykháfunn farinn. Húsið er að öðru leyti nánast óbreytt frá upphafi. Aðalgata 3A og 3B eru á sameiginlegri lóð. Ástand hússins er nokkuð gott en það þarfnast þó ýmissa lagfæringa.

VARÐVEISLUMAT

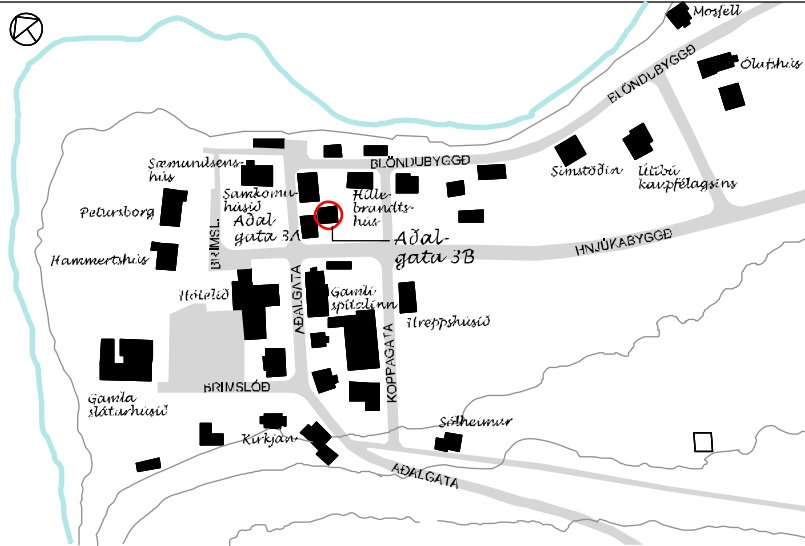
Byggingarlist	Einfaldur „Alpýðustíll“
Menningarsaga	Mikil – Húsið er mikilvægt í byggingar- og þróunarsögu þorpsins
Umhverfisgildi	Mikið – Mikilvægur hluti götummyndarinnar
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur lítið breyst frá upphaflegri gerð
Ástand	Þokkalegt – Æskilegt væri að gluggar yrðu færðir til upprunalegs horfs.
Varðveislugildi	Mikið

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

AÐALGATA 3B

byggingarár: Uppúr 1930 (skúr) 1950/ stækkaður byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 141.4m² / íbúðarhús / varðvefslufl.: rauður



Núverandi ástand húss - Austurgaffl og suðurhlíð

Fyrsti eigandi húss:

Zophonías Zophoníasson

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteyp

Klæðning Múrsléttáð

Þakgerð Mænisþak m. kvistum

Þakklæðning Bárufjárn

Undirstaða Steinsteyp

Útlit Einlyft

Helstu breytingar:

- Uppúr 1939 Á lóðinni hafði verið reistur steinsteypur bílskúr.
- 1950 Rishæð byggð ofan á bílskúrinn, kvistir og gluggar.
- 1948 Skúnum breytt í íbúðarhús
- Húsið klætt að utan með bárufjárn að hluta (ártal óvíst)



Útlit að Aðalgötu

STAÐHÆTTIR

Húsið er skráð sem íbúðarhús, reist 1950 í töluvert öðrum stíl en framhúsið. Húsið stendur þétt upp við Aðalgötu 3A á baklóðinni og er á sameiginlegri lóð með því húsi. Aðgangur að húsinu er frá Aðalgötu á vesturgaffli hússins. Húsið er ekki hluti af götumynd Aðalgötu og sést best frá Hnúkabyggð.

Myndin er frá 1950 / Suður- og austurhlíð - Í bakgrunni eru Sæmundsenhús og Samkomuhúsið Læknishúsið er lengst t.v. og l.h. á mynd sést "Likkistan", smágeri hús með Mænsardaki.



AÐALGATA 3B



Mynd frá 1972



Núverandi ástand húss - Suðurhlíð



Núverandi ástand húss - Norðurhlíð

SAGA

Bakhúsið, sem upprunalega var einnar hæðar skúr, byggði Zophonías Zophoníasson og tilheyrði það hans fjölskyldu.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er upprunalega steinsteyptur skúr. En er nú einnar hæðar steinhús með mænispaki og tveimur kvistum. Inngangur í húsið er á vesturhlíð þess frá Aðalgötu. Það er nú bárujámklætt á tveimur hliðum, en timburklætt að öðru leyti. Hliðar kvista er óklæddar. Húsið stingur töluvert í stúf við nett og samræmt yfirbragð framhússins sem það deilir lóð með. Ástand þess líður fyrir skort á frágangi t.a.m. vantar þakrennur og vindskeiðar eru slitnar. Húsið er þó mikilvægt sem huti af gamla byggðakjarnanum.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Fábrotinn „Alþýðustíll“

Menningarsaga

Nokkur – Húsið er mikilvægt í þróunarsögu þorpsins

Umhverfisgildi

Nokkuð– Tilheyrir gamla bæjarkjarnanum

Upprunaleiki

Nokkur – Húsið var áður múrsléttá en er nú klætt bárujárn og timbri

Ástand

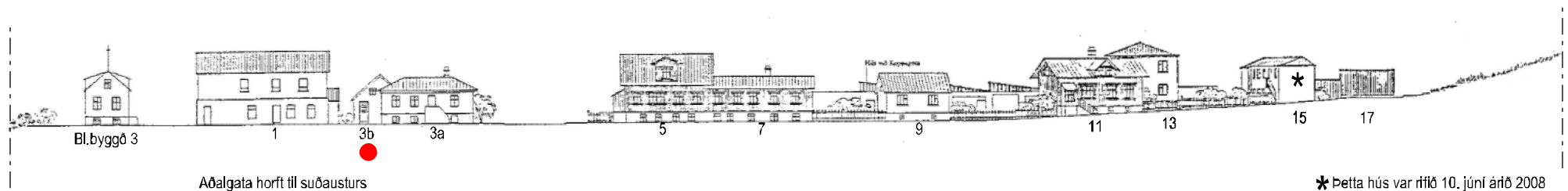
Þokkalegt – Ósamræmis gætir í klæðningum og kvistir er óklæddir á hliðum

Varðveislugildi

Töluvert

Niðurstaða varðveislumats:

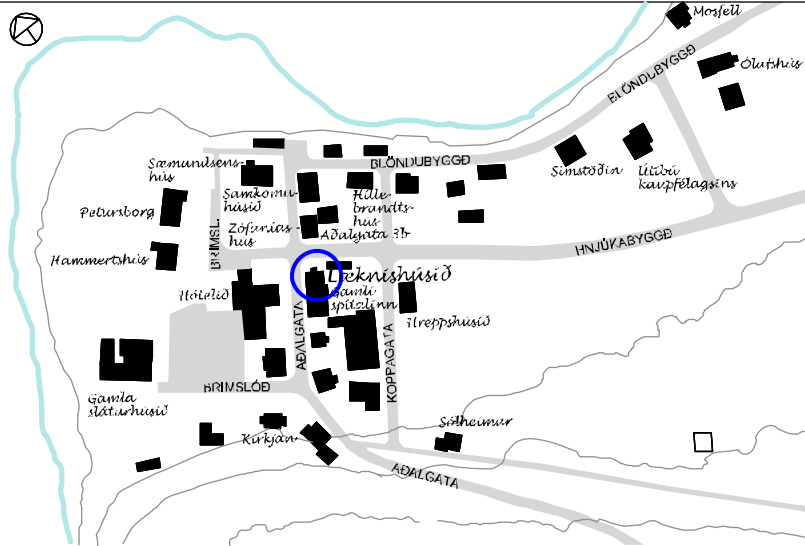
Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)



* Þetta hús var ríft 10. júní árið 2008

AÐALGATA 5 - Gamla Læknishúsið

bygglingarár: 1903 bygglingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 231.5m² / íbúðarhús verndunarfl.: blár



Núverandi ástand húss - Vesturhlíð að Adalgötu

Fyrsti eigandi húss og byggjandi:

Július Halldórsson, héraðslæknir

Upphafleg notkun: læknisbústaður

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Timbur,
Klæðning	Bárujárn
Þakgerð	Mænisþak
Þakklæðning	Bárujárn
Undirstaða	Steinsteyp
Útlit	Einlyft, kjallari, kvistir, inngönguskúr, útitróppur



Adalgata sumaríð 2013

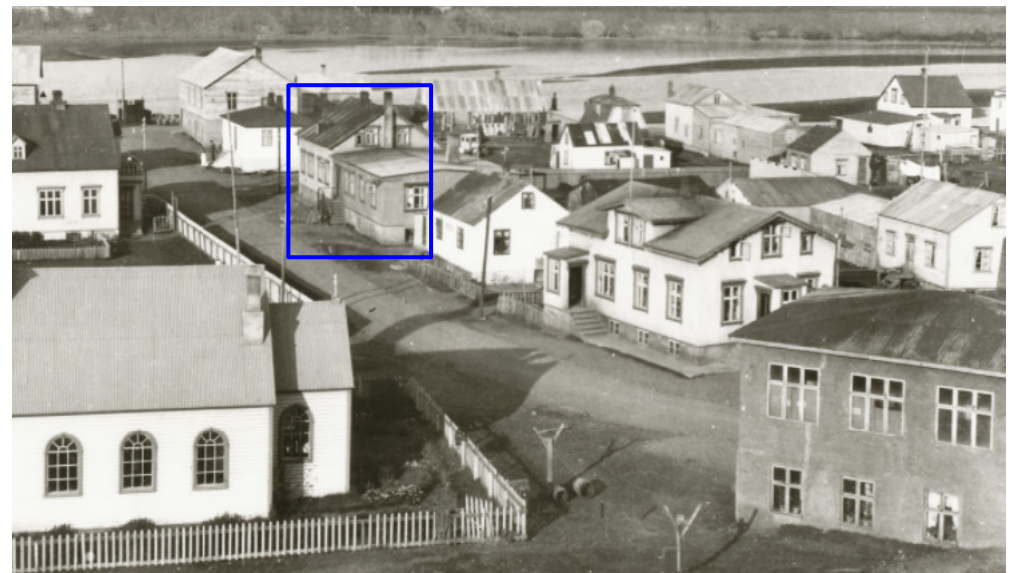
Helstu breytingar:

- 1922 Viðbygging (gamli spítalinn)
- „ Krosspóstar fjarl. í kjallaragluggum, sökkulbretti fjarl.
- „ Gluggarömmum fækkað
- „ Skyggni og svölum bætt við garðmegin
- 1929 Kvistir stækkaður
- „ Fög fjarlægð og ný klæðning sett
- „ Reykháfur fjarlægður
- 1989 Þak endurnýjað.

STAÐHÆTTIR

Húsið er reist árið 1903 sem læknisbústaður. Húsið stendur á horni Adalgötu og Hnjúkabyggðar og er það sambyggt Adalgötu 7 (gamla spítalanum). Inngangur í húsið er um inngönguskúr (bíslag) og útitróppur á norðurgaffli. Einnar hæðar timburskúr er á lóðamörkun að Hnjúkabyggð.

Myndin er frá 1930 - Myndin sýnir heillega húsaröð við Adalgötu austanmegin - Kirkjan fremst t.v. og "Tíraun" t.h.



AÐALGATA 5 - Gamla Læknishúsið



Mynd frá 1930



Núverandi ástand húss - Vesturhlíð að Aðalgötu / Læknishúsið t.v.



Núverandi ástand húss - Austurhlíð að garði / Læknishúsið t.h.

SAGA

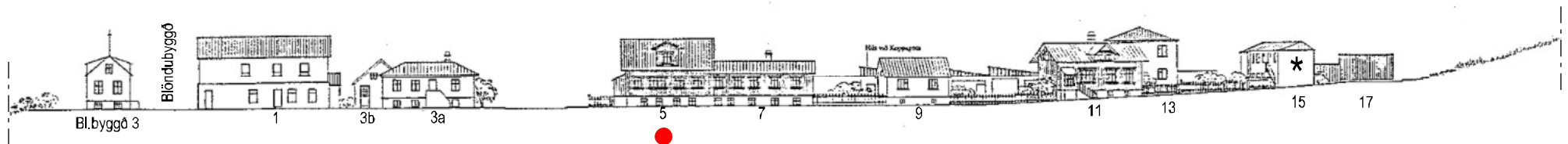
Húsið var byggt sem læknisbústaður af Júlíusi Halldórssyni héraðslækni árið 1903. En 1906 tekur við af honum Jón Jónsson (Jón pína). Hann lét af störfum 1922 og kaupir sýslunefnd Austur-Húnavatnssýslu húseignir hans við Aðalgötu og fleiri eignir, eins og sagt er frá í inngangi, í því skyni að hýsa þar læknisbústað héraðsins með hæfilegum viðbyggingum og sjúkrahús. Gegndi húsið því hlutverki fyrir Blönduóshérað til 1955, þegar starfsemin var flutt í Héraðsheimilið. Lyfjabúð var um árabíl í kjallara hússins. Á tímabili eftir 1955 var það nýtt sem skrifstofuhúsnæði á vegum Húnfjörðs hf. Skáksamband Íslands var stofnað í því 1925. Húsið er nú nýtt til íbúðar. og skilgreint sem parhús í fasteignamati. Hinn hluti parhússins er Aðalgata 7 (gamli spítalinn). En húsin standa á sameiginlegri lóð.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er í „Norrænum, stíl“. Húsið er einnar hæðar timburhús með risi á steiptum kjallara. Inngangur í húsið er á norðurhlíð um útitröppur og bíslag. Handrið á svölum og útitröppum er úr smíðajárni, sömuleiðis bekkur neðan á skyggni. Ekki er vitað hvenær það var gert.

Skraut þetta stingur nokkuð í stúf við stíl hússins. Krosspóstar hafa verið í húsinu frá upphafi, en gluggafögum hefur fækkað. Gluggarammar hafa einnig verið fjarlægðir nema í opnanlegum fögum.

Upphaflega var húsið bárujárnsklætt, en nú er það klætt trapesulaga blikk klæðningu. Reykháfur var fjarlægður 1989, þegar gert var við þak hússins og kvistur að Aðalgötu var stækkaður. Húsið er að öðru leyti nánast óbreytt frá upphafi. Einnar hæðar skúr er á lóðamörkum að Hnjúkabyggð garðmegin. Garður er rúmgóður og hér getur að líta gosbrunn og niðurfellt "torg", glerhýsi, styttur og steina. Ástand hússins er nokkuð gott en æskilegt væri að veggklæðning og gluggar yrðu færð að upprunalegu útliti við endurgerð.



Aðalgata horft til suðausturs

* Þetta hús var riflað 10. júní árið 2008

AÐALGATA 5 - Gamla Læknishúsið



Norðurgafi að Hnjúkabyggð



Aðalgata til suðurs á átt að brekkunni

VARÐVEISLUMAT

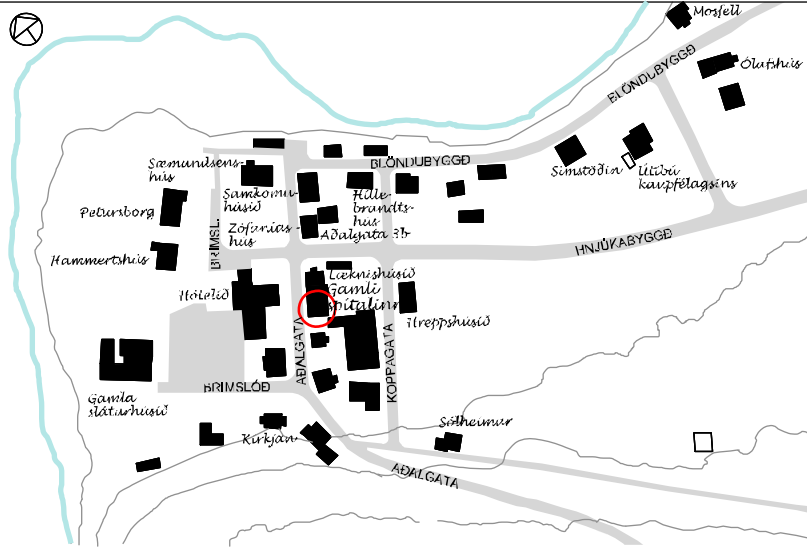
Byggingarlist	„Norrænn“ byggingarstíll
Meningardsaga	Mikil – Sökum aldurs, starfsemi, sögu og upprunaleika hússins
Umhverfisgildi	Mikið – Sem eitt af elstu húsunum við Aðalgötu
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur lítið breyst frá upphaflegri gerð
Ástand	Gott – Áhersla er lögð á að útlit hússins verði við endurbætur fært sem næst uppruna sínum, t.a.m. klæðning og gluggar
Varðveislugildi	Mikið

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað (blátt)

AÐALGATA 7 - Gamli spítalinn

bygglingarár: 1922-23 / húsið lengt 1929 bygglingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 231,5m² / íbúðarhús verndunarfl.: rauður



Núverandi ástand húss - Vesturhlíð

Fyrsti eigandi og byggjandi húss:

Júlíus Halldórsson, héraðslæknir
Húsið lengt: Eigandi og byggjandi: Sýslunefnd Austur-Húnavatnssýslu

Upphafleg notkun: sjúkraskýli

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Timbur
Klæðning	Bárujám
Þakgerð	Mænispak
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Einlyft, kjallari, útitróppur



Inngönguskúr á suðurhlíð frá 1972

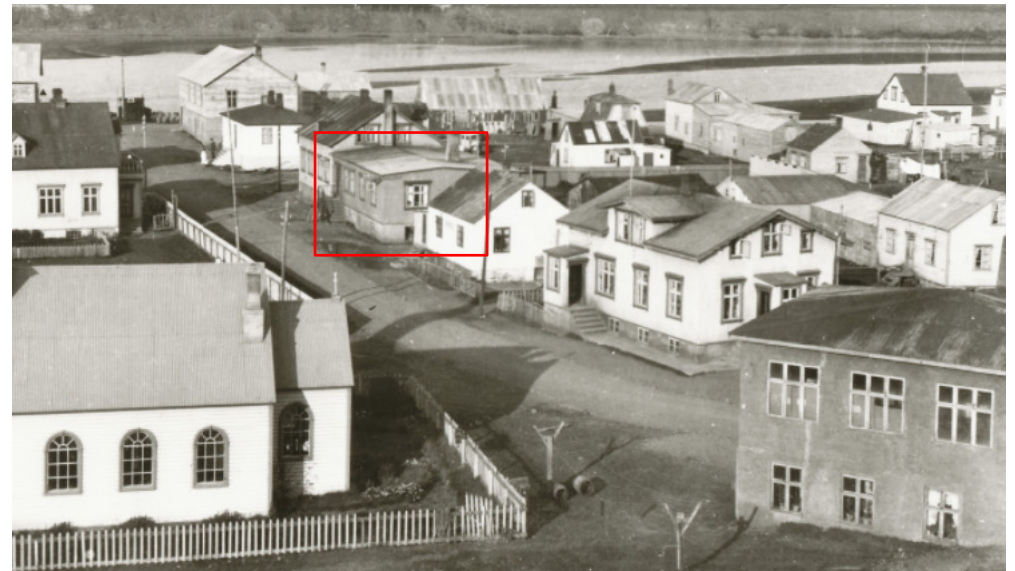
Helstu breytingar:

- Líkhús rífið
- 1929 Viðbygging (húsið lengt)
- 1929 Útitróppur á götuhlíð fjarlægðar
- 1929 Dyr að Aðalgötu fjarl. og gluggi settur í staðinn
- 1972 Inngönguskúr reistur við suðurgafi
- Ný klæðning (ártal óvíst)
- Gluggarammar nema í opnanlegum fögum fjarl. (áo)
- Krosspóstar fjarlægðir í tveimur gluggum í kjallara, götumegin (áo)

STAÐHÆTTIR

Húsið var reist nokkru seinna en læknisbústaðurinn og var frá upphafi sambyggt því (Aðalgötu 5). Frá 1940 hefur inngangur í húsið verið um inngönguskúr á suðurgafli en var upphaflega gengið upp tröppur frá Aðalgötu. Húsin nr. 5 og 7 standa á stórrí gróinni lóð og virðast hafa sameignlegt garðsvæði.

Myndin er frá 1930



AÐALGATA 7 - Gamli spítalinn



Mynd frá 1930



Mynd frá 1972



Núverandi ástand húss - Austurhlíð að garði / Læknishúsið t.h.

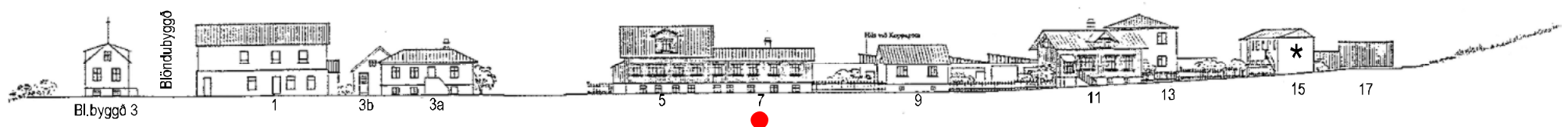
SAGA

Húsið var byggt sem sjúkraskýli eins og áður er getið 1922-'23. Sex árum síðar var húsið lengt meðfram götunni. Þá hafði verið rífið hús sem þar stóð. Í því húsi hafði verið líkhús. Húsið er nú nýtt til íbúðar.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er í fábrotnum „Alpýðustíl“. Húsið er einnar hæðar timburhús á steiptum kjallara. Upphaflega húsið var lengt meðfram götunni sex árum eftir að það var reist en annað hús, sem þar stóð hafði verið rífið eins og áður segir. Húsið var klætt bárujárn. Upphaflega var gengið upp timburtröppur inn í húsið frá götuhlið. Tröppurnar voru fjarlægðar 1929 og gluggi settur í stað hurðar. Gluggar eru með krosspóstum, en gluggarammar hafa verið fjarlægðir nema í opnanlegum fögum og í kjallara hafa auk þess nokkrir gluggar verið augnstungnir. Á mynd frá 1972 er kominn inngönguskúr úr steinsteypu á suðgafli hússins.

Inngönguskúrinn stingur nokkuð í stúf við stíl og gerð hússins. Á svipuðum tíma er sett ný klæðning á vegg úr trapesulaga járn. Húsið er að öðru leyti nánast óbreytt frá upphafi. Ástand þess er nokkuð gott en æskilegt væri að veggklæðning og gluggar yrðu færðir að upprunalegu útliti við endurgerð og inngönguskúr aðlagður betur að húsinu.



Adalgata horft til suðausturs

* Þetta hús var rífið 10. júní árið 2008

AÐALGATA 7 - Gamli spítalinn



Aðalgata til norðurs að Blöndubýggð



Horft frá Koppagötu yfir grindverk að húsunum

VARÐVEISLUMAT

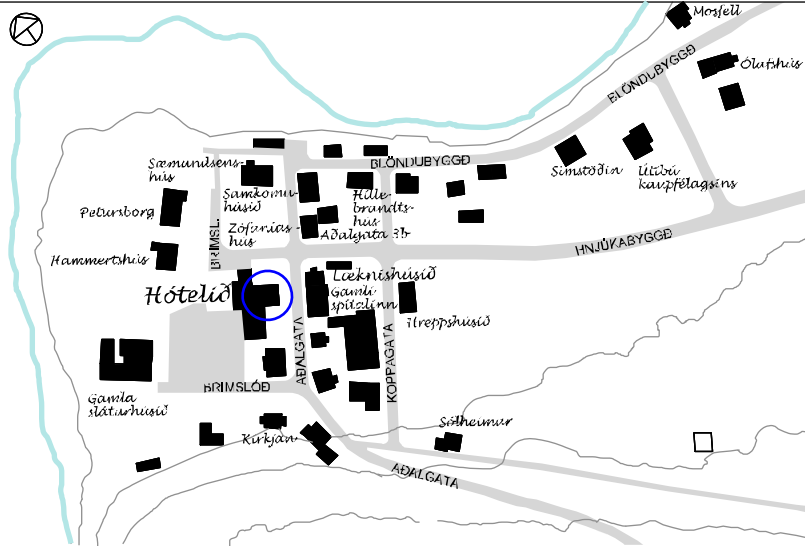
Byggingarlist	Fábrotinn „Alþýðustíll“
Menningarsaga	Mikil – Sökum aldurs, starfsemi, sögu og upprunaleika hússins
Umhverfisgildi	Mikið – Húsið er eitt af elstu húsunum á Blönduósi
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur lítið breyst frá upphaflegri gerð
Ástand	Gott – En áhersla lögð á að útlit hússins verði við endurbætur fært sem næst uppruna sínum
Varðveislugildi	Mikið

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

AÐALGATA 6 - Hótelið - Sýslumannshúsið

byggingarár: 1900 / st.: 1961 byggingarefni: gamla hús: timbur viðbyggingar: stelnsteypa stærð og notkun: 1118,9m² / Hótel.: vendumarfl.: blár



Núverandi ástand - Austurhlíð að Aðalgötu / Elsti hluti húss snýr gaffli að götunni

Fyrsti eigandi húss:

Gíslí Ísleifsson, sýslumaður á Blönduósi

Upphafleg notkun: Embættisbústaður

Upphafleg gerð húss:

Tegund Timbur

Klæðning Timbur

Þakgerð Portbyggt ris

Þakklæðning Bárújám

Undirstaða Hlaðin úr grjóti

Útlit Einlyft, kjallari, portbyggt ris, útitróppur, útskot



Mynd frá um 1960 - Viðbygging er nýrisin og sést hér á vesturhlíðina / Vínstra megin á myndinni stendur húsið Blanda enn - síðar rífið

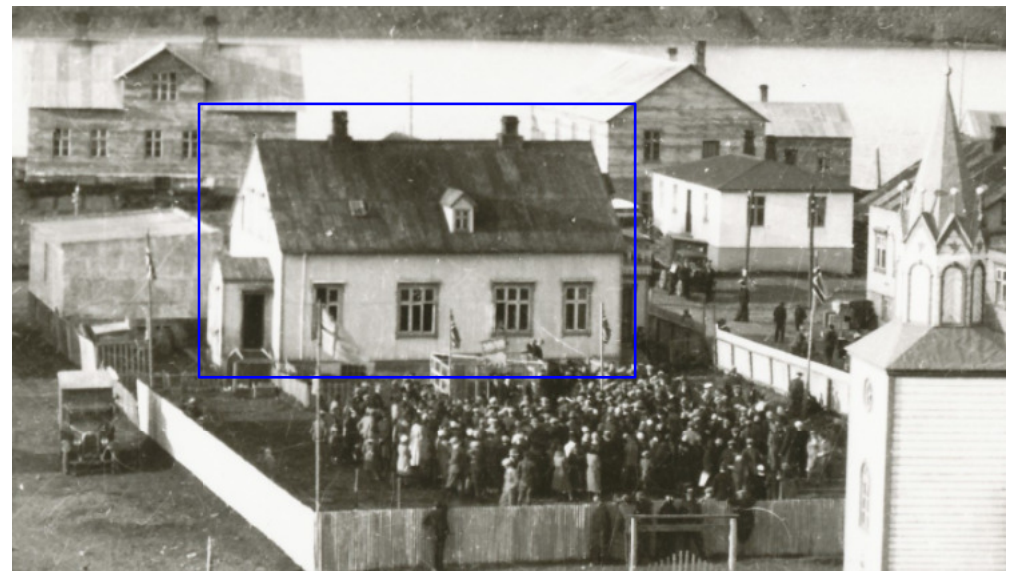
Helstu breytingar:

- 1925 Kvistur
- 1929 Geymsla á lóð (Hljómskálinn)
- 1943 Kvistur stækkaður
- 1943 Viðbygging
- 1960 Viðbygging
- Kvistur stækkaður (ártal óvísst)
- Viðbygging fjarl. austan við húsið (áo) (sjá mynd á bls. 41 frá 1943)
- Ný klæðning (áo)

STAÐHÆTTIR

Upprunalega húsið var reist á árunum 1900. Útliti þess hefur verið gjörbreytt og stórar viðbyggingar í öðrum stíl hafa verið reistar að því. Áður stóð húsið í garði, nú fyllir það upp í góðan part götunnar og er stæðsta byggingin við götuna og á lítið skylt við gamla húsið fyrir utan staðsetninguna, sem er afar góð við Aðalgötu miðja. Gott útsýni er frá húsinu yfir haf og land.

Myndin er frá 1930 - í garðinum er hornaflokkur Páls Ísólfssonar að spila



AÐALGATA 6 - Hótelið - Sýslumannshúsið



Mynd frá ca. 1930



Gömul mynd (áo)



Mynd frá 1943

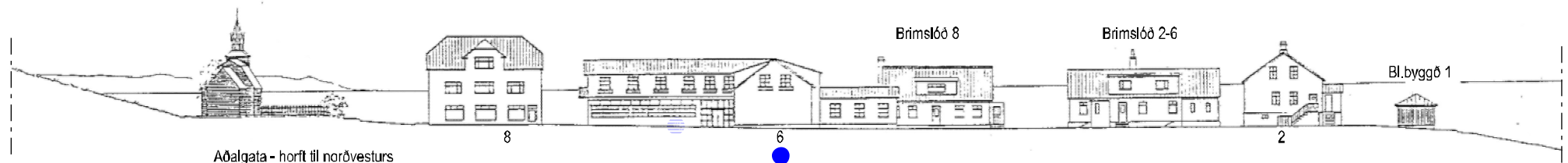
SAGA

Húsið var upprunalega byggt á árinu 1900 sem embættisbústaður Gísla Ísleifssonar sýslumanns (1897-1912). Gísli fer frá Blönduósi 1913 en selur húsið 1914 Ara Jónssyni (Arnalds) sýslumanni, sem selur síðan húsið 1918 Pétri Péturssyni frá Gunnsteinsstöðum, en hann rak umfangsmikla verslun á Blönduósi um tveggja áratuga skeið. Pétur lést árið 1922. Komst húsið þá í eigu Einars Thorsteinssonar, verslunarstjóra, og bjó hann þar um hríð. Árið 1943 keypti Snorri Arnfinnsson hótelhaldari húsið og hóf að reka þar hótél. Jafnframt keypti hann steiptan skúr (sem nefndur var Hljómskálinn) og Blöndu sem var verslunarhús, Thorsteinsson- verslunar. Húsið nýtti hann fyrir gístaðstöðu í tengslum við hótelið og var svo um áratuga skeið eða þar til það hús var rífið uppúr 1980. Áður en Snorri hætti hótélrekstri hafði hann byggt enn frekar við hótelið og hafði það náð núverandi stærð. Húsið hefur óslitið verið nýtt til hótélrekstrar frá 1943.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt í „Norrænum“ byggingarstíl. Það var byggt sem einnar hæðar timburhús með portbyggðu risi á hlöðnum kjallara. Inngönguskúrar hafa verið á hvorum gafli.

Kvistur með rispaki var settur á vesturhliðina árið 1925. Var sá kvistur stækkaður 1943 og breytt í kvist með einhalla þaki. Á mynd frá 1930 má sjá steinsteiptan skúr í vestan við húsið. Skúr þessi (Hljómskálinn) var nýttur sem vörugeymsla. 1943 voru gerðar breytingar á húsinu og byggt við það í austurátt (skrifstofa og salerni). Síðar var byggt ofan á Hljómskálann og hann lengdur til suðurs. Um 1960 er síðan búið að bæta við frekari viðbyggingum og húsið þá komið í þá mynd sem það hefur í dag. Gamla húsið er þó enn uppstandandi og sker sig úr viðbyggingunum Aðalgötumegin. En upprunalegum gluggum, hefðbundnum timburhúsagluggum, hefur verið skipt út fyrir aðra gluggagerð. Upphaflega var húsið timburklætt, en síðar múrað og málað eins og steinsteiptu viðbyggingarnar. Húsið hefur því gengið í gegnum miklar breytingar, en þrátt fyrir það tekist að halda velli. Ástand húsanna í dag er þokkalegt, en umhverfi hússins er nútíðlegt /óaðlaðandi.



AÐALGATA 6 - Hótelið - Sýslumannshúsið



Elsti hluti hússins t.h. - Aðalinnangangur í viðbygginguna frá Aðalgötu



Norðurhló - Gamla húsið vlnstra megin



Yfirlitsmynd 2013 - Tekin ofan úr brekkunni / Fremst sést Kristófershús

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

„Norrænn“ byggingarstill

Menningarsaga

Mikil – Sökum aldurs og sögu gamla hússins

Umhverfisgildi

Mikið – Upprunalega húsið hefur haft mikið gildi, verið einkonar miðstöð í þorpnu. Núverandi hús hefur gildi vegna elsta hlutans, sögulegrar starfsemi og staðsetningarinnar við miðja Aðalgötu.

Upprunaleiki

Lítill – Gamla húsinu hefur verið gjörbreytt

Ástand

Þokkalegt - Leggja þarf áherslu á að fegra og móta umhverfið og endurheimta eitthvað af karakter eldra hússins og umhverfisins

Varðveislugildi

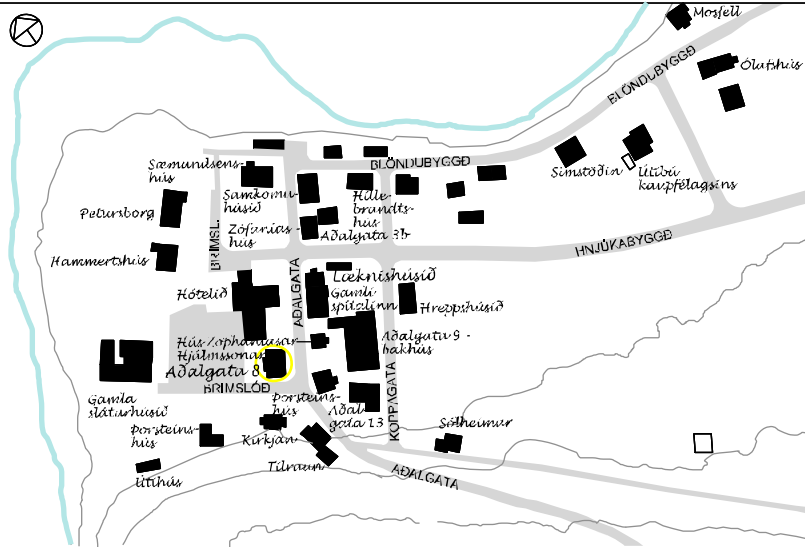
Mikið - Þótt húsið sé mikið breytt, gegnir það mikilvægu hlutverki í gamla bænum á Blönduósi

Niðurstaða varðveislumats:

Elsti Hluti hússins er friðaður (blár).

AÐALGATA 8 - Helgafell

byggingarár: 1948 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 380,8m² / íbúðarhús vermdunarfl.: gulur



Núverandi ástand - Austurhlíð að Aðalgötu

Fyrsti eigandi / byggjandi húss:

Helgi Sveinbjörnsson, bifvélavirki

Upphafleg notkun: Íbúðarhúsnæði / apótek á jarðhæð

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteyp

Klæðning Skeljasandur

Þakgerð Valmaþak

Þakklæðning Bárújám

Undirstaða Steinsteyp

Útlit Tvær hæðir og ris, útskot, úttröppur, kvistir



Sumarið 2013

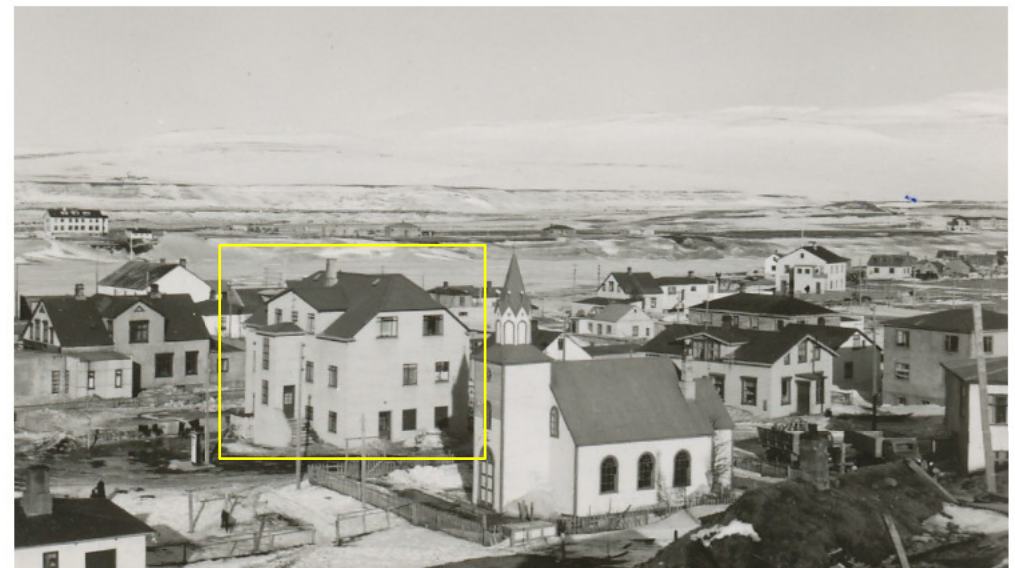
Helstu breytingar:

- Húsið er lítið breytt frá upphafi. Gluggar hafa verið birgðir með plötum á jarðhæð á vestur- og suðurhlíð. Skyggni á götuhlíð yfir jarðhæð er síðara tíma framkvæmd. Sömuleiðis steniplötur sem settar hafa verið á framhlíð jarðhæðar og fyrir horn. Steniklæddur veggur hefur verið reistur í framhlíð af jarðhæðinni á lódmörkum að Aðalgötu milli Hótelsins og hússins. Tveir bílskúrar hafa verið reistir á baklóðinni (ártöl óviss).

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur á horni Aðalgötu og Brimslóðar. Það er steinsteyp, 2 hæðir og ris. Jarðhæð hússins er hönnuð sem verslunarhæð en íbúðir á efri hæðum. Verslunin sneri að Aðalgötu en inngangur í íbúðirnar eru baka til. Næstu hús eru Gamla kirkjan að sunnanverðu og Hótelíð að norðanverðu. Á lóðina hafa síðar bæst við tveir bílskúrar að vestanverðu. Húsið nýtur óskerts útsýnis út á flóann.

Myndin frá um 1950 (áo) - Ekki er búið að byggja við hótelíð sem er t.v. á myndinni



AÐALGATA 8 - Helgafell



Mynd frá ca. 1950 (áo)



Mynd frá 1972 - Hér eru Hótelíð risið og bílskúrar á baklóð



Núverandi ástand - Vesturhlíð

SAGA

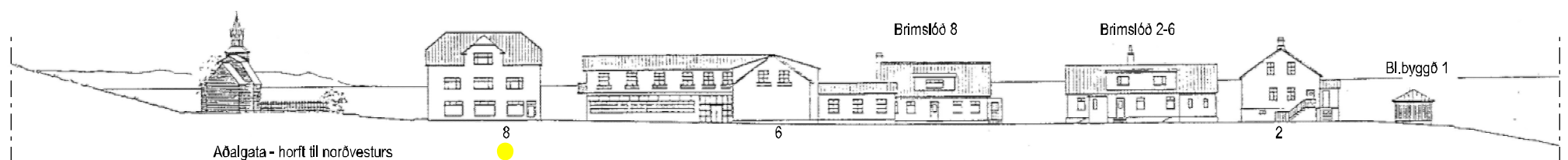
Húsið byggði Helgi Sveinbjörnsson, bifvélavirki og fyrsti eigandi þess. Síðan keyptu Páll Kolka og Helgi Helgason, apótekari, húsið. Helgi apótekari bjó á efstu hæðinni og rak apótek á jarðhæðinni. Eftir að Apótekið lagðist af hafa tvær neðri hæðirnar gengið kaupum og solum. Á neðstu hæðinni hefur t.d. verið kaffihús og á öðrum tíma vínbúð. Eigendur eru nú að hverri hæð fyrir sig.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt árið 1948. Húsið er þriggja hæða skeljasandshúðað steinhús með valmabaki og tveimur kvistum. Tveir bílskúrar (ekki upprunalegir) standa nú á baklóð á mörkum lóðar Hótelsins og Adalgötu 8. Inngangur í íbúðir er um stigahús á bakhlið hússins en verslunarrými á jarðhæðinni snýr út að Adalgötu. Skilti yfir verslun á jarðhæð er ekki upprunalegt. Steniklæðning hefur verið sett á jarðhæð götumegin og fyrir horn. Steniklæddur veggur hefur verið reistur á lóðmörkum milli hússins og Hótelsins. Nokkrir gluggar á jarðhæð og hurð á suðurhlíð hafa verið birgð með plötum. Húsið var og er með stærri húsum í þorpínu og nokkuð frábrugðið öðrum

húsum á Blönduósi hvað hlutföll, útlit og form snertir, en þegar húsið var reist var hótelið eða Adalgata 6 í sínu upprunalega formi, en hefur síðan verið stækkað til þriggja átta, þannig að þrengt hefur meir að húsinu.

Húsið er tiltölulega upprunalegt burtséð frá breytingum sem snúa að ásýnd verslunarrýmisins en ástand hússins er hrörlegt og umhverfið slitíð.



AÐALGATA 8 - Helgafell



Yfirlitsmynd 2013

Horft af brekkunni til norðvesturs



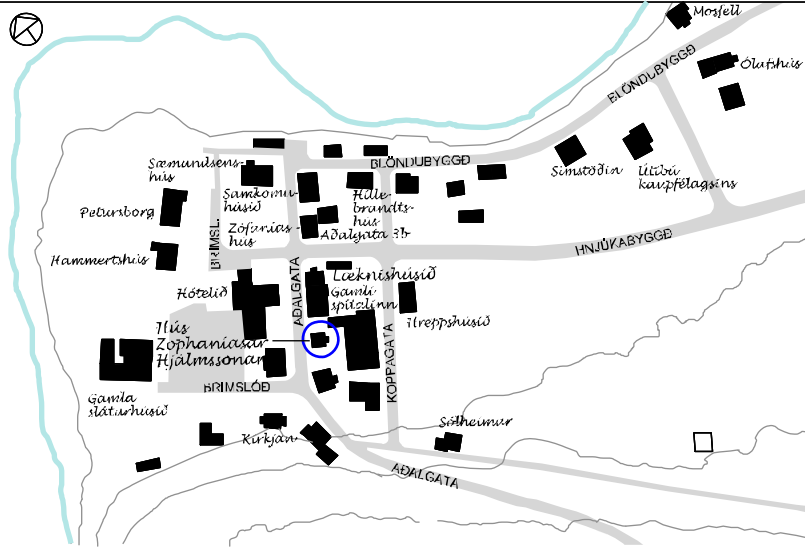
VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Byggingarstill óljós
Menningarsaga	Töluverð – Vegna miðbæjartengds hlutverks síns við Aðalgötu
Umhverfisgildi	Töluvert – Sem endapunktur miðbæjarhluta götunnar. Umhverfi þess nú er þó hrörlegt og slitið
Upprunaleiki	Mikill – Heildarsvipur hússins er nær óbreyttur, en ýmsar tilfæringar hafa átt sér stað á útliti jarðhæðarinnar Aðalgötumegin
Ástand	Lélegt – Húsið er hrörlegt, sprungur í steypu og klæðning orðin lúin Skúrar á baklóð þarfnast viðhalds
Varðveislugildi	Nokkurt – Sem hluti af aðalgötu miðbæjarins
Niðurstaða varðveislumats:	

Lagt er til að húsið verði verndað með hverfisvernd í deiliskipulagi (gult)

AÐALGATA 9 - Zophaníasar Hjálmssonar hús/ Jóns Kristóferssonar hús / Jónasarhús

byggingarár: 1905 byggingarefni: steinsteypa stærð og notkun: 97.9m² / íbúðarhús vemdunarfl.: blár



Núverandi ástand húss

STAÐHÆTTIR

Húsið sem er fyrsta steinhúsið á Blönduósi er reist 1905. Umhverfi þess er allmikið breytt, en áður stóðu smáhýsi á baklóðinni. Nú er á baklóðinni einnar hæðar iðnaðarhúsnæði með turni, reist 1970 í „Funkis stíl“. Það er skráð á sömu lóð og framhúsið og með aðkomu frá Aðalgötu. Sitt hvorrar handar við Aðalgötu 9 eru síðan nokkur af elstu timburhúsum bæjarins, Aðalgata 11 og Gamli spítalinn, Aðalgata 7. Húsið nýtur ekki mikils útsýnis enda ekki háreist. Handan götunnar eru bæði Aðalgata 8 og 6, (hótelid), sem eru töluvert hærri og meiri um sig en húsið númer 9.

Myndin er frá 1930

Fyrsti eigandi húss:

Zophaníasar Hjálmsson

Upphafleg notkun: Símtöð, íbúðarhús, verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Múrsléttá

Þakgerð Mænisþak

Þakklæðning Bárújám

Undirstaða Steinsteypt

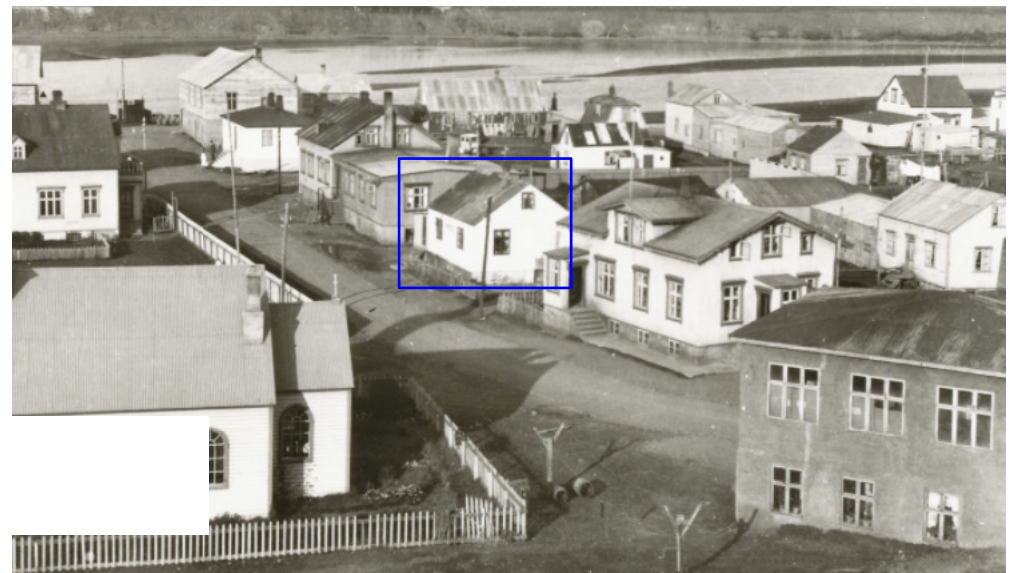
Útlit Ein hæð, kjallari, ris, útitróppur, inngönguskúr



Mynd frá f.hl. 20. aldar - Einn gluggi á gaffli

Helstu breytingar:

- 1920 Bíslag og tröppur að götuhlíð reistar
- 1930 Inngönguskúr úr timbri kominn á bakhlíð
- „ Lítill gluggi kominn yfir inngönguskúr á bakhlíð
- Þakflötur nær lengra út f. húsvegg (ártal óvísst)
- 1994 Þverpóstum fækkar og gluggarammar fjarlægðir
- Þakgluggi settur á bakhlíð (áo)
- Reykháfur klæddur málmplötum (áo)



AÐALGATA 9 - Zophaníasar Hjálmssonar hús / Jóns Kristóferssonar hús / Jónasarhús /



Mynd frá 1930



Mynd frá um 1930 - bakhlið



Myndir frá 1994 - Frá götunni og af bakhlið

SAGA

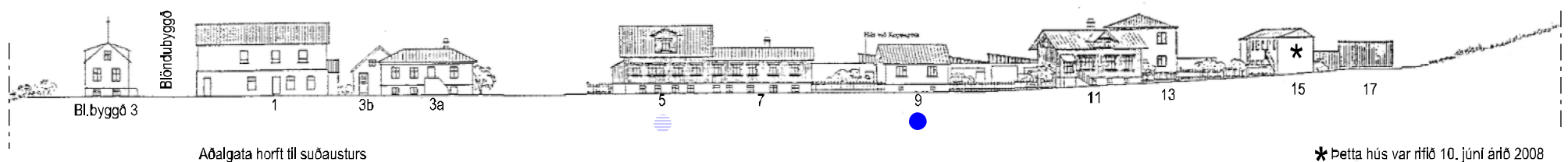
Húsið er reist árið 1905 af Zophaníasi Hjálmsyni og var fyrsta sírstöðin á Blönduósi í húsinu, en síminn kom til Blönduóss 1906. Uppúr 1920 er húsið nýtt sem verslun og íbúðarhús Jóns Kristóferssonar. Síðar eignaðist húsið Jónas Bjarnason (maður Ingibjargar, móður Húnfjörðs rakara) Nú er húsið notað til íbúðar.



BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er reist í fábrotnum „Alþýðustíl“. Það er einnar hæðar steinhús á hlöðnum kjallara (síðar múraður) með mænisþaki. Árið 1920 var reist bíslag á norðurgafli hússins með steintröppum sem snúa að Aðalgötu (sjá mynd frá 1930), sennilega í tengslum við verslun Jóns Kristóferssonar. Inngangur í íbúðina hefur trúlega verið á bakhliðinni, en inngönguskúr úr timbri er kominn á mynd frá 1930 (bakhlið). Er þar enn aðalinngangur í húsið. Nokkrar breytingar hafa verið gerðar á gluggum. Glugga hefur verið bætt við á suðurgafli (sjá mynd frá 1930), gluggarömmum hefur fækkað og þverpóstum, en gluggar voru með þremur þverpóstum sbr.

fyrirgreindar myndir frá 1930. Rammar hafa verið fjarlægðir, nema á opnanlegum fögum. Lítil gluggi er yfir inngönguskúrnum. Þak nær nú lengra útfyrir húshlið og á göflum má sjá að ris virðist hafa verið einangrað að utan og klætt. Húsið er tiltölulega upprunalegt og ástand þess virðist í nokkuð góðu lagi. Það þarfnast þó aðhlyningar og inngönguskúr á bakhlið er orðin hrörlegur.



* Þetta hús var rífið 10. júní árið 2008

AÐALGATA 9 - Zophaníasar Hjálmssonar hús / Jóns Kristóferssonar hús / Jónasarhús /



Yfirlitsmynd 2013 - Horft af brekkunni norður Aðalgötu

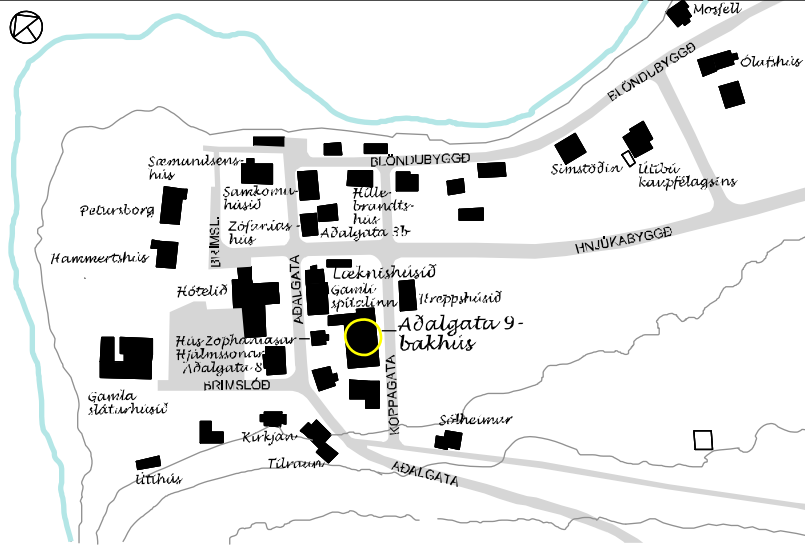


VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Fábrotinn „Alþýðustíll“
Menningarsaga	Mikil – Húsið hefur menningargildi sem hluti af gamalli götummynd Aðalgötu og verslunarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Sem hluti af gamla miðbæjarkjarnanum
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur tekið litlum breytingum
Ástand	Þokkalegt – Inngönguskúr á bakhlið er hrörlegur og þarfnast lagfæringar ofl.
Varðveislugildi	Mikið – Ótvírætt sem elsta steinhús bæjarins og hluti af gömlu götummyndinni
Niðurstaða varðveislumats:	Hús er friðað (blátt)

AÐALGATA 9 - bakhús

byggingarár: 1970 FMR byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 418.5m² / lónaður verndunarfl.: gulur



Núverandi ástand húss

Fyrsti eigandi húss:

Þorsteinn Húnfjörð

Upphafleg notkun: Bakarí - Brauðgerðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteypt
Klæðning	Múrsléttáð
Þakgerð	Skápak / einhalla
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Ein hæð, einhalla þak



Hluti úr mynd frá 1976 (turninn)

Helstu breytingar:

- Ekki er vitað um breytingar á þessu húsi

STAÐHÆTTIR

Húsið er skráð á sömu lóð og framhúsið, Aðalgata 9 og er það með aðkomu bæði frá Aðalgötu og Koppagötu, sem liggur samsíða Aðalgötu. Lóðin er skilgreind sem iðnaðar- og atvinnulóð. Áður stóðu smáhýsi (bakhús við Aðalgötu) á þessum stað. Viku þau fyrir þessum fulltrúa nýja tímans.

Myndin er frá 1930



AÐALGATA 9 - bakhús



Myndin sýnir byggðina við Koppagötu fyrir byggingu núv. iðnaðarhúss. Krútt (bakari) var í litla skúrnum sem iðnaðarhúsnæðið var byggt við - (ártal óvíst ca. 1970)



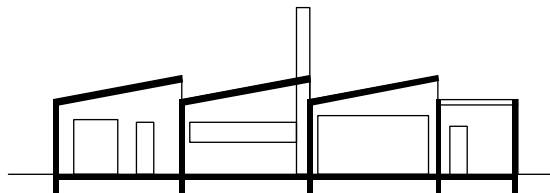
Myndin sýnir iðnaðarhúsið frá Koppagötu - hún er frá árinu 2011

SAGA

Áður stóðu á lóðinni nokkur smáhúsi, (bakhús við Aðalgötu) með aðkomu frá Koppagötu og eða Aðalgötu sbr. eldri myndir. Þessi hús hafa vikið þegar ráðist var í byggingu nýs iðnaðarhúsnæðis. Upphaflega var bakarið hér til húsa. Það hefur einnig verið notað sem timburverkstæði. Húsið hefur verið nýtt sem iðnaðarhúsnæði frá upphafi. Núverandi eigandi hússins er Lárus Jónsson, húsasmíðameistari.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið var reist í kringum 1970, það er dæmigert iðnaðarhúsnæði frá þeim tíma, og ágætis fulltrúi „Funkisstílsins“. Það virðist vera í þokkalegu ástandi að utan.



Lausleg hugmynd um uppbyggingu hússins / snið

VARÐVEISLUMAT

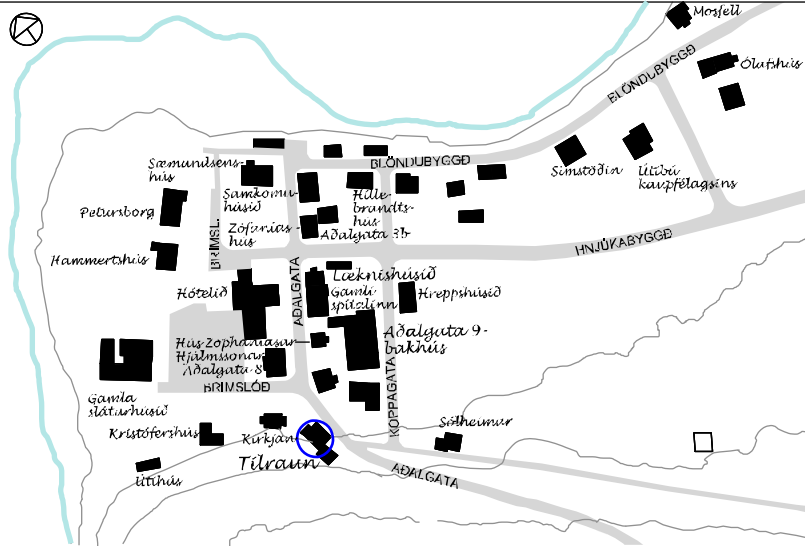
Byggingarlist	„Funkisstíll“
Meningarsaga	Töluverð – Húsið og starfsemin í því er og hefur verið mikilvægur hlekkur í menningar- og athafnasögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Töluvert – Aðkoma að húsinu er snyrtileg en mikilvægt er að gætt sé vel að umhverfinu á öllum hliðum hússins
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur sama og engum breytingum tekið
Ástand	Þokkalegt
Varðveislugildi	Töluvert

Niðurstaða varðveislumats:

Samstæð hús og heild sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (gult)

AÐALGATA 10 - Tilraun

byggingarár: 1907 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 238,3m² / íbúðarhús verndunarfl.: blátt



Núverandi ástand húss

Fyrsti eigandi húss:

Bindindisfélagið Tilraun

Upphafleg notkun: Samkomuhús, skóli

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Múrsléttá og málað

Þakgerð Valmapak

Þakklæðning Bánujám

Undirstaða Steinsteypt

Útlit Ein hæð, hár kjallari, kvistir, útitróppur



Adalgata til norðurs að Blöndubýggð - 2013

Helstu breytingar:

- 1940 Inngönguskúr
- " Flutningur á dyrum
- " Gluggabreyting
- 1965 Bilskúr stækkaður
- 1968 Bísag að norðav. rífið
- 1970 Bísag endurbyggt
- 1999 Uppmæling á gluggum
- 2012 Endurgerð glugga í upprunalegt horf

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur sunnanmegin við kirkjuna undir brekkunni við Aðalgötu. Í næsta nágrenni er Gamla kirkjan reist 1894 og skáhallt á móti Þorsteinshús, eða Aðalgata 11, timburhús reist 1908. Húsið er vel staðsett sem endapunkturinn á beina kaflanum á Aðalgötu og er útsýni þaðan gott yfir byggðina og á haf út.

Myndin er frá 1930 - Aðalgata 10 er fremst á mynd



AÐALGATA 10 - Tilraun



Mynd frá 1943



Mynd frá 1976



Austurhlíð að Adalgötu - 2013

SAGA

Húsið var reist af Bindindisfélaginu Tilraun og nýtt sem samkomu- og fundahús. Bindindisfélagið mun hafa hætt skömmu síðar en 1926 var Templarafélagið enn við lýði og hélt fundi sína í bókasafnsstofunni í "Tilraun" eins og húsið var kallað. Árið 1908 var samþykkt að gera Blönduós að sérstöku skólahéraði og síðla árs 1908 voru tvær stórar skólastofur á efri hæð hússins teknar á leigu. Skólinn í Tilraun var rekinn þar frá 1908 – 1946. Þar var einnig aðstaða til fundahalda og Sýslubókasafn til húsa. Símsstöð var rekin í húsinu árið 1912. Á neðri hæð hússins var íbúð. Nú er húsið eingöngu notað sem íbúð og sem gistiheimili.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1907. Flokka mætti byggingarstílinn sem „Klassískan“. Húsið er eitt af 11 steinsteyptum húsum á Blönduósi, sem byggð voru fyrir 1910. Húsið er einnar hæðar steinhús á háum kjallara með valmapaki. Upphaflega var gengið inn á aðalhæð hússins um inngönguskúr að sunnanverðu. Hann er nú horfinn en aðalinngangur er áfram á þeirri hlið. Bílskúr sunnan við hús var stækkaður 1965. Inngönguskúr var reistur 1940 að norðanverðu. Hann var rifinn 1968 og endurbyggður 1970. Árið 2013 var lokið endurgerð á gluggum og þeir færðir í upprunalegan stíl, húsið málað og ástand þess virðist gott.



Vesturhlíð að brekkunni - 2013 - T.v. sést í Þorsteinshús



Aðalgata 10 t.v. við kirkjuna - 2013



Horft til norðurs - Aðalinngangur - T.h. á mynd er Aðalgata 8



Horft af brekkunni yfir Blöndu - 2013

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Byggingarstill gæti flokkast sem „Klassískur“

Menningarsaga

Mikið – Sem samkomustaður og fyrsta skólahúsið (1906 -1946).

Umhverfisgildi

Mikið – Stílhreint hús sem ásamt kirkjunni myndar endapunkt Aðalgötunnar

Upprunaleiki

Mikill – Megin húsið er nánast óbreytt, formið hefur haldið sér og gluggar hafa verið færðir til fyrra útlits. Síðari tíma viðbygging er smágerð og rýrir ekki megin húsið og bílskúrar falla ágætlega inn í landslagið

Ástand

Gott – Viðgerð hefur staðið yfir á húsinu og er ástand þess gott

Varðveislugildi

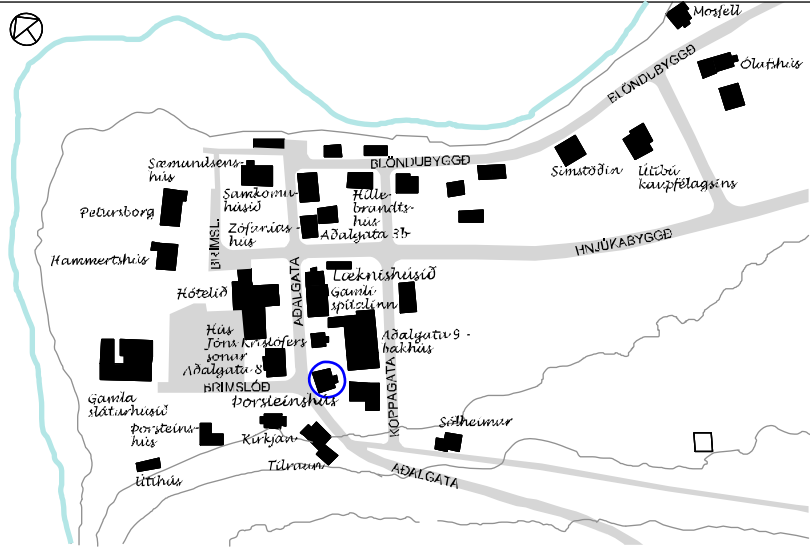
Mikið – Sem hluti af gömlu byggðinni á Blönduósi

Niðurstaða varðveislumats:

Hús er friðað (blátt)

AÐALGATA 11 - Þorsteinshús

byggingarár: 1906 byggingarefni: timbur/steinsteypa stærð og notkun: 208.3m² / ferðapjónusta verndunarfl.: blár



Núverandi ástand húss eftir endurgerð - Búið er að innrétta kjallara til íbúðar

Fyrsti eigandi húss:

Þorsteinn Bjarnason

Upphafleg notkun: Íbúð og verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund Timbur, stafverk

Klæðning Timbur

Þakgerð Risþak

Þakklæðning Bárújami

Undirstaða Steinsteypt

Útlit Ein hæð, kjallari, kvistir, port, ris, útröppur



Sumarið 2013 - Horft af brekkunni

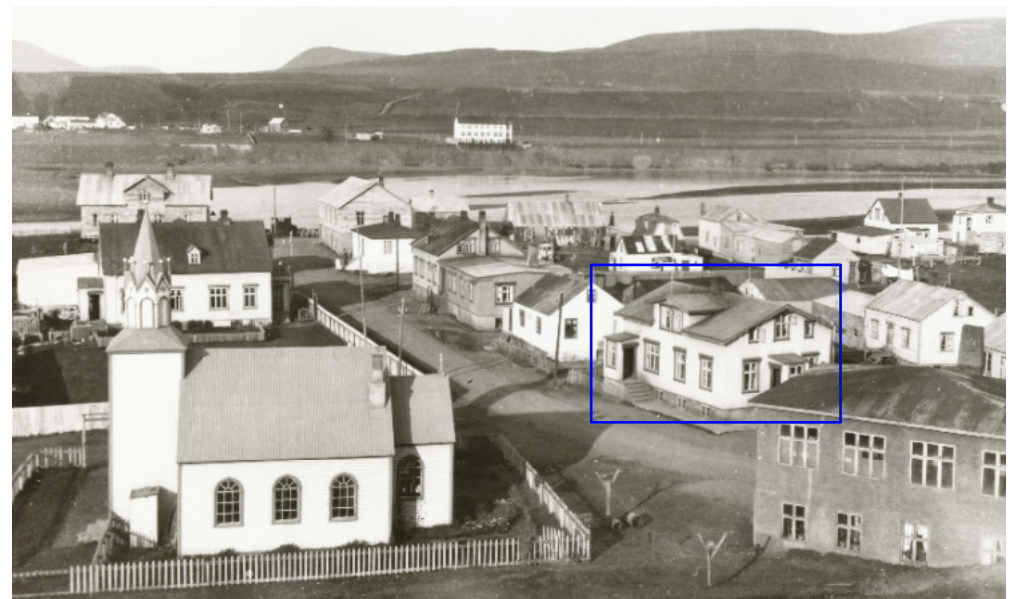
Helstu breytingar:

- 1925 Settir tveir inngönguskúrar
- 1925 Tröppur steiptar
- Gluggabreytingar (áartal óvísst)
- Hús klætt með bárújami (áo)
- 2008 Hús endurgert, kjallari hækkaður, nýjar tröppur, gluggar og timburklæðning sett á hús
- 2012 Þakgluggi smíðaður

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur vestast við Adalgötu, austanmegin götunnar áður en hún sveigir upp brekkuna. Aðkoma að húsinu er frá þeirri hlið sem samsíða er götunni, en var áður á suðurgafflinum. Adalstræti 11 var reist í byrjun 20 aldarinnar og er ásamt nágrannahúsum með elstu húsum miðbæjarkjarnans. Frá húsinu er ágætis útsýni út á flóann til norðvesturs.

Myndin er frá 1930



AÐALGATA 11 - Þorsteinshús



Mynd frá f.h.l. 20. aldar



Mynd frá 1930



Mynd tekin uppúr 1970

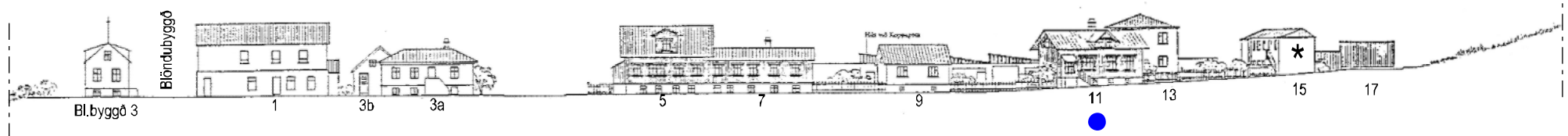
SAGA

Þorsteinn Bjarnason bjó í húsinu og rak þar jafnframt verslun til dánardags árið 1937. Þá tóku Konráð Díomedesson og eiginkona hans Sigríður, dóttir Þorsteins við rekstrinum og ráku verslunina Val (Konnabúð) ásamt því að búa í húsinu. Hélt Sigríður rekstri verslunarinnar áfram eftir fráfall Konráðs árið 1955, allt fram á 7. áratuginn. Eftir að verslun lagðist af í húsinu var enginn skráður þar til heimilis uns Haraldur Haraldsson keypti húsið. Búið var í húsinu allt til ársins 2006, þegar Sigurður Jóhannesson keypti það og við tóku gagngerar endurbætur. Búið hefur verið í húsinu frá upphafi en eftir á að gera endurbætur innanhúss.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1906 í norskum „Zveitser“ stíl. Húsið er einnar hæðar timburhús á steyptum kjallara með portbyggðu risi og kvisti að götuhlið. Upphaflega var það klætt með lárétrri timburklæðningu að utan. Gengið var upp timburtröppur inn í húsið frá götuhlið og vesturgaffli, en þar voru þrep í báðar áttir. Gluggar voru með krosspóstum og hefðbundnum gluggaumbúnaði og útskornum vindskeiðum. Á mynd frá 1930 eru komnar steiptar tröppur og búið að reisa inngönguskúra á götuhlið og á gaffli. Gluggar og gluggaumbúnaður er óbreyttur. Á mynd sem

tekin er uppúr 1970 er búið að klæða húsið með bárujárni, fjarlægja inngönguskúr og tröppur á gaffli og bæta við glugga (minni) á framhlið, sömuleiðis sem nokkrir gluggar hafa verið augnstungnir og fögum hefur fækkað. 2012 var húsið endurgert. Húsið var mjög illa farið og fékkst styrkur frá Húsafriðunarnefnd 2007 - 2009 til endurbóta að hluta. Nefna má að burðarviðir í húsinu eru upprunalegir. Kjallari var hækkaður og kjallaragluggar stækkaðir, inngönguskúr á götuhlið fjarlægður og nýjar timburtröppur settar á götuhlið og gaffli. Báðum tröppum hefur verið snúið 180 gráður. Gluggaskipan á götuhlið hefur verið jöfnuð (nú eru 3 samskonar gluggar með krosspóstum á aðalhæðinni) og inngöngudyr á sömu hlið færðar um eitt gluggabil. Gluggar hafa verið endurgerðir miðað við upprunalega gerð, sömuleiðis gluggaumbúnaður og þakskraut. Húsið er nú í toppástandi, og endurgerðin hefur tekist glæsilega, breytingar, sem gerðar hafa verið eru í samræmi við stíl og form hússins. Hækkun húss hefur verið leyst með hlöðnum steintröppun í framhaldi af timburtröppum. Þessi útfærsla stingur nokkuð í stúf við annars velheppnaða endurgerð hússins.



Aðalgata horft til suðausturs

* Þetta hús var rífið 10. júní árið 2008

ADALGATA 11 - Þorsteinshús



VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	„Norskur Zveitser“ stíll
Menningarsaga	Mikið – Húsið er sökum, aldurs, sögu, notkunar og gerðar með merkari húsum í þróunarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi þess	Mikið – Húsið er eitt af elstu húsunum á Blönduósi og endurgerð þess er gott fordæmi í umhverfinu
Upprunaleiki	Mikill – Breytingar sem gerðar hafa verið við endurgerð eru vel gerðar og í góðu samræmi við stíl hússins.
Ástand	Gott – Húsið er nýppgert og endurgerð þess hefur tekist prýðilega. Ástand hússins er því eins og best verður á kosið.
Varðveislugildi	Mikið – Sem hluti af gömlu byggðinni á Blönduósi

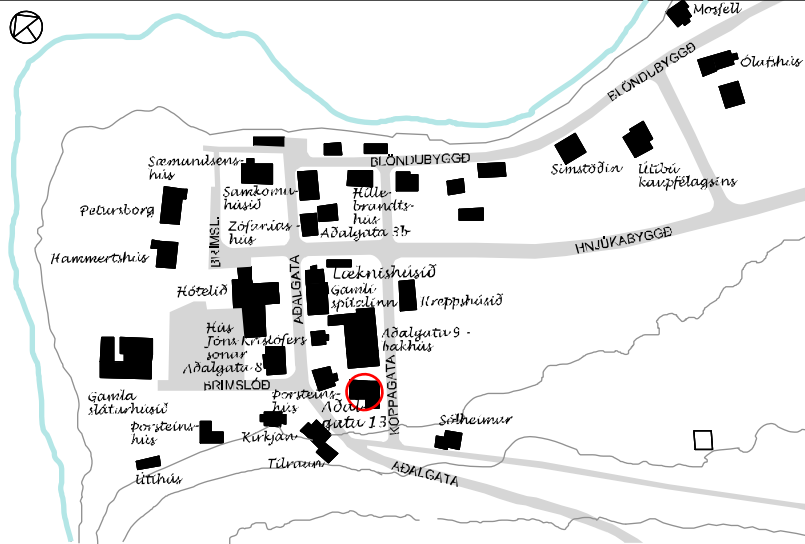
Niðurstaða varðveislumats:

Hús er friðað (blátt)

Heimildir: Teikning : Dsk, tillaga 1998 gerð af Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur - Ljósmyndir: (ljósm.: P.JL)
Texti: T.G.J. stuðst við gamlar ljósmyndir og heimasíðutexta: www.thorsteinshus.is

AÐALGATA 13

bygglngarár: 1945 bygglngarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 272.4m² / íbúðir verndunarfl.: rauður



Núverandi ástand húss - Suðurlhönd 2013

Fyrsti eigandi húss:

Ókunnugur

Upphafleg notkun: Íbúð ofl.?

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteyp
Klæðning	Múrsléttad
Þakgerð	Valmaþak
Þakklæðning	Bárujárn
Undirstaða	Steinsteyp
Útlit	Tvær hæðir, kjallari og bílskúr

Helstu breytingar:

- Gluggafögum breytt (áartal óvíst)
- Húsið klætt með trapesulaga málmklæðningu (áo)

Mynd t.h. er frá ca. 1972 (áo) - Myndin sýnir umhverfi hússins á þeim tíma. Smágerð aðliggjandi byggð veitti því aðhald og dró úr stærð þess en eftir að Adalgata 15, t.v.á mynd var rifin (2011) og nýja iðnaðrhúsnæðið á baklæð Adalgötu 9 ýtti smáhýsum við Koppagötu burt, stingur Adalgata 13 meira í stúf við umhverfið.



Horft af brekkunni yfir að Blöndu - 2013

STAÐHÆTTIR

Húsið er einskona bakhús við Adalgötu 11. Áður naut það m.a. aðhalds frá Adalgötu 15, sem var jafnað við jörðu 2008. Gengið er inn í húsið frá suðurlhöndinni, en aðreir liggur upp með húsinu að inngangi og bílskúr. Bílskúrin er umfangsmikill og er langhlíð hans samsíða Koppagötu. En þar var áður röð smáhýsa, sem sjá má á svart hvítu myndinni. Byggingarmagn er mikið á lóðinni, en er húsið er hærra en nærliggjandi hús og því gott útsýni frá efri hæð þess.



AÐALGATA 13



Myndirnar eru frá 2012 - Horft niður Koppagötu



Norður- og austurhlíð - Bískúr er orðinn afar hrörlegur og gluggar birgðir



Suður- og vesturhlíð

SAGA

Húsið var upphaflega einnar hæðar pakkhús, pakkhús verslunar Þorsteins Bjarnasonar. Langur skúr austan við húsið sambyggður pakkhúsinu, var sláturhús Þorsteins. Síðar var byggð ein hæð ofan á pakkhúsið og það gert að íbúarhúsi (ártal óvísst) og er það notkun rýmisins nú.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Stofninn að þessu húsi, sem er meira en 100 ára var ein hæð og byggt sem pakkhús. Hæðin ofan á er byggð í kringum 1947. Húsið er byggt í byggingarstíl, sem gæti flokkast undir afbrigði af íslenskum „Funkisstíl“. Húsið er nú tvílyft steinhús á kjallara. Húsið í heild sinni virðist á eldri myndum vera steipt, þússað og málað en var síðan klætt að utan með gulri trapesulagaðri málmklæðningu og gluggagerð var breytt (ártal óvísst). Ástand megin húss er þokkalegt, járn tiltölulega nýtt, en laga þarf bakhlíð skúrs. (steypuskemmdir). Trépollur sem verið hefur frá upphafi á þaki skúrs er lítið aðlaðandi. Við endurgerð hússins í framtíð væri æskilegt að húsið yrði greint betur, mjög margt þarf að laga hvað snertir útlit þessa húss.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Menningarsaga

Umhverfisgildi

Upprunaleiki

Ástand

Varðveislugildi

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vemma með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

Afbrigði af íslenskum „Funkis“

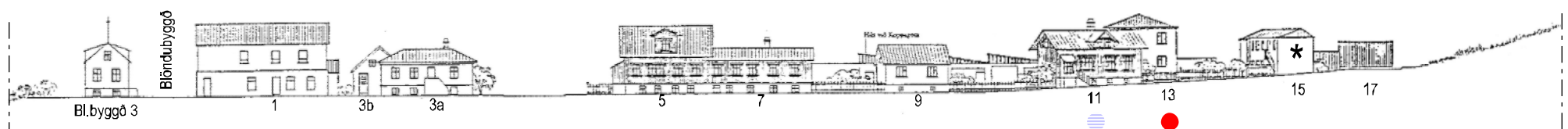
Nokkur – Sem hluti af gamla miðbæjarkjarnanum

Lítið – Húsið stingur nokkuð í stúf við eldri og smágerðari hús í nágrenninu. Umhverfi þess er veikara eftir að minni hús í nágrenninu hafa verið fjarlægð

Lítill – Húsið hefur breyst a.m.k. stærðarlega og ekki er vitað hvernig upprunalega pakkhúsið leit út.

Þokkalegt – Húsið og nærumhverfi þess þarfnast endumats og umhirðu.

Töluvert – Sem hluti af gamla miðbæjarkjarnanum.

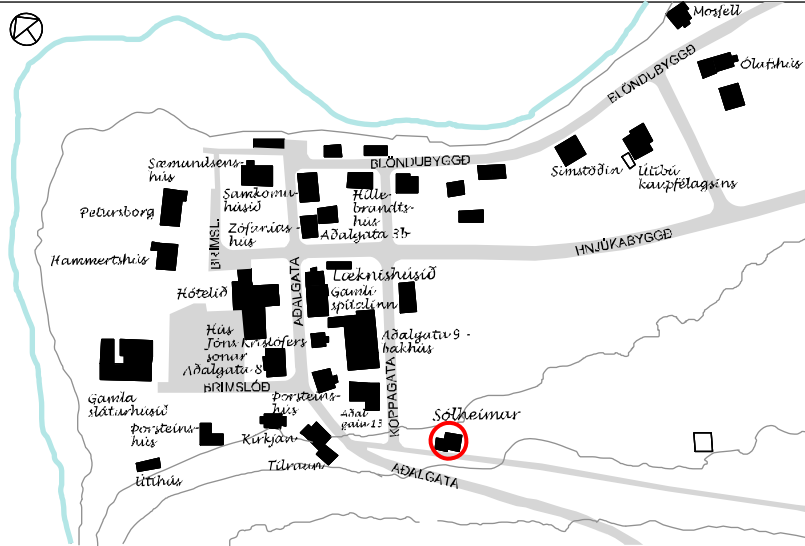


Aðalgata horft til suðausturs

* Þetta hús var rífið 10. júní árið 2008

AÐALGATA 17 - Berndsenshús / Sólheimar

byggingarár: Eldra hús byggt 1902 og flutt á þennan stað 1907
 breytingar: (núv. hús): 1956 byggingarefni: timbur stærð og notkun: 224.5m² / einbýlishús verndunarfll.: rauður



Mynd frá 2013 - horft yfir þorpið til sjávar - Búið er að jafna við jörðu hús nr. 15, sem var fjarlæggt 10. júní 2008

Fyrsti eigandi / byggandi húss:

Kristján Berndsen

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Timbur
Klæðning	Timburklæðning
Þakgerð	Mænispak
Þakklæðning	Bárújám
Undirstaða	Hlaðin
Útlit	Ein hæð, kjallari og mænispak (hátt ris)



Myndin er tekin e. 1945 (áó) - Fremst t.v. sést hús með mænispaki og háu risi. Þetta hús nefndist Sólheimar. Því húsi var breytt 1956 í það lag sem sést á myndinni t.h. innan gula reitsins.

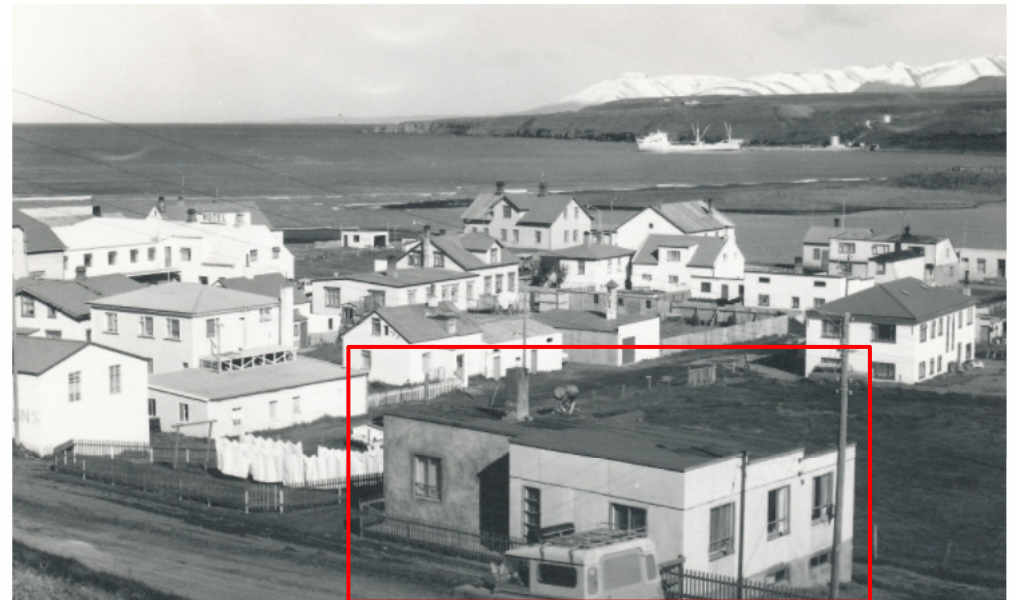
Helstu breytingar:

- 1956 voru gerðar róttækar breytingar á húsinu:
- Rishæðin var tekið af húsinu og flatt þak sett í staðinn
- Byggt var við húsið og gluggum bætt við og breytt
- Húsið var klætt með asbestplötum og málað

STADHÆTTIR

Húsið í núverandi mynd er samsett úr eldra húsi frá 1902 / 1907 og breytingum, sem gerðar voru 1956. Það stendur nokkuð sér og undir brekkunni í gamla bænum og er aðkoma að því um aðreina frá Aðalgötu. Umhverfi hússins er vænt og grænt og matjurtagarðar á lóðinni. Víðsýnt er frá húsinu.

Myndin er tekin 1972 - Horft til norðausturs yfir þorpið frá brekkunni



AÐALGATA 17 - Berndsenshús / Sólheimar



Mynd frá 2013 - Vesturhlíð



Mynd frá 2015 - Aðkoma og inngangar



Sumarið 2013 - Suðurhlíð að brekkunni

SAGA

Húsið var upphaflega verslunarskúr Magnúsar Stefánssonar, kaupmanns frá Flögu og stóð niður undir Blöndu. Kristján Berndsen, sem var verslunarþjónn hjá honum keypti skúrinn 1907 og flutti um set á þann stað sem húsið er nú. Kristján setti rishæð á húsið og klæddi það með plægðum og hefluðum borðum. Grunnur er undir húsinu, hlaðinn úr grjóti. Kristján bjó í húsinu til 1913, en flutti þá til Reykjavíkur. Magnús eignaðist húsið aftur og seldi það Kristni Einarssyni, söðlasmiði. Árið 1922 eignaðist Þorfinnur Jónatansson, bóndi í Glaumbæ í Langadal húsið og flytur í það ásamt fjölskyldu sinni. Agnar Gumundsson, smiður keypti síðan húsið af dánarbúi Þorfinns afa síns árið 1952. Skömmu síðar fjarlægði Agnar rishæðina ofan af húsinu. Lyfti húsinu svo hærra yrði undir loft í kjallaranum og byggði síðan við kjallrann og 1. hæðina. Í kjallaranum undir gamla húsinu var hlaðið hringlaga ker, sem vatni var veitt í úr brunni, sem var ofar í brekkunni. Þetta var kæliskápur þess tíma að öðru leyti var ekki vatnslögn í húsinu. Í húsinu býr nú háöldruð ekkja Agnars Guðmundssonar, og sonur.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Byggingrstill núverandi húss mætti helst flokka undir „Funksistíl“. En upprunalega húsinu var breytt verulega. Húsið er nú einlyft timburhús á kjallara með lágu einhalla þaki (flötu), klætt asbestplötum. Suður- og norðurhlíðar stallast niður með landinu og gefa húsinu sérstakan svip. Húsið hefur því algjörlega skipt um eðli og á lítið skylt við upprunalega húsið útlitslega séð. Sunnan við húsið er garður með trjám og runnum. Húsið þarfnast viðhalds.

Norðurhlíð hússins 2015 - Byggðin á brekkunni í baksýn



AÐALGATA 17 - Berndsenshús / Sólheimar



Myndir frá 2013

Efri mynd: Austurhlíð
Neðri mynd: Horft upp eftir Aðlgötu til suðurs -
Aðalgata 13 t.v.



Horft til austurs að Langadalsfjöllum

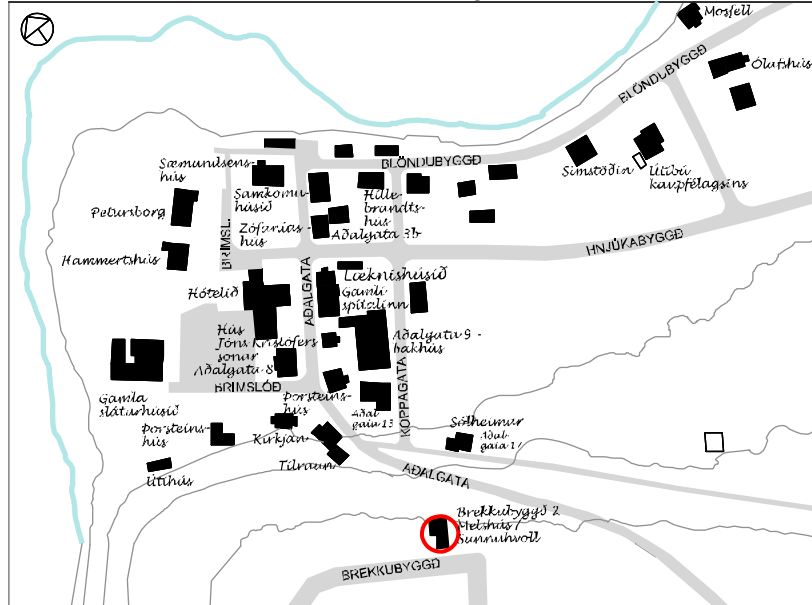


VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Húsið hefur á sér svipmót „Funkisstíls“
Menningarsaga	Töluverð – vegna upprunans og staðsetningarinnar
Umhverfisgildi	Töluvert – Húsið situr fallega í brekkunni og myndar endapunktinn á Aðalgötu
Upprunaleiki	Lítill – Húsið hefur breyst verulega frá upphafi
Ástand	Hrörlegt – Húsið þarfnast viðhalds
Varðveislugildi	Töluvert – Sem hluti af gamla miðbæjarkjarnanum
Niðurstaða varðveislumats:	
<u>Einstakt hús</u> , húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)	

Melshús / Sunnuhvoll / BREKKUBYGGÐ 2 - Sýslumannshúsið

byggingarár: 1922 - breytingar, st. (áo) byggingarefnl: steinsteypa / vlb.: tlmbur stærð og notkun: 186,8m² / elnb.hús verndunarfl.: rauður



Mynd frá 2016 - Austurhlíð

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur uppi á brekkunni fyrir ofan Sólheima. Göngustígur lá að húsinu beint upp brekkuna frá Aðalgötu. Bílvegurinn að húsinu var einnig um Aðalgötu og upp á Háumela, sem þá var aðal aðkomuleiðin að Blönduósi úr suðri. Húsið er fallega staðsett og þaðan nýtur víðs útsýnis yfir þorpið, flóann og til fjalla.

Fyrsti eigandi húss:

Þórarinn Bjarnason

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteypt
Klæðning	Pússað og málað
Þakgerð	Valmaþak
Þakklæðning	Bárújárn
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Ein hæð og kjallari

Helstu breytingar:

- Húsinu var breytt (áttal óvísst) - Mænisþak var sett á húsið og byggð viðbygging sunnan við það

Mynd frá 2011 - Húsin á brekkunni



BREKKUBYGGÐ 2 - Melshús / Sunnuhvoll / Sýslumannshúsið



Myndir frá 2016
Austur- og Vesturhlíð / Suðurgall



Horft til norðvesturs yfir flóann og niður Aðalgötu að gamla bænum

SAGA

Þórarinn Bjarnason byggði húsið 1907. Það hét í fyrstu Melshús. Þórarinn er sagður hafa borið mölina í steypuna í pokum á bakinu úr fjörunni og upp brekkuna á byggingarstað. Þórarinn stóð fremur stutt við í húsinu því hann flutti suður á land árið 1913. Hann leigði húsið út í fyrstu en seldi síðan Þorsteini Þorsteinssyni borgara árið 1915. Bogi Brynjúlfsson sýslumaður kaupir svo eignina af Þorsteini 1919. Um þetta leyti mun nafn hússins hafa breyst í Sunnuhvoll. Bogi bjó í húsinu til 1932. Árið eftir keypti Guðbrandur Ísberg sýslumaður húsið af Boga og bjó hann þar ásamt fjölskyldu sinni í 20-30 ár.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er steinsteypt hús, kjallari og ein hæð. Húsið var fyrst með valmaþaki, sem síðar var breytt. Líklegt er að þakgerð hússins hafi verið breytt úr valmaþaki í mænispak (myndir vantar). Þá hefur verið byggð álma við húsið til suðurs (áartal óviss) og er sú álma timburklædd að utan. Húsið hefur lítið verið skoðað en virðist við snögga sýn vera í sæmilegu ástandi.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Látlaust hús
Meningarsaga	Töluverð – Húsið hefur viss söguleg tengsl við þorpið f. neðan brekkuna
Umhverfisgildi	Töluvert – Húsið situr vel í umhverfinu
Upprunaleiki	Nokkur
Ástand	Sæmilegt
Varðveislugildi	Töluvert – Vegna sögu og samhengis við þorpið

Niðurstaða varðveislumats:

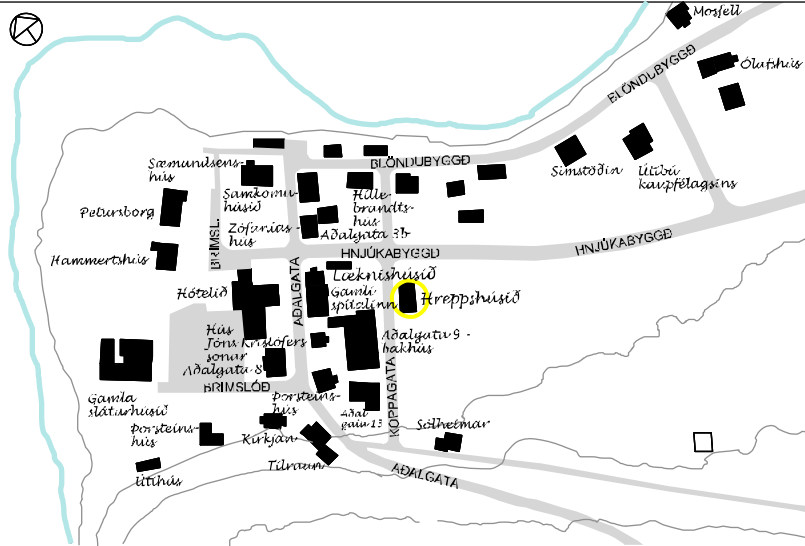
Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

HÚSAKÖNNUN Á BLÖNDUÓSI 2015 / SKRÁNING HÚSA

HNJÚKABYGGÐ 4 (KOPPAGATA)

HNJÚKABYGGÐ 4 - Hreppshús

byggingarár: 1945 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 241,4m² / íbúðarhúsnæði verndunarfl.: gulur



Núverandi ástand - Inngangshlið að Koppagötu og suðurgaff

STAÐHÆTTIR

Húsið er reist 1945 og stendur nyrst á Möllerstúni. Það er skráð við Hnjúkabyggð 4, en snýr aðalhljóðni að s.k. Koppagötu. Þetta er eina húsið sem stendur við þá götu sunnanverða. Hugsanlega er gatan jafngömul húsinu, en á myndinni t.v. frá 1930, sem tekin er frá svipuðu sjónarhorni og sú t.h. er hún ekki sjáanleg.

Myndin er líklega tekin ml. 1945 og 1950 - Horft yfir bæinn til norðurs - Gústubær í forgrunni

Fyrsti eigandi húss:

Blönduóshreppur

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Múrsléttað

Þakgerð Valmapak

Þakklæðning Bárújám

Undirstaða Steinsteypt

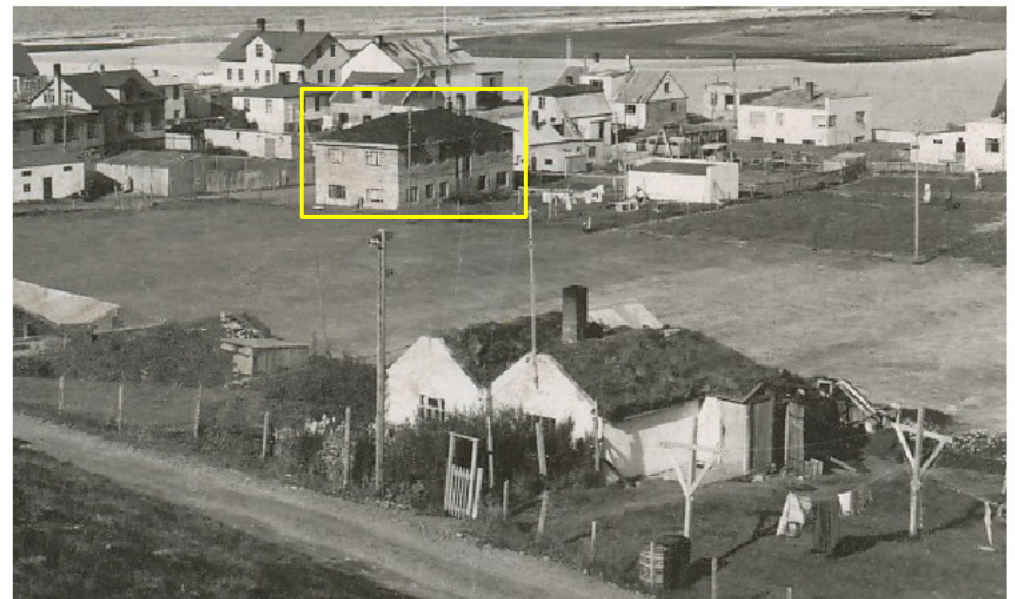
Útlit Einnar hæðar hús með kjallara og valmapaki

Helstu breytingar:

- Húsið er nær óbreytt frá upphafi



Myndin er tekin 1930 og sýnir umhverfið 15 árum áður en Hreppshús var reist



HNJÚKABYGGÐ 4 - Hreppshús



Núverandi ástand 2015 - Inngangshlið að Koppagötu og norðausturgöf

SAGA

Húsið er eins og áður segir reist 1945 sem íbúðarhús og í því eru nú skráðir 4 eignarhlutar eða 4 lítlar íbúðir á bilinu 50-70 m². Ekki er vitað um ábúendasögu hússins.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Byggingarstíll er einskonar íslenskt afbrigði af „Funkissti“, sem algengur var á þessum tíma t.a.m. í Hlíðunum og Norðurmýri í Reykjavík. En það sem einkenndi hann m.a. var að flötu þaki var skipt út fyrir valmabak og húsin voru oft hraunuð að utan. Húsið er einlyft steinhús á kjallara með valmabaki. Útveggir er múrsléttaðir og málaðir. Húsið virðist ekki hafa tekið breytingum í útliti frá upphaflegri gerð. Ástand hússins er þokkalegt.



Horft niður Koppagötu til norðausturs - 2015

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Afbrigði af íslenskum „Funkis“
Meningarsaga	Nokkur – Sem hluti af gamla miðbæjarkjarnanum
Umhverfisgildi	Lítið – Húsið stingur nokkuð í stúf við eldri og smágerðari hús í nágrenninu. Umhverfi þess er veikara eftir að minni hús í nágrenninu hafa verið fjarlægð
Upprunaleiki	Lítill – Húsið hefur breyst a.m.k. stærðarlega og ekki er vitað hvemig upprunalega pakkhúsið leit út.
Ástand	Þokkalegt – Húsið og nærumhverfi þess þarfnast endumats og umhirðu.
Varðveislugildi	Töluvert – Sem hluti af gamla miðbæjarkjarnanum.

Niðurstaða varðveislumats:

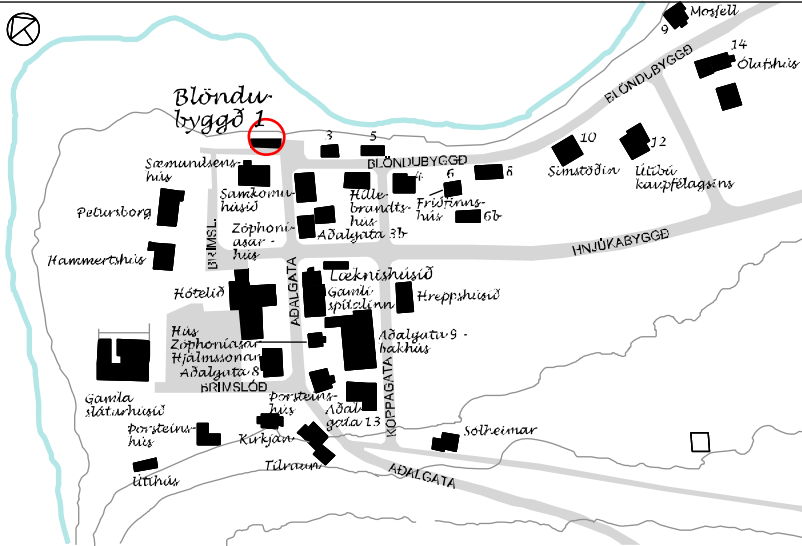
Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

HÚSAKÖNNUN Á BLÖNDUÓSI 2015 / SKRÁNING HÚSA

BLÖNDUBYGGÐ 1 - 14

BLÖNDUBYGGÐ 1

byggingarár: 1934 byggingarefni: Ilmbur/stelnsþeypa stærð og notkun: 99,6m² / þjónustustarfs. verndunarf.: rauður



Mynd tekin uppúr 2011

Fyrsti eigandi húss:

Kristinn Magnússon

Upphafleg notkun: Verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Timbur, stafverk
Klæðning	Bárujárn
Þakgerð	Gaflsneitt þak
Þakklæðning	Bárujárn
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Ein hæð, kjallari



Myndin sýnir syðri bakka Blöndu og Strandafjöll í baksýn

Helstu breytingar:

- 1944 Húsið lengt til norðvesturs
- 1999 Húsið lagfært til samræmis við uppruna sinn
- " Útihurðir, gluggar, áfellar og skraut endursmíðað
- " Ný bárujárnsklæðning sett á hús
- " Uppmæling af húsinnu var gerð af GJ ark. fai.

STAÐHÆTTIR

Húsið er vestasta húsið við Blöndubýggð. Húsið var byggt sem verslunarhús árið 1934 með gluggahlíð og aðkomu frá götunni. Árið 1944 var húsið lengt til vesturs og breytt lítillega.

Húsið stendur við endann á Aðalgötu en gengt því er Aðalgata 2, Sæmundsenhús. Handan Aðalgötu er síðan Gamla Samkomuhúsið, eða Aðalgata 1, tveggja og hálfra hæðar bygging. Húsaröðin við sjálfa Blöndubýggð er hins vegar í svipuðum mælikvarða og Blöndubýggð 1, látlaus og smágerð.



BLÖNDUBYGGÐ 1



Mynd frá 1943



Mynd frá 1994



Mynd tekin uppúr 2011 - Suðurhlöð eftir endurgerð

SAGA

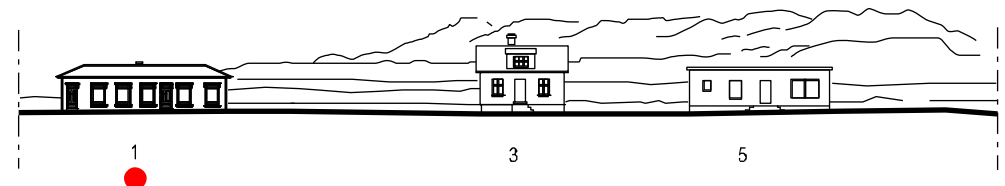
Kristinn Magnússon frá Kleifum byggði húsið sem verslunarhús og rak þar verslun fram til ársins 1944. Kaupfélag Húnvetninga keypti verslunina, byggði við húsið og rak þar verslunarútibú fram yfir 1960. Uppúr 1960 kaupir Blönduósbær húsið og er eigandi þess nú. Árið 1999 voru gerðar gagngerar endurbætur á útliti hússins og það fært í gerðina frá 1944. Þar er nú aðstaða fyrir AA samtökin.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

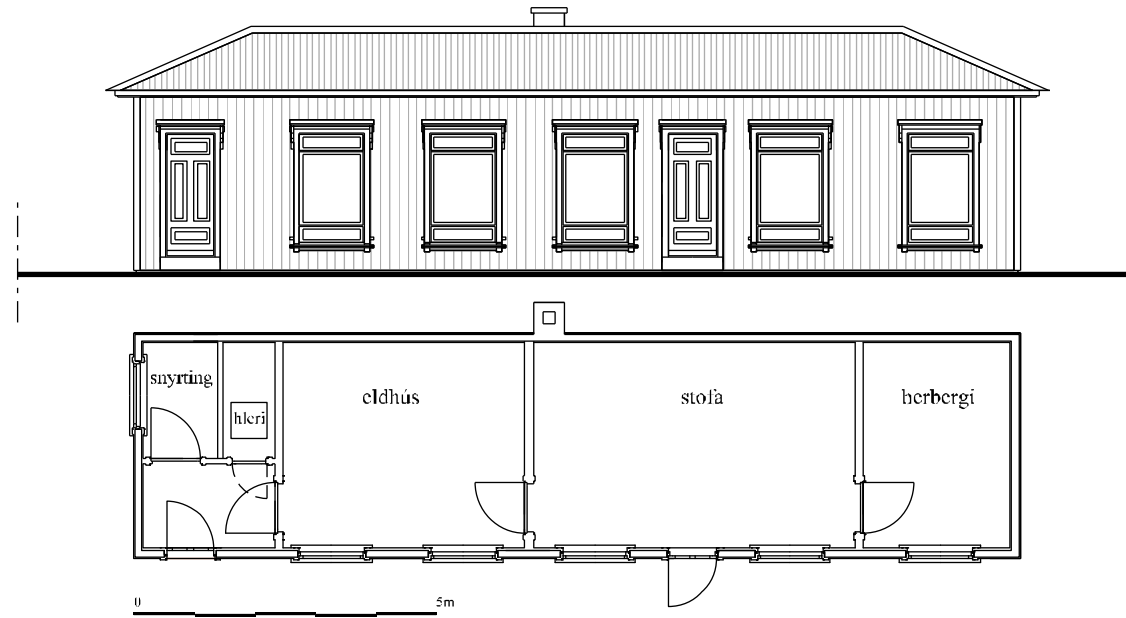
Húsið er byggt 1934 í fábrotnum „Alþýðustíl“. Það er einnar hæðar timburhús á steypum kjallara (hæð í kj. 1.9 m). Árið 1944 var húsið lengt til vesturs og er viðbyggingin af sömu gerð. Við lenginguna verða þær breytingar á húsinu að í stað hurðar í 3ja fagi austan frá á framhliðinni er kominn lítill gluggi og inngangur frá götu hefur verið fluttur vestast á húshliðina, (sjá mynd frá 1994). Gengið er í kjallara frá norðurgafli. Árið 1999 var húsið endurgert og fært í gerðina frá 1944. Var það mælt upp og hurðir, gluggar, og umbúnaður þeirra teiknað upp og endursmíðað. Nýr gluggi var settur á norðurgafinn og bárujárnsklæðning endurnýjuð bæði á veggjum og þaki. Húsið er í góðu ástandi en þarfnast málningar



Núverandi úlit / Austurgafi - Sæmundsenshús t.v.



Blöndubýggð horft til norðausturs



VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Fábrotinn „Alþýðustíll“
Menningarsaga	Mikil – Húsið er þáttur í verslunarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Húsið stendur fallega við Blöndu og endann á Aðalgötu
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur haldið upprunaleika sínum
Ástand	Gott – Húsið er í góðu ástandi, en þarfnast málningar. Nærumhverfi þarfnast snyrtingar

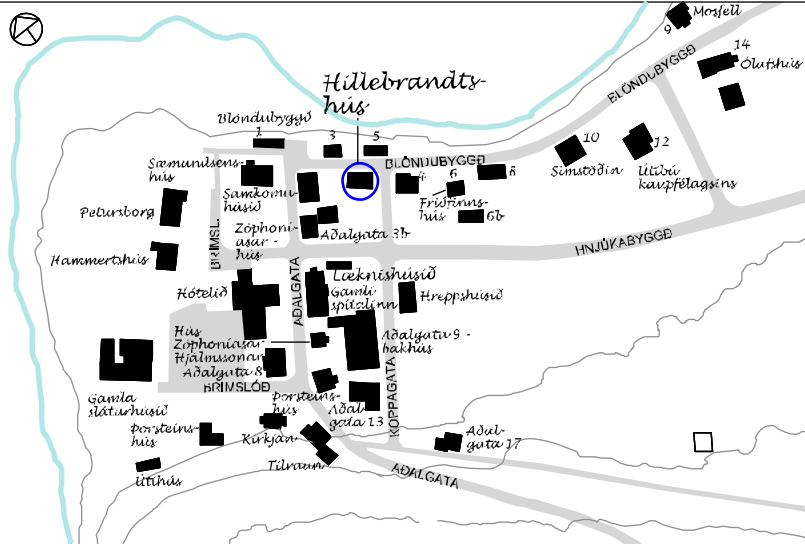
Varðveislugildi **Mikið**

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

BLÖNDUBYGGÐ 2 - Hillebrandtshús

byggingarár: Á Blönduósi 1877 / endurgert: 1994-1996 byggingarefni: timbur stærð og notkun: 215,8m² / safn vemdunarfl.: blár



Mynd frá 2010 - Suðurhlöð

Fyrsti eigandi húss:

Fríðrik Hillebrandt, faktor

Upphafleg notkun: Verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund Timbur, bindingur

Klæðning Timbur (lóðrétt óhefluð borð) Hj. St.

Þakgerð Risþak

Þakklæðning Tjörupappi (bls. 26 Hj.St.)

Undirstaða Hlaðið grjót

Útlit Ein hæð, kjallari og ris

Helstu breytingar:

Miklar breytingar hafa verið gerðar á húsinu í tímans rás og má lesa um þær í greinargerð sem gerð var af Hjörleifi Stefánssyni arkitekt, sem annaðist úttekt á húsinu, uppmælingu og endurgerð þess til upprunalegs stíls. (Hillebrandtshús á Blönduósi greinargerð 31.3.1993) Flestar breytingar virðast eiga sér stað uppúr 1940. Húsið fékk á sig kvist með einhalla þaki að sunnanverðu sem síðar var stækkaður og náði í stækkaðri mynd yfir allan þakflötinn. Kvistur var sömuleiðist settur á þakflötinn, götumegin. Húsveggir voru múrhúðaðir og hjúpaðir skeljasandsmulningi. Veggir kvistanna voru klæddir asbestplötum. Samhlíða stækkun fjölgaði gluggum. Nú hefur húsið verið endurgerðt og fært í upprunalegan stíl.

STAÐHÆTTIR

Talið er að húsið hafi verið reist á Hólanesi (Skagaströnd) um miðja 18. öldina, en þaðan var það flutt til Blönduóss 1877. Það var reist sem pakkhús og verslunarhús. Inngangur var að sunnanverðu um 2 pakkhúsdyr og hefur endurgerð þess tekið mið af því. Hafsisetrið hefur nú húsið til afnota.

Myndin er frá 1877 er Hillebrandtshúsið er í byggingu, búið er að slá upp grindinni. Önnur hús á myndinni hafa týnt tölunni



BLÖNDUBYGGÐ 2 - Hillebrandtshús



Mynd frá um 1943



Mynd uppúr 1943 - "Likkistan" sést vel fyrir framan Hillebrandtshús



Myndir frá 1994 - Séð frá Hnjúkabyggð

SAGA

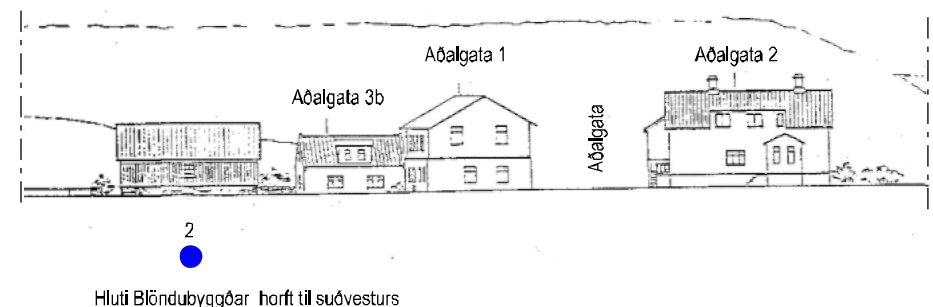
Húsið stóð fyrst á Skagaströnd en var reist á Blönduósi árið 1877 sem verslun og pakkhús. Ekki er vitað hver smíðaði húsið, en Sverrir Runólfsson hlóð kjallarann undir húsið. Hillebrandt verslunarstjóri á Hólanesi (Skagaströnd) lét byggja húsið. Húsið skipti oft um eigendur fram undir 1940, og virðist hafa verið vörugeymsla í því frá upphafi. Ástand þess var þá talið slæmt. (Sjá greinargerð Hj. Stefánssonar frá 1993). Uppúr 1940 eignaðist Björn Einarsson húsið og var innréttuð íbúð í vesturhluta þess og smíðaverkstæði í austurhlutanum. Björn stóð fyrir kvistabyggingunum, það mun hafa verið ætlun hans að gera sérstaka íbúð í risinu, en aldrei varð þó af því. Árið 1992 eignaðist bæjarsjóður Blönduóss húsið. Vinna við endurbyggingu hófst 1994 og lauk á 120 ára verslunarafmæli Blönduósbæjar árið 1996. Aðalráðgjafi við endurbygginguna var Hjörleifur Stefánsson arkitekt. Nú er það nýtt sem safn og hefur Hafissetrið þar aðsetur eins og fyrr er getið.



Horft austur Blöndubyggð

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1877 í fábrotnum „Alþýðustil“. Húsið fékk á sig kvist með einhalla þaki að sunnanverðu sem síðar var stækkaður og náði í stækkaðri mynd yfir allan þakflötinn. Kvistur var sömuleiðis settur á þakflötinn, götumegin. Húsveggir voru múrhúðaðir og hjúpaðir skeljasandsmulningi. Veggir kvistanna voru klæddir asbestplötum. Samhliða stækkun fjölgaði gluggum. Nú hefur húsið verið endurbyggt og fært í upprunalegan stíl. Húsið er í góðu ástandi.



BLÖNDUBYGGÐ 2 - Hillebrandtshús



Vesturgafi - 2012



Suðurlíð og austurgafi - 2011



Norðurlíð að Blöndubýggð - 2012

VARÐVEISLUMAT

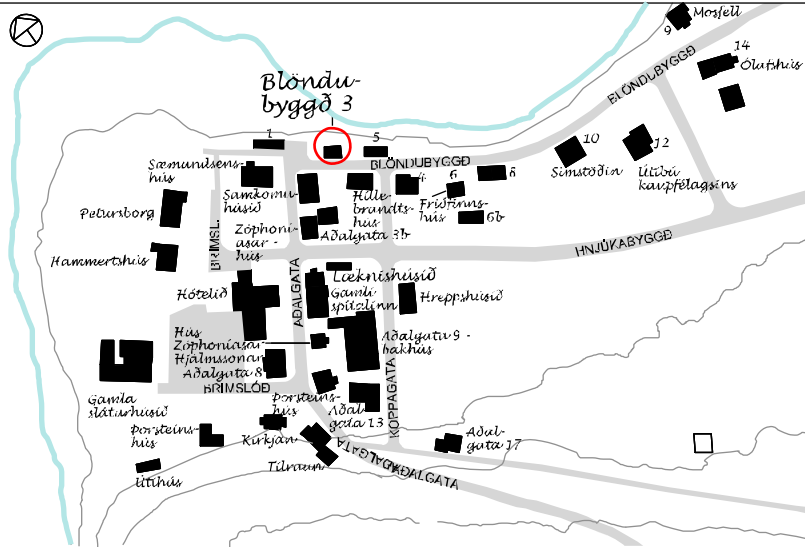
- Byggingarlist** Einfalt hús að allri gerð í fábrotnum „Almúgastíll“
- Menningarsaga** **Mikil** – Húsið er elsta uppistandandi húsið á Blönduósi og einstök heimild um verslunar- og þróunarsögu gamla bæjarins
- Umhverfisgildi** **Mikið** – Það er ómissandi fyrir götummynd Blöndubýggðar og mikil bæjarþróði
- Upprunaleiki** **Mikill** – Húsið hefur verið endurgert og fær til upprunalegs horfs
- Ástand** **Gott** – Húsið er í góðu ástandi
- Varðveislugildi** **Mikið**

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað sökum aldurs og varðveitt í bláum flokki.

BLÖNDUBYGGÐ 3 - Lárettuhús / Sólbakki

byggingarár: 1928 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 89,8m² / íbúð verndunarfll.: rauður



Götuhlíð - mynd frá 2010

Fyrsti eigandi húss:

Ólafur Jónsson

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteypt
Klæðning	Múrsléttað
Þakgerð	Mænisþak
Þakklæðning	Bárujárn
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Ein hæð, kjallari og ris

Helstu breytingar:

- 1970 Settir timburkvistir á húsið með einhalla bárujárnþökum
- 1999 Húsið mælt upp af Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur og uppdrættir gerðir af nýjum gluggum ofl.
- Gert hefur verið við nokkra glugga og kvistir klæddir með bárujárnklæðningu



Blöndubýggð horft til vesturs - Hillebrandtshús fremst vinstra megin

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur norðan götunnar á syðri bakka Blöndu. Það var reist 1928 sem íbúðarhús. Gluggar eru á öllum hliðum hússins og á þaki og er útsýni gott yfir ána og ósinn. Gengið er inn í húsið upp þrjár steyptar tröppur beint frá götunni inn á aðalhæðina, en í kjallara hússins á vesturgafli.

Myndin er frá 1943 - Horft niður Aðalgötu og yfir Blöndu



BLÖNDUBYGGÐ 3 - Lárettuhús / Sólbakki



Hluti úr mynd frá 1943 - Upprunalegt útlit



Myndir frá 2010 - Vesturgafi



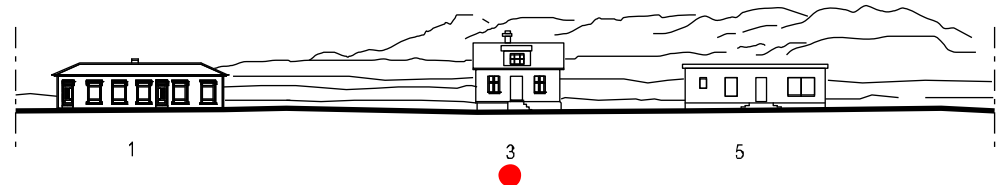
Norðurhlíð að ánni og vesturgafi

SAGA

Húsið Blöndubbyggð 3 er einnig þekkt undir nafninu Sólbakki 8. Fyrsti eigandi þess og byggjandi var Ólafur Jónasson. Hann byggði húsið árið 1928 yfir Lárettu Stefánsdóttur, sem kom ekkja vestan úr Sýslu til Blönduóss. Ólafur varð síðan eiginmaður hennar. Hann seldi Þormóði Jakobssyni og Halldóri Stefánssyni árið 1944. Þess má geta að húsið var skátaheimili á árunum milli 1980 og 1990. Seinni eigendur eru Ágúst Þór Bragason, og síðar Helga Halldóra Ágústsdóttir. Nú er skráður þar til heimilis Ögmundur Þorgeirsson. Húsið hefur ávallt verið notað til íbúðar.

BYGGINGARLAG, EFNI OG ÁSTAND

Húsið er í fábrotnum „Alþýðustíl“. Það er steinsteypt einnar hæðar hús á kjallara með risi og kvistum í þakfleti. Árið 1970 voru timburkvistir settir á húsið með einhalla bárujárnsþökum og veggir klæddir að utan með furukrossvið. Árið 1999 var húsið mælt upp af Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur og gerðir uppdrættir að nýjum gluggum ofl. Síðan þá hefur verið gert við glugga í húsinu, útihurð verið endurnýjuð og kvistir klæddir bárujárnsklæðningu í stað krossviðar. Húsið er í nokkuð góðu ástandi.



Blöndubbyggð horft til norðausturs



Horft austur Blöndubýggð - Blöndubýggð 10 (Símsstöðin) fyrir endann á myndinni



Núverandi útlit

VARÐVEISLUMAT

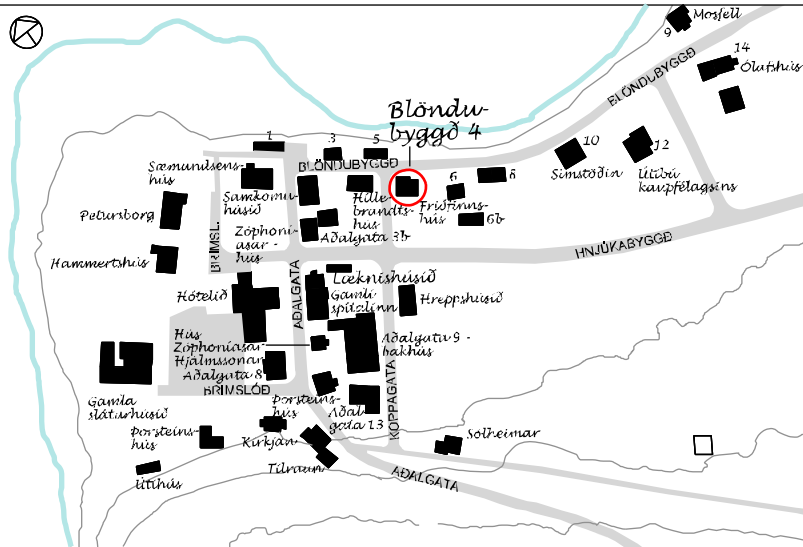
Byggingarlist	Einfalt hús að allri gerð
Menningarsaga	Mikið – Húsið hefur verið hluti götummyndar Blöndubýggðar í um 86 ár
Umhverfisgildi	Mikið – Það er hluti af gamalli fjölskrúðugri götummynd Blöndubýggðar
Upprunaleiki	Töluverður – Húsið er tiltölulega lítið breytt frá upprunalegu útliti ef frá eru taldir kvistirnir
Ástand	Gott – Húsið er í nokkuð góðu ástandi
Varðveislugildi	Mikið – Sem hluti af gamalli götummynd

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

BLÖNDUBYGGÐ 4

byggingarár: 1940 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 174.2m² / einbýlishús veldunarf.: rauður



Norðurhlíð að Blöndubýggð og Inngangshlíð að vestanverðu

Fyrsti eigandi húss:

Ágúst Jónsson, bifreiðastjóri

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund Veggir steptir að utan, síðan reiðingur og steypa innst

Klæðning Skeljasandsáferð

Þakgerð Einhalla

Þakklæðning Bárújárn

Undirstöður Steinsteypur /kjallari steypur

Útlit Ein hæð, kjallari og útröppur



Suðurhlíð að garði

Helstu breytingar:

- E.t.v. gæti verið um að ræða breytingar á gerð gluggapósta. Hugsanlega hafa verið gerðar breytingar á frágangi þaks. Málaló hefur verið yfir skeljasandsáferð á múmum utanhúss. Ekkert af þessu er skráð hjá byggingarfulltrúa.

STAÐHÆTTIR

Húsið var reist 1943 sem einbýlishús. Gengið er inni húsið upp tröppur á vesturhlíð þess. Rúmgóður garður með bílastæði við inngang er sunnan og austan hússins, en lóðin er ógirt og vanhirt að Koppagötu og Hnjúkabyggð. Að Blöndubýggð er steinsteyptr girðing og timburgirðing á milli Blöndubýggðar 4 og 6B. Syðst á lóðmörkunum er skúr sem virðist vera á sér lóð. (háspennuskúr). Óhindrað útsýni er til norðurs yfir Blöndu, en gatan liggur hér svo að segja í fjörुकantinum.

Myndin er frá 1943 - Horft niður Aðalgötu og yfir Blöndu



BLÖNDUBYGGÐ 4



Myndir frá 2010 - Útlit að Blöndubýggð



Útlit að Koppagötu - Vesturhlíð

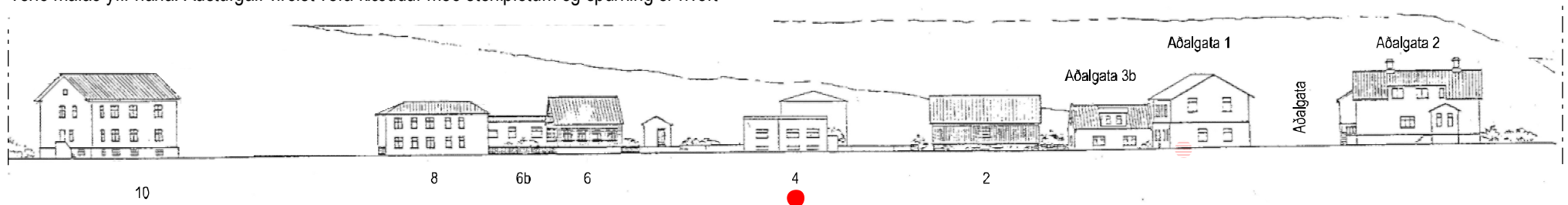
SAGA

Einar Thorsteinsson seldi verslun sína árið 1942. Ágúst Jónsson keypti þá húsið á „íshúslóðinni“. Fékk hann leyfi til að rífa íshús Möllers, sem þarna stóð til þess að fá timbur í byggingu íbúðarhúss sem hann reisti á lóðinni. En erfitt var að fá timbur á þeim tíma. Húsið sem Ágúst reisti stendur enn og hefur alla tíð verið notað til íbúðar. Núverandi eigendur eru Bergþóra Huld Birgisdóttir og Harald Ragnar Jóhannesson. Ágúst var með bensínsölu handan götunnar á árbakkanum rétt austan við hús nr. 5 við Blöndubýggð. Ummerki um hana eru nú horfin.

frágangi á þaki hafi verið eitthvað breytt. Reynt hefur verið að að grafast fyrir um þessar breytingar, en þær eru ekki skráðar hjá byggingarfulltrúa og ekki hefur tekist að upplýsa hvort, eða hvenær þær hafa átt sér stað. Kjallari er undir húsinu og er inngangur í hann á bakhlíð útitróppu. Ástand hússins er þokkalegt, en lóð ógirt að Koppagötu og Hnjúkabyggð.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1943 í „Funkisstíl“. Húsið er steinsteyppt einnar hæðar hús á kjallara. Veggir fyrstu hæðar eru tvöfaldir með reiðingi á milli. Þakgerð er einhalla þak. Steyptar útitróppur eru á vesturhlíð hússins. Litlar breytingar hafa verið gerðar á húsinu í gegnum tíðina. Hugsanlegt er að gluggagerð hafi verið lítillega breytt. Upphaflega var húsið með skeljasandsáferð, en nú hefur verið málað yfir hana. Austurgafli virðist vera klæddur með steniplotum og spurning er hvort



Blöndubýggð horft til suðvesturs

BLÖNDUBYGGÐ 4



Sumarið 2013 - Blönduós í baksýn



Mynd frá 2010 - Blöndubýggð til vesturs

VARÐVEISLUMAT

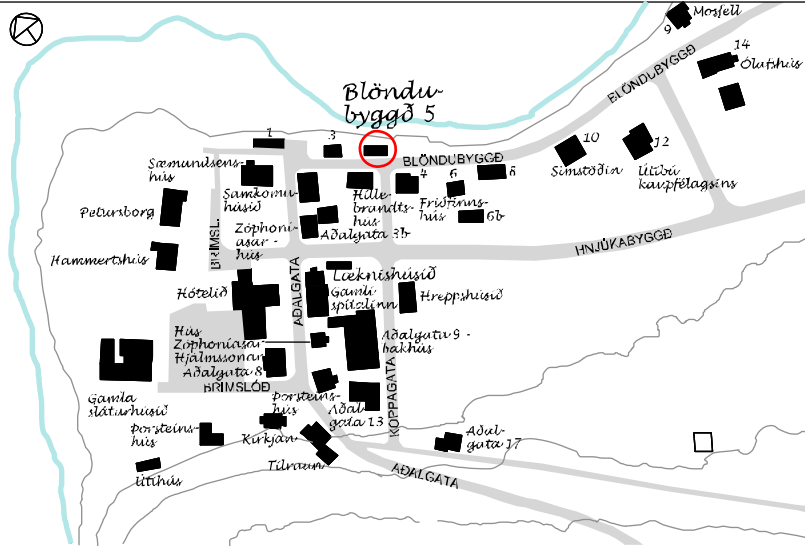
Byggingarlist	Besta dæmið um „Funkishús“ á Blönduósi
Menningarsaga	Mikil – Húsið er hluti af menningarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Hluti af gamalli götumynd
Upprunaleiki	Mikill – Ásýnd óbreytt að mestu leyti
Ástand	Fremur gott – En hefði þurft að gera við það í samræmi við upprunalega gerð þess
Varðveislugildi	Mikið – Sem hluti af gamalli götumynd

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götumynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

BLÖNDUBYGGÐ 5

byggingarár: 1940 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 103.1m² / elnbýllshús vermdunarfl.: rauður



Suðvesturhlíð að Blöndubýggð - Núverandi ástand

Fyrsti eigandi húss:

Halldór Albertsson

Upphafleg notkun: Verslun

Upphafleg gerð húss:

- Tegund Steinsteypt
- Klæðning Múrsléttáð
- Þakgerð Einhalla
- Þakklæðning Bárújárn
- Undirstaða Steinsteypt
- Útlit Ein hæð, kjallari og útitröppur

Helstu breytingar:

Gluggum hefur fjölgað og verið breytt



Götuhlíðar Blöndubýggðar 3 og 5

STAÐHÆTTIR

Húsið stendur á bakka Blöndu. Það var reist 1940 sem verslunarhús. Gengið er inni húsið upp tröppur frá götunni. Úr húsinu sést til allra átta, en gluggar eru nú á öllum hlíðum þess, hvort svo hefur verið upphaflega eru ekki varðveittar heimildir um. Lóðin er ógirt.

Myndin er frá 1973 - Hér sést á húsið í sinni upprunalegu mynd - Hreppshús er fremst við Koppagötu



BLÖNDUBYGGÐ 5



Núverandi ástand - Útlit að Blöndubýggð



Austurgaffl og bakhlið að Blöndu

SAGA

Í skjölum byggingarfulltrúa stendur eftirfarandi: „Húsið stendur á lóð, sem skipt var út úr lóð Þorsteins Bjarnasonar, er hann átti útmælda skv. lóðarbréfi dags. 10.8.1913. Síðan hefur þessi partur verið af hendi látinn þótt ekki finnist heimild fyrir því. Lóðin er ógirt og á að fara undir götu“.

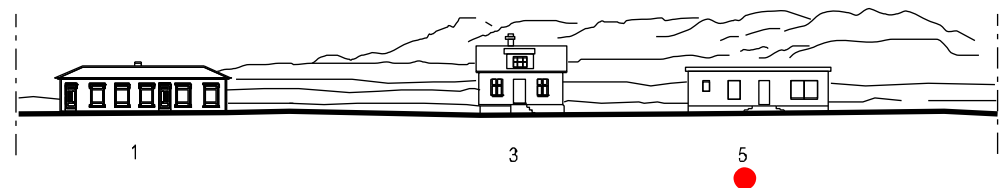
Halldór Albertsson kaupmaður, sem unnið hafði hjá verslun E. Thorsteinsson byggði húsið og hóf þar verslunarrekstur. Halldór var fyrsti umboðsmaður Happraættis Háskólans á staðnum og annaðist einnig um tíma veðurathuganir. Húsið var fyrsta útibú Kaupfélagsins fyrir innan á. Halldór var útibústjóri í 1-2 ár, síðan hóf hann að versla á eigin vegum. Síðar komu til Halldór Þorgrímsson og Hjálmar Eypórsson og ráku í húsinu raftækjaverslun. Á eftir þeim tóku við Valur og Sævar Snorrasonir með hliðstæða starfsemi. Nú er húsið skráð sem íbúðarhús.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1940 í einföldum „Funkisstíl“. Það er steinsteypt, sléttmúrað einnar hæðar hús á kjallara. Timburklæðning hefur nýlega verið sett undir glugga og á sökkli á vesturgaffli hússins (sjá mynd á fyrri síðu). Þakgerð er einhalla þak. Innkoma á hæðina er um tvíhliða steinsteyptar tröppur frá götuhlíðinni með timburhandriði. Gluggabreytingar hafa átt sér stað. Á eldri ljósmynd (áó) má sjá að gafflar og bakhlið eru gluggalaus. Ekki er innangengt í kjallara utanfrá. Ástand hússins er gott, og lóðin bakatil er snyrtileg.



Götumynd Blöndubýggðar 2015 - Hér sést frágangur á baklóð



Blöndubýggð horft til norðausturs



Sumarlö 2013



Blöndubyggð - horft til vesturs

VARÐVEISLUMAT

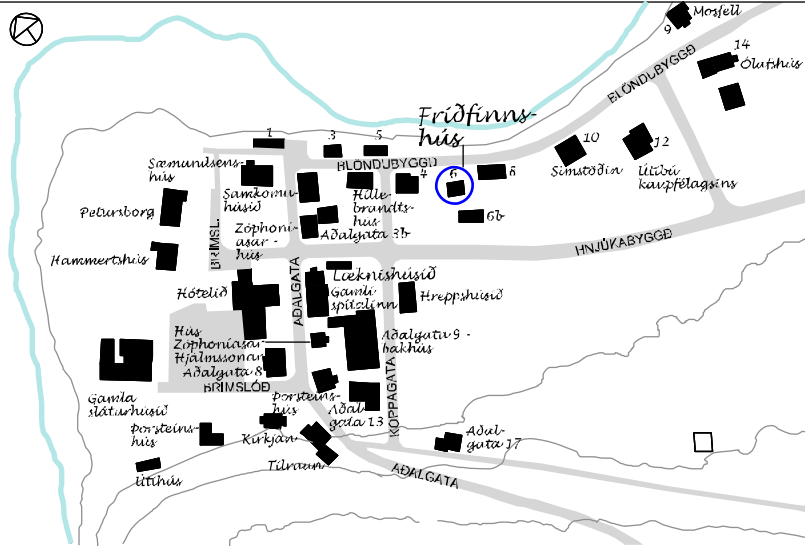
Byggingarlist	Einfaldur „Funkisstill“
Menningarsaga	Mikið – Húsið er hlekkur í verslunarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið –Stórbotin staðsetning við Blöndu
Upprunaleiki	Töluverður – Húsið er óbreytt að formi til en bætt hefur verið við gluggum
Ástand	Gott – Gott
Varðveislugildi	Mikið – Húsið er hluti af gamalli götumynd

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götumynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

BLÖNDUBYGGÐ 6 - Friðfinnshús

byggingarár: 1896 byggingarefni: timbur, stafverk stærð og notkun: 137.9m² / elnbýllshús verndunarfl.: blár



Mynd frá 2010 - Útlit að Blöndubýggð

STAÐHÆTTIR

Húsið er reist 1896 sem starfsmannahús f. Möllersverslun. Það er því eitt af elstu húsum á Blönduósi og er nær óbreytt frá upphafi.

Fyrsti eigandi húss:

Tilheyrði Möllersverslun

Upphafleg notkun: Starfsmannahús / Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Timbur
Klæðning	Bárujám
Þakgerð	Risþak
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Hlaðin úr hraungrýti eða grjóti
Útlit	Ein hæð, ris, inngönguskúr og úttöppur

Helstu breytingar:

Húsið hefur verið gert upp

Húsið í upphaflegri gerð um 1900 - Lítið timburklætt bislag er á gaffli og svo virðist sem timburklædd viðbygging hafi einnig verið á öndverðum gaffli



BLÖNDUBYGGÐ 6 - Friðfinnshús



Mynd frá 2010 - Útlit að garði og Hnjúkabyggð hér er komið nýtt bíslag (inngangur)



Mynd frá 1994 - Fyrir endurgerð

SAGA

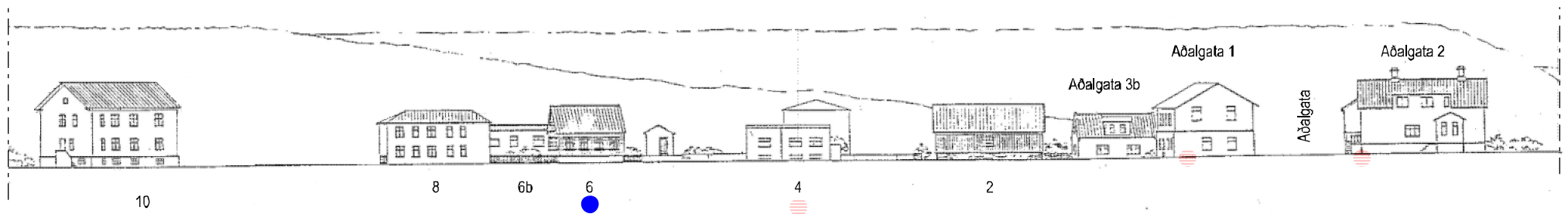
Möller kaupmaður lét reisa þetta hús fyrir starfsmenn verslunar sinnar. Íbúðarhúsið komst síðar í eigu Rögnvaldar Sumarliðasonar. Húsið hefur líka gengið undir nafninu Friðfinnshús. Húsið hefur alltaf verið notað til íbúðar.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1896 í „Norrænum“ byggingarstíl. Húsið, sem er eitt af elstu húsunum á Blönduósi er járnvarið timburhús með háu risi. Það stendur á hlöðnum sökli. Húsinu hefur sára lítið verið breytt að utan frá upprunalegri gerð og hefur það nú verið gert upp og er ástand þess all gott. En grindverki við húsið þyrfti að breyta.



Endurgerð glugga hafin (áo)



Blöndubýggð horft til suðvesturs

BLÖNDUBYGGÐ 6 - Friðfinnshús



Blöndubýggð 2013



Myndin er tekin sumarlö 1994 frá Hnjúkabyggð

VARÐVEISLUMAT

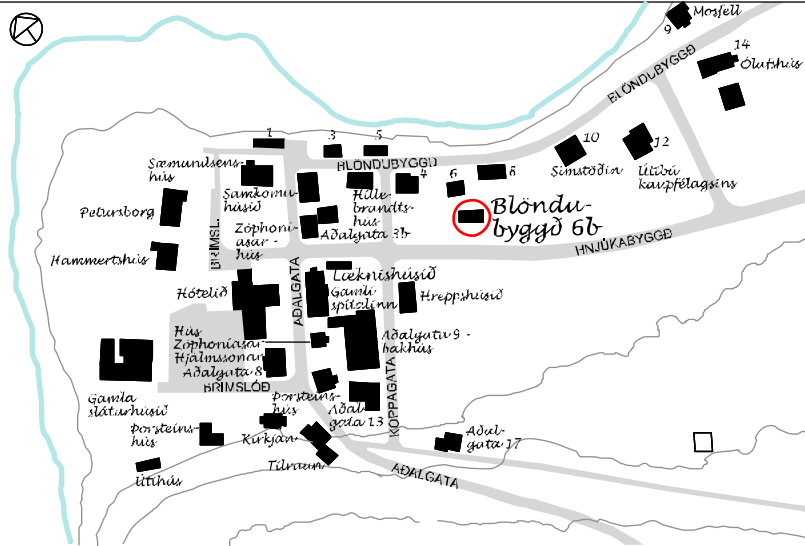
- Byggingarlist** Húsið er góður fulltrúi timburhúsa frá þessum tíma
- Meningarsaga** **Mikil** – Húsið er eitt af elstu húsunum á Blönduósi og hluti af menningarsögu staðarins
- Umhverfisgildi** **Mikið** – Sem hluti af elstu byggðinni í þorpinu
- Upprunaleiki** **Mikil**
- Ástand** **Gott** – Húsið hefur verið gert upp og er vel viðhaldið en grindverk samræmist ekki útliti hússins
- Varðveislugildi** Húsið er mikilvægur hluti af umhverfi Blöndubýggðar, en sú götummynd er ein elsta götummynd bæjarins

Niðurstaða varðveislumats:

Hús er friðað (blátt)

BLÖNDUBYGGÐ 6B - Hús Halldórs Albertssonar

byggingarár: 1924 byggingarefni: tlmur, stafverk stærð og notkun: 99,0m² / elnbýllshús vermdunarfl.: rauður



Núverandi ástand - Útlit að Hnjúkabyggð

Fyrsti eigandi húss:

Hinrik Berndtsen

Upphafleg notkun: Íbúðarhús, verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteyptr

Klæðning Múrsléttað

Þakgerð Einhalla

Þakklæðning Pappi

Undirstaða Steinsteyptr

Útlit Ein hæð, kjallari, útitróppur



Mynd frá 1994

Helstu breytingar:

- Húsið hefur verið einangrað og klætt að utan með liggjandi klæðningu.

Horft yfir Blöndu - Gústubær í forgrunn (ártal óvísst)



BLÖNDUBYGGÐ 6B - Hús Halldórs Albertssonar



Hluti úr gamalli mynd (ártal óvísst)



Mynd frá 2010



Núverandi ástand - Mynd frá 2011

SAGA

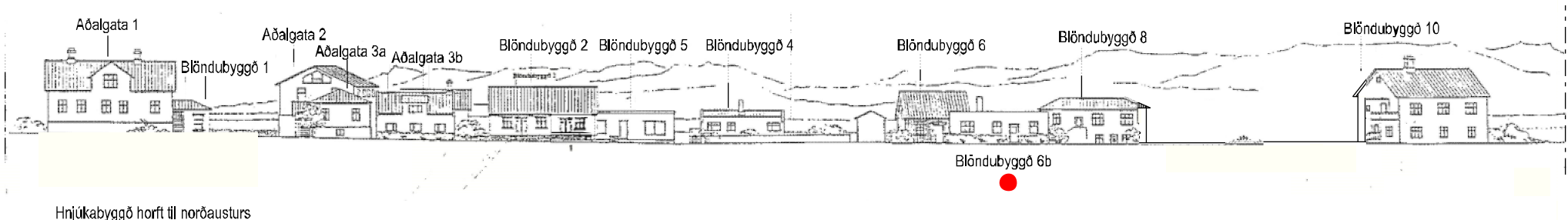
Hinrik Berndtsen byggði húsið, bjó og rak þar verslun. Hinrik flutti frá Blönduósi og stofnaði „Blóm og ávexti“ í Reykjavík. Síðar keyptu húsið Halldór Albertsson og Kristiana kona hans. Halldór lengdi húsið 1938. Húsið hefur síðan eingöngu verið notað til íbúðar.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1924 í fábrotnum „Alpýðustíl“. Húsið, er einnar hæðar steinsteypt hús með einhalla þaki. Undir því er steypur kjallari. Húsið hefur verið gert upp og útliti þess breytt verulega, þó ekki hafi verið gerðar breytingar á stærðum og staðsetningu glugga- og hurðaopa. Frá byrjun bar það öll merki steinhúss en hefur nú íklæðst timburhúsaþjúp og hefur verið klætt að utan með lárétrti timburklæðningu. Gluggaumbúnaður og þakkantur taka mið af því. Húsið hefur nú verið málað í sömu litum og framhúsin og er ástand þess snyrtilegt.

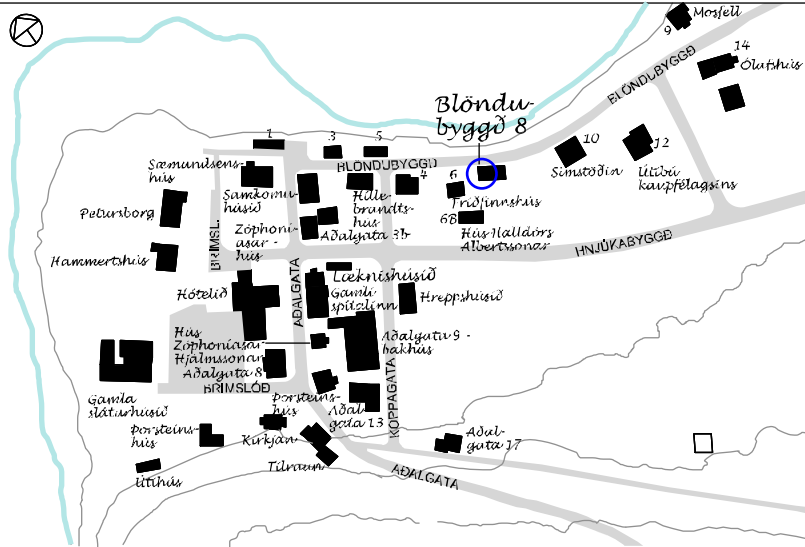
VARÐVEISLUMAT

- Byggingarlist** Húsið er eina dæmið á Blönduósi um þessa húsagerð
- Menningarsaga** **Töluverð** – Húsið er hluti af gömlu húsaþyrpingunni sem enn stendur innan Blöndu og hefur visst menningargildi
- Umhverfisgildi** **Töluvert**
- Upprunaleiki** **Nokkur** – Gildi hússins hefur þó rýrnað við síðustu viðgerðir
- Ástand** **Gott** – Húsið er í góðu standi og umhverfi snyrtilegt
- Varðveislugildi** **Töluvert**
- Niðurstaða varðveislumats:**
- Hluti af gamla byggðakjarnanum, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)



BLÖNDUBYGGÐ 8 - Vilmundarstaðir

bygglingarár: 1913 bygglingarefni: stelnsteypt stærð og notkun: 160.6m² / íbúðarhús (tvíbýll) vemdunarfl.: blár



Mynd frá 2013 - Útlit að Hnjúkabyggð

STAÐHÆTTIR

Upprunalega húsið er reist 1913 sem íbúðarhús. Það var lengt og er nú tvíbýlishús: Aðkoma að neðri hæð er frá götu en að efri hæð um útitróppur á garðhlíð. Á austurlóðarmörkum er gamall steinsteyptur bílskúr. Frá húsinu er óhindrað útsýni, austurgafi hússins er þó gluggalaus.

Fyrsti eigandi húss:

Puríður Sæmundsdóttir

Upphafleg notkun: Íbúðarhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Múrsléttáð

Þakgerð Valmáþak

Þakklæðning Bárújam

Undirstaða Steinsteyptar

Útlit Ein hæð, kjallari, inngönguskúr og útitróppur, áfastur bílskúr



Mynd frá 2013 - Götuhlíð og vesturgafi

Helstu breytingar:

- Húsið var lengt til vesturs árið 1940. Skúr, sem áfastur var því að austanverðu hefur verið fjarlægður. Á vesturhlíðinni var inngangur um útitróppur og bíslag upp á hæðina. Við lenginguna var inngangur á efri hæð fluttur á suðurhlíðina. Í húsinu eru nú skráðar tvær íbúðir. Gluggar eru annarrar gerðar í viðbyggingu en í upprunalega húsinu.

Horft yfir Blöndu - Gústubær í forgrunn t.v. - Mynd frá 1930



BLÖNDUBYGGÐ 8 - Vilmundarstaðir



Hluti úr gamalli mynd frá 1930



Mynd frá 2010 - Húsið hefur verið lengt til vinstri og nýr inngangur er kominn á suðurhlíð



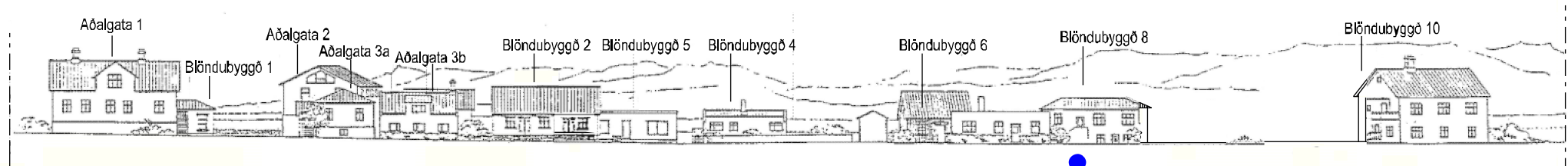
Mynd frá 2011

SAGA

Kristinn Pálsson frá Kleifum keypti húsið 1930 og bjó þar til 1952 er hann flutti í Kleifar. Þá keyptu húsið Vigdís Jónsdóttir, kennslukona og Eiríkur Halldórsson maður hennar, Björn sonur þeirra og Alda Theodórsdóttir kona hans. Margar fjölskyldur hafa búið í húsinu í gegnum árin. En það hefur alltaf verið notað til íbúðar.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt 1913 í fábrotnum „Alpýðustíl“. Húsið er einnar hæðar steinsteypt hús með valmaþaki. Undir því er hár kjallari. Á austurhlíð hússins var áfastur skúr (sjá eldri myndir) síðar fjarlægður. Húsið var lengt 1939 til vesturs í sama stíl og upprunalega húsið. Inngönguskúr, sem var á vesturgafli var fjarlægður þegar húsið var lengt og nýr inngangur settur á suðurhlíð (garðhlíð hússins) upp á efri hæðina um steiptar útitröppur. Húsið hefur nýlega verið málað að utan og þak þess endurnýjað. Ástand þess er þokkalegt en lóðin er nokkuð umkomulaus.



Hnjúkabyggð horft til norðausturs

BLÖNDUBYGGÐ 8 - Vilmundarstaðir



Mynd frá 2011 - Blöndubýggð til norðurs



Mynd frá 2011

VARÐVEISLUMAT

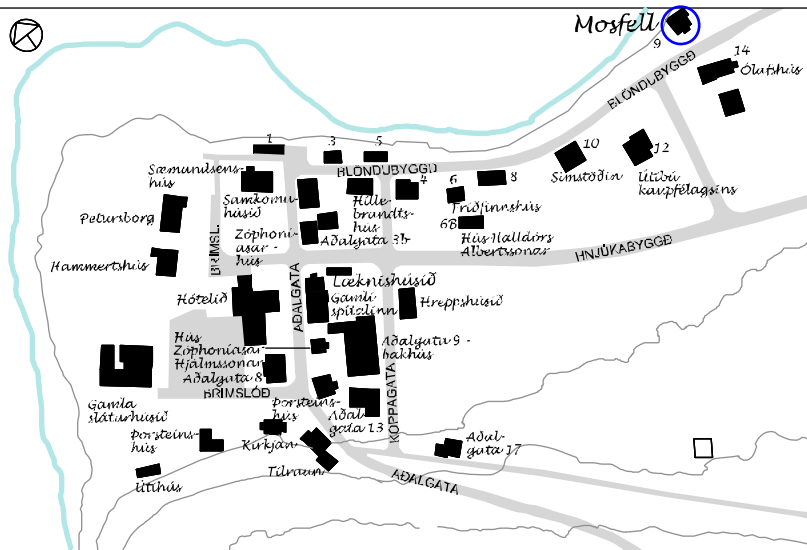
- Byggingarlist** Látlaust hús
- Menningarsaga** Töluverð – Húsið er hluti af sögu gamla bæjarkjarnans
- Umhverfisgildi** Töluvert
- Upprunaleiki** Töluvert – Húsið hefur haldið upprunaleika sínum, en viðbygging var gerð í sama stíl - Gluggar í viðbyggingu eru þó annarrar gerðar en í upprunalega húsinu
- Ástand** Þokkalegt – Húsið hefur nýlega verið málað og þak endurnýjað – en lóð umkomulaus
- Varðveislugildi** Mikið – Húsið er hluti af gamalli fjölbreytilegri götummynd á Blönduósi og hefur gildi sem slíkt

Niðurstaða varðveislumats:

Elsti hluti hússins er friðaður (blár)

BLÖNDUBYGGÐ 9 - Mosfell

bygglngarár núv. húss: 1912 bygglngarefni: stelnsteyptr stærð og notkun: 109,3m² / veitlngthús vermdunarfl.: blár



Mynd frá 2011 - Vesturgafli og suðurhlíð að Blöndubýggð

Fyrstu eigendur húss:

Anna Þorsteinsdóttir, ljósmóðir og Hjálmar Egilsson

Upphafleg notkun: Íbúðarhús og veitingahús

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Múrsléttáð

Þakgerð Mænisþak

Þakklæðning Bárurjám

Undirstaða Steinsteyptar

Útlit Ein hæð, kjallari, þortbyggt ris, útitróppur og inngönguskúr

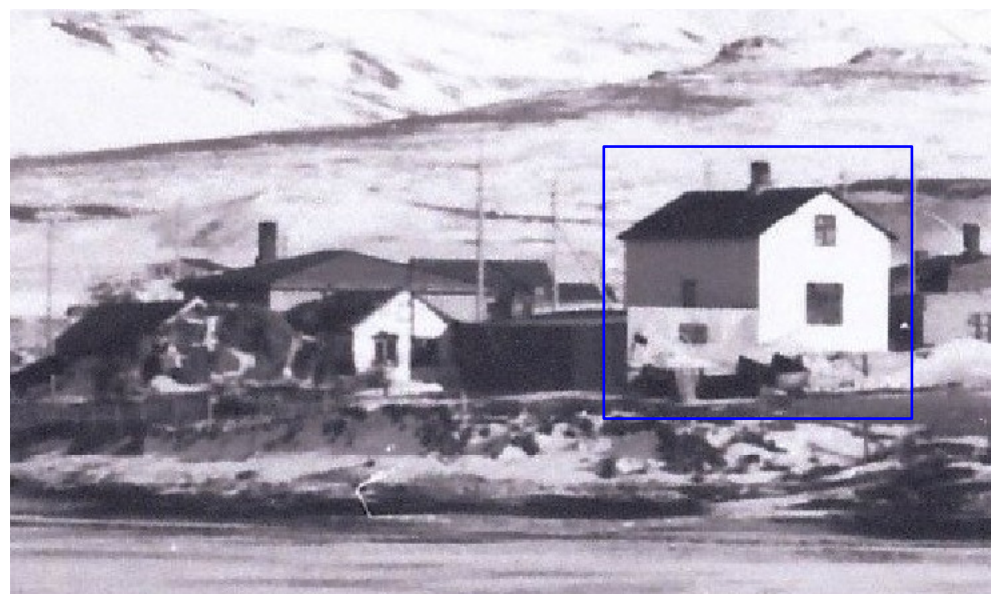
Helstu breytingar:

Útihús sem stóð á lóðinni norðanverðri hefur verið rífið. Gluggagerð breytt og húsið hefur verið klætt að utan með timburklæðningu, lóðréttum borðum, sem ná niður að jörð og yfir sökkulinn. Pallur með heitum potti og og skjólveggir úr timbri hafa verið reistir við hús. Skilti hefur verið sett á inngönguskúr að sunnanverðu og á framhlíð hússins. Á seinni árum hafa þrjú smáhýsi verið reist á lóðinni undir gístaðstöðu. Ennfremur hefur verið komið fyrir stóru skilti með skyggni yfir á lóðinni.

STAÐHÆTTIR

Núverandi hús er reist 1912 sem íbúðarhús. Nú er þar rekið veitingahús. Húsið stendur á suðurbakka Blöndu norðan Blöndubýggðar. Á lóðinni hefur nú verið komið fyrir þremur smáhýsum eða gistirýmum, tjaldsvæði og heitum potti. Staðsetning hússins er mjög góð og það setur sinn svip á Blöndubýggð.

Hluti úr gamalli mynd - ártal óvísst



BLÖNDUBYGGÐ 9 - Mosfell



Hluti úr gamalli mynd (áo)



Myndir frá 2011 - Austurgafi



Mynd frá 2011 - Suðurhlíð

SAGA

Anna og Hjálmar byggðu fyrst torfbæ nær ósnum um aldamótin og reistu sér síðan steinsteypt hús aðeins austar árið 1912. Hjálmfríður Kristófersdóttir og Páll Geirmundsson tóku við eigninni og ráku þar greiðasölu frá árinu 1926 og fram yfir 1960. Þau bjuggu jafnframt í húsinu og höfðu smá búskap. Nú er þar rekið veitingahúsið „Ljón norðursins“.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Megin húsið sem hér er til umfjöllunar er reist í fábrotnum „Alþýðustíl“. Húsið er einnar hæðar steinsteypt hús á kjallara með portbyggðu risi með mænispaki. Inngönguskúr hefur ætíð verið á suðurhlíð. Húsið hefur haldið hinu upprunalega formi sínu, en útliti þess hefur verið gjörbreytt við endurgerð þess. Búið er að fjarlægja skúr (útihús) á bakhlíð hússins og reisa skjólveggi og timburpalla við húsið og hefur það verið klætt að utan með timbri. Ennfremur hefur verið komið fyrir þremur smáhýsum undir gistaðstöðu á lóðinni, sem stinga nokkuð í stúf við knappan stíl og hlutföll upprunalega hússins. Húsið er ný endurgert og umhverfi er snyrtilegt.



Götu mynd af Blöndubýggð - Austurgafi húss - mynd frá 2013



VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist Fábrotinn „Alþýðustíll“

Menningarsaga Mikil – Húsið er hluti af sögu Blönduóss

Umhverfisgildi Mikil – Lega hússins er glæsileg

Upprunaleiki Nokkur – Húsið hefur haldið sér að forminu til, en endurbætur á því hafa gjörbreytt upprunalegu útliti þess. Gluggar eru einnig annarrar gerðar en upphaflega

Ástand Þokkalegt – Húsið er ný uppgert en frágangi húsluta er þó víða ábótavant

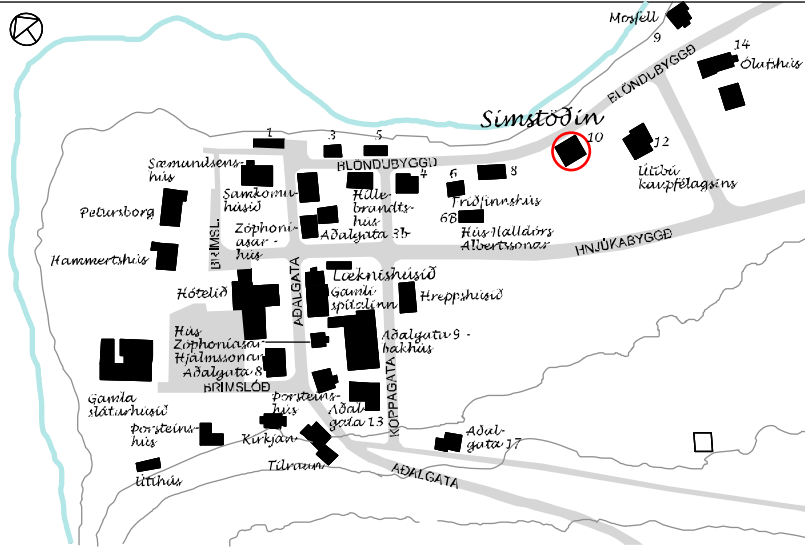
Varðveislugildi Mikið – Húsið er vel staðsett og hluti af gamalli fjölbreytilegri götumynd á Blönduósi og hefur gildi sem slíkt

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað í bláum flokki

BLÖNDUBYGGÐ 10 - Símsstöðin

byggingarár: 1926 byggingarefni: stelnsteypt stærð og notkun: 357.6m² / íbúðarhús/gistheimili verndunarf.: rauður



Núverandi ástand

STAÐHÆTTIR

Húsið er reist 1926 sem íbúðarhús og verslun. Nú er húsið skráð sem íbúðarhús og gistheimili. Húsið er hið reisulegasta og staðsetningin góð. Þaðan er vítt útsýni til allra átta.

Fyrsti eigandi húss:

Magnús Stefánsson frá Flögu

Upphafleg notkun: Íbúðarhús og verslun

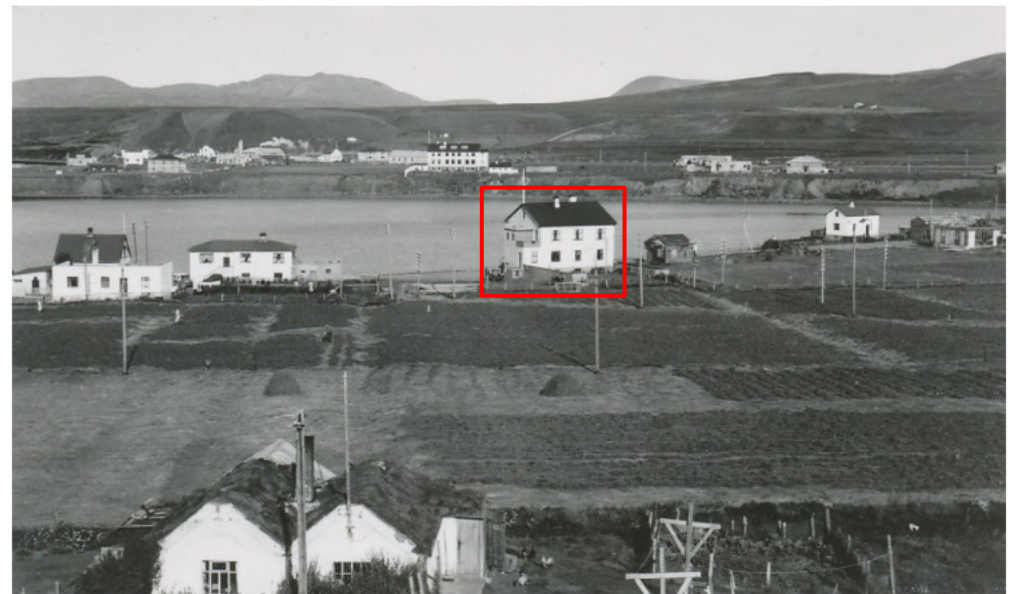
Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteypt
Klæðning	Múrsléttá
Þakgerð	Risþak
Þakklæðning	Bánurjám
Undirstaða	Steinsteyptar
Útlit	Tvær hæðir, kjallari, ris, útitróppur og útskot

Helstu breytingar:

- Húsið hefur lítið sem ekkert breyst að utan. Timburpallur og aðkomutröppur hafa verið reistar við húsið á vesturhlíð.

Gömul mynd (ártal óvíst) - Fremst á mynd er Gústubær



BLÖNDUBYGGÐ 10 - Símsstöðin



Hluti úr eldri mynd (áo)



Mynd frá 2010 - Austurgafi og útlit að Blöndubýggð



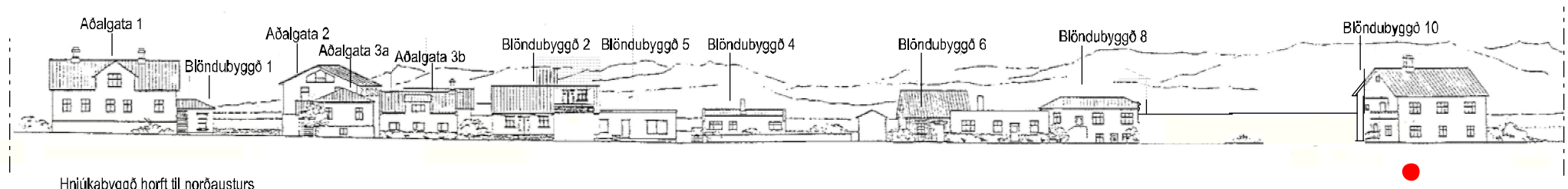
Mynd frá 2010 - Vesturgafi

SAGA

Upp úr aldamótunum, nánar tiltekið 1902 stofnaði Magnús Stefánsson frá Flögu verslun á Blönduósi og byggði hann þar myndarlegt verslunar- og íbúðarhús úr timbri eins og áður hefur komið fram. Það brann 1922. Skömmu síðar reisti Magnús það hús sem enn stendur á lóðinni, bjó þar og rak verslun. Verslunin stóð með miklum blóma fram yfir 1930 en 1937 hætti Magnús verslunarrekstri. Árið 1930 flutti starfsemi Pósts og síma í húsið. Þar var símsstöð, pósthús og íbúð stöðvarstjóra um áratuga skeið. Nú er húsið notað að hluta til íbúðar og að hluta sem gistihús.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er reist 1926. Þetta er einföld og formföst bygging. Húsið er tveggja hæða steinsteypt hús á kjallara með risi og risþaki. Tveggja hæða útskot er á vesturhlíð hússins með svölum á þaki og svölum í suðvesturkrika. Húsið hefur sama og ekkert breyst frá upphaflegri gerð. Timburpallur og aðkomutröppur upp á fyrstu hæð eru seinni tíma smíð. Lóðin er snyrtileg, en nokkuð berangursleg. Húsinu hefur verið vel viðhaldið og er í góðu ástandi.



Hnjúkabyggð horft til norðausturs

BLÖNDUBYGGÐ 10 - Símsstöðin

Bílskúrar, sem byggðir voru vestan við símsstöðina á árunum 1956, '57 eða '58 voru reistir annars vegar af Haraldi Jónssyni póstmeistara (austari skúrin). En hinn vestari af Bimi Eiríkssyni. Þeir voru reistir á grunni sláturhúss Magnúsar frá Flögu sem eitt sinn stóð þar. Skúr Haraldar var rifinn skömmu síðar og byggður annar skúr nær pósthúsinu. Sá skúr var síðar fluttur á brott í heilu lagi. Skúrin sem Bjöm byggði stendur hins vegar enn.



Mynd frá 2013



Horft norður Blöndubúggð - 2013

VARÐVEISLUMAT

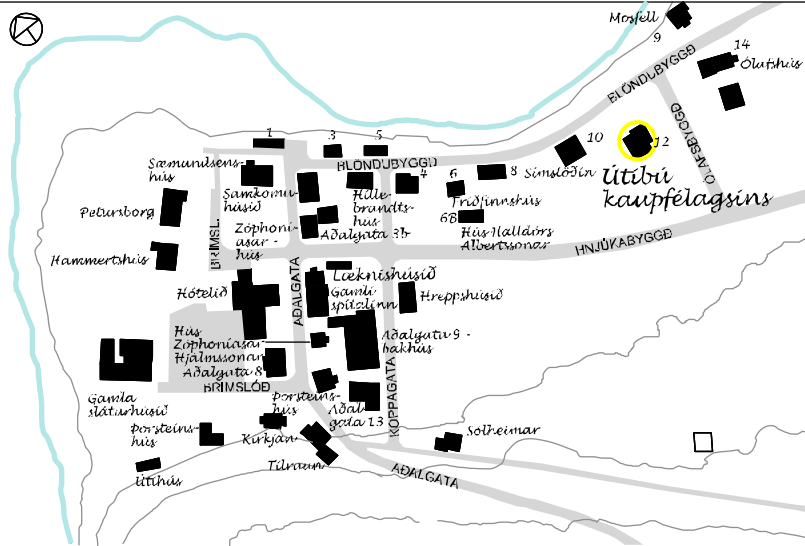
Byggingarlist	Byggingin er einföld og formföst
Menningarsaga	Mikil – Húsið er mikilvægur hluti af gömlu byggðinni og athafnasögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Glæsilegt hús sem er til prýði í umhverfinu
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur hefur sama og ekkert breyst frá upphafi
Ástand	Gott – Húsið er í góðu standi
Varðveislugildi	Mikið – Húsið er vel staðsett og hluti af athafna- og menningarsögu Blönduóss

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götumynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

Mýrakot / BLÖNDUBYGGÐ 12 - Útibú Kaupfélagsins

byggingarár: 1962 byggingarefni: steinsteypt stærð og notkun: 155.7m² / verslun, lðnaður verndunarfl.: rauður



Núverandi ástand

STAÐHÆTTIR

Húsið er reist 1962 sem verslunarhús. Það er staðsett í nokkuri fjarlægð frá götunni, á horni Blöndubýggðar og Ólafsbýggðar, með aðkomu frá Blöndubýggð.

Fyrsti eigandi húss / umsjónaraðili byggingar:

Kaupfélag Húnavetninga / Trésmiðjan Fróði

Upphafleg notkun: Verslun

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteypt
Klæðning	Timburklæðning, skóruð
Þakgerð	Flatt þak
Þakklæðning	Pappi
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Ein hæð

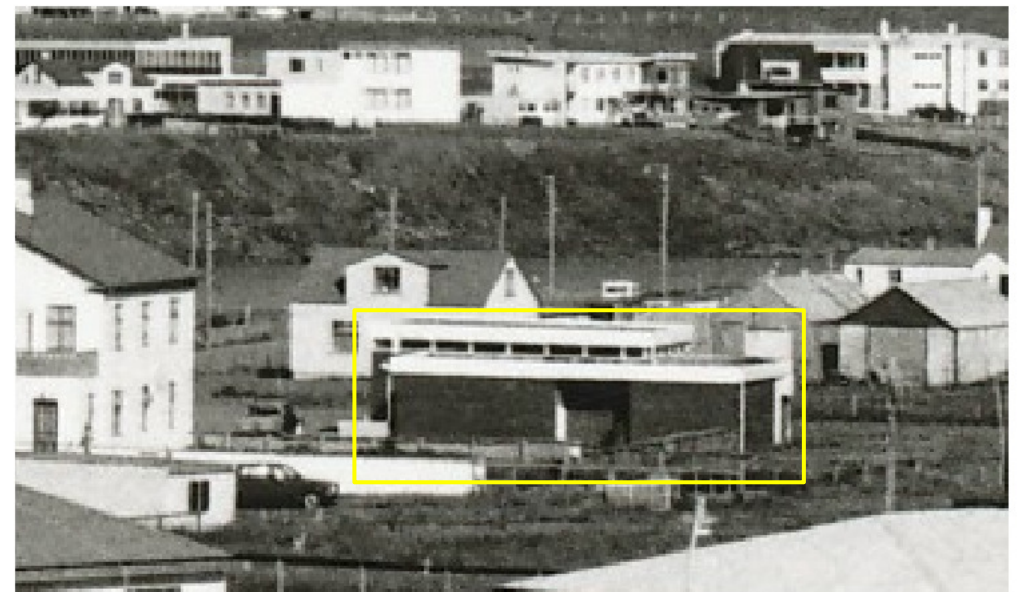
Helstu breytingar:

- Húsið virðist nær óbreytt frá upphafi



Horft yfir Blöndu sumarið 2012

Hluti úr mynd frá 1976



BLÖNDUBYGGÐ 12 - Mýrakot / Útibú Kaupfélagsins



Útlit að Blöndubýggð



Norðvestur hlið - Myndir frá 2012



Útlit að Ólafssbýggð

SAGA

Húsið er reist árið 1962 af Kaupfélagi Húnavetninga, sem jafnframt var fyrsti eigandi þess. Það er nú skráð sem iðnaðarhúsnæði.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er einnar hæðar hús með flötu þaki. Húsið hefur haldið formi og stærð. Lóðin er snyrtileg og látlaus. Húsinu hefur verið haldið við og virðist í góðu ástandi.

VARÐVEISLUMAT

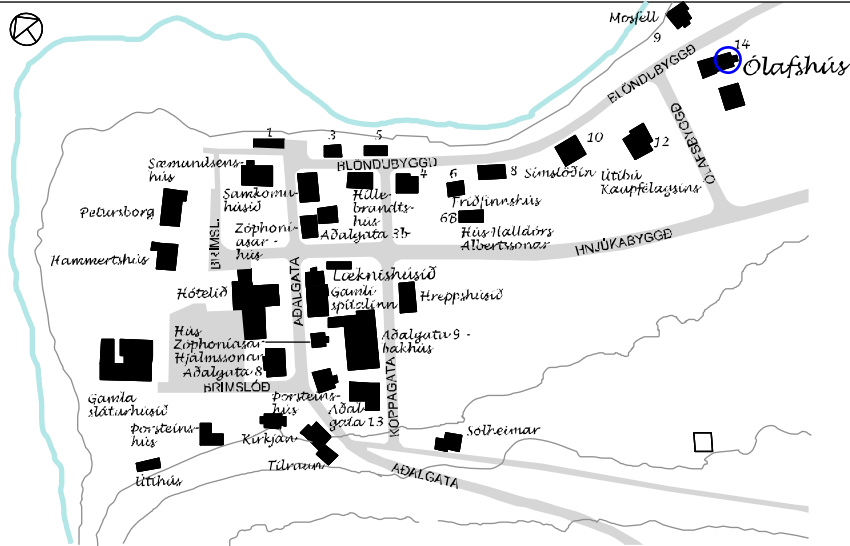
Byggingarlist	Húsið er einfalt að gerð í Funkisstíl
Menningarsaga	Mikil – Húsið er mikilvægur hluti af verslunarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Töluvert
Upprunaleiki	Mikil – Form hússins er óbreytt frá upphafi
Ástand	Mikil – Húsið er í góðu standi
Varðveislugildi	Mikil – Húsið er vel staðsett og hluti af athafna- og menningarsögu Blönduóss

Niðurstaða varðveislumats:

Lagt er til að húsið verði verndað með hverfisvernd í deiliskipulagi (gult)

BLÖNDUBYGGÐ 14 - Ólafshús

byggingarár: 1878/ 1950?fir byggingarefni: stelnsteypt stærð og notkun: 166.3m² / íbúð vermdunarfl.: blár



Útlit að Ólafsbýggð

STAÐHÆTTIR

Húsið tilheyrir Blöndubýggð, en aðkoma að því er frá Ólafsbýggð. Á lóðinni eru 2 skemmur eða skúrar og austan hússins er afgirtur garður.

Fyrsti eigandi og byggjandi húss:

Sigurður Helgason, snikkari frá Gröf

Upphafleg notkun: Íbúðarhús og um tíma þinghús Torfalækjarepps

Upphafleg gerð húss:

Gera þarf frekari athugun á húsinu í heild

Helstu breytingar:

- 1930 voru reistir tveir skúrar á lóðinni
- 1950 var reist íbúðarhús á lóðinni
- 1975 var reistur bílskúr



Horft yfir Blöndu - Mynd frá 2011

Horft yfir Blöndu (áo)



BLÖNDUBYGGÐ 14 - Ólafshús



Gömul mynd (óó) í baksýn sést á Blöndubýggð 9 / Mosfell



Útlit að Ólafsbýggð - Myndir frá 2011



Suðurgafi

SAGA

Skammt frá verslunarhúsi Magnúsar frá Flögu var reisulegur bær, Ólafshús, sem byggður var árið 1878. Hann byggði Sigurður snikkari Helgason frá Gröf, afi hálfbræðranna Sigurðar Nordals prófessors og Jóns Eypórssonar, veðurfræðings. Sigurður snikkari andaðist það sama ár. Árið 1880 reisti Guðrún ekkja hans sér annan bæ, Guðrúnarhús, nær ánni. Það hús er nú löngu horfið. Ólafshús var um tíma þinghús Torfalækjarhrepps. Í Ólafshúsi bjó Ingibjörg Lárusdóttir (d. 1949), dótturdóttir Bólu-Hjálmars, í meira en hálfri öld, hún var gift Ólafi Ólafssyni (d. 1930). Árið 1930 voru reistir 2 skúrar á lóðinni og 1950 (FMR) var reist hér einbýlishús.



Norðurgafi að Blöndubýggð

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Ólafshús var reist 1878. Ekki er vitað hvort nokkuð er uppstandandi af Ólafshúsi í því húsi sem þar er nú. Núverandi hús er reist 1950 og er það einnar hæðar hús með risi og mænispaki. Einn stór kvistur er á sinn hvorni hliðinni. Húsið er timburhús klætt asbesti að hluta og bárujárni að hluta. Þak er bárujárnsklætt. Skammt sunnan hússins eru tvö sambyggð hús með mænispaki, skúrar byggðir 1930. Húsið er í lélegu ástandi og þarfnast heildarskoðunar.

VARÐVEIÐSLUMAT:

Gera þarf heildarskoðun á húsinu og greiningu, en elsti hluti þess er friðaður í bláum flokki vegna aldurs.

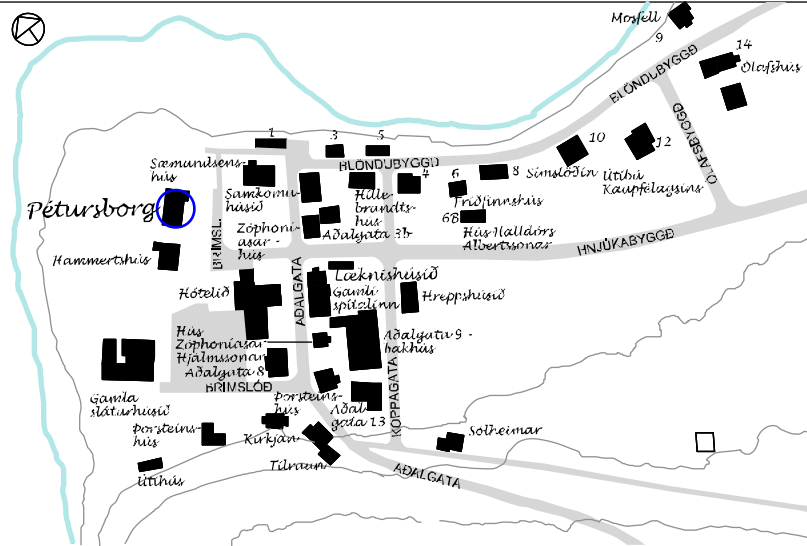
HÚSAKÖNNUN Á BLÖNDUÓSI 2015 / SKRÁNING HÚSA

BRIMSLÓÐ 2-14

BLÖNDUÓSKIRKJA GAMLA

Höephnersverslun - Austara pakkhús / BRIMSLÓÐ 2-6 síðar Pétursborg

byggingarár: 1878 byggingarefni: timbur stærð og notkun: 431.1m² / 3 íbúðir: verndunarf. : blár



Mynd tekin uppúr 2011

STAÐHÆTTIR

Byggingarár hússins er 1878. Húsið er afar fallega staðsett við hlið Hemmertshúss yst í bænum á bakka Blöndu á móti opnu hafi. Í upphafi voru fleiri hús á þessu svæði sbr. eldri myndir. Staðsetning húsanna tveggja ásamt kirkjunni gefa bænum afdráttarlausa sérstöðu.

Myndin er tekin í kringum aldamótin 1885 - Verslunarstjórahús Höephners t.v. og verslunin / pakkhúsið (síðar Pétursborg) t.h.

Fyrsti eigandi og byggjandi húss:

Höephnersverslun

Upphafleg notkun: Verslun / pakkhús

Upphafleg gerð húss:

Tegund Timbur

Klæðning Timbur

Þakgerð Mænispak

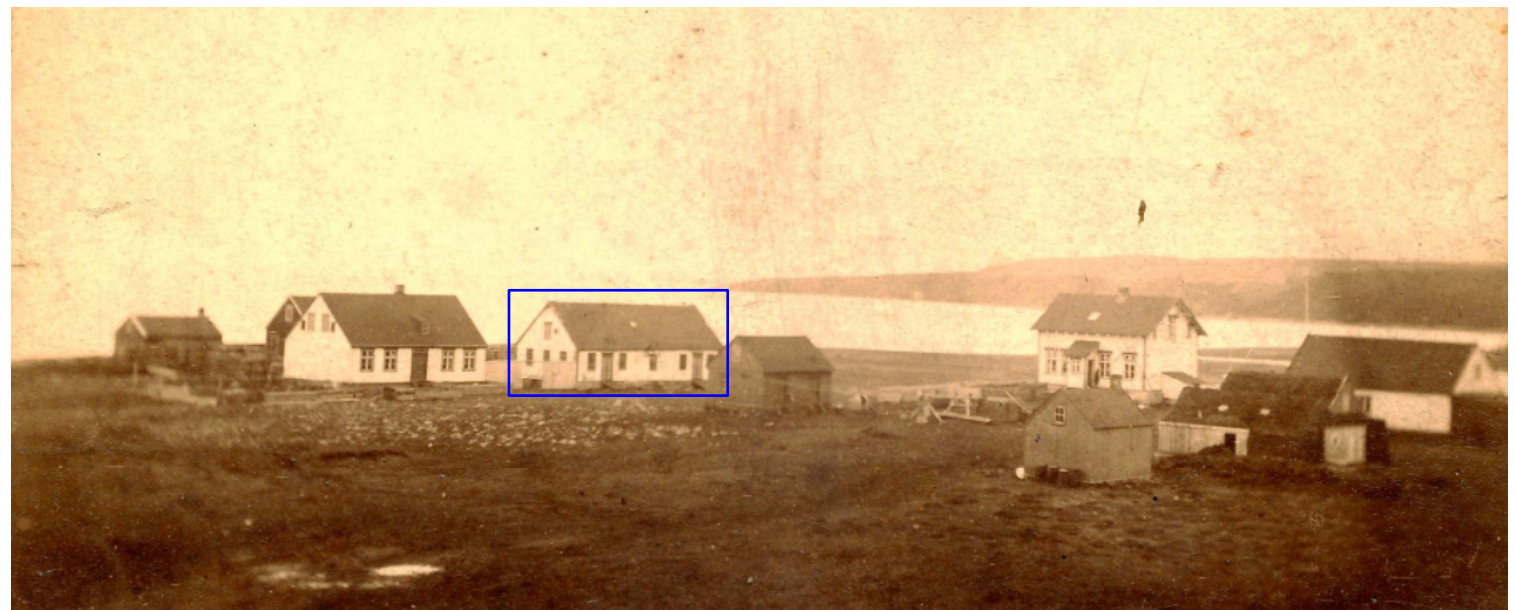
Þakklæðning Bánujám

Undirstaða Hlaðin úr grjóti og hlaðinn, steinlimdur kjallari, sem Sverrir Runólfsson hlóð undir allt húsið

Útlit Einlyft með risi

Helstu breytingar:

- 2 Kvistar með einhalla þaki (ártal óvíst)
- 2 Inngönguskúrar reistir (áo)
- Reykháfur reistur á bakhlíð (áo)
- Gluggagerð breytt (áo)
- Húsið forskalað og málað (áo)



BRIMSLÓÐ 2-6 - Höephnersverslun - Austara pakkhús / síðar Pétursborg



Hluti úr mynd frá því fyrir aldamótin 1900



Pétursborg er aftara húsið - Mynd frá 1930



Mynd frá um 1960

SAGA

Húsið sem er byggt 1878 var upprunalega verslunar- og vörugeymsluhús fyrir Höephnersverslun. Húsið stendur á lóð sem upprunalega var útmæld fyrir Steinke, en hann hafði verið verslunarstjóri hjá Guðmannsverslun á Akureyri, sem Höephner síðan eignaðist. Nokkru aftar var annað pakkhús s.k. „Vestara pakkhús“. En á þessari torfu voru fleiri hús, s.s. hús verslunarstjóra Höephners (Hemmertshús byggt 1882), fjós, hlaða, bræðslubúð og sláturhús tengd athafnastarfsemi Höephnersverslunar að ógleymdri Blöndu, sem var ný sölubúð Höephnersverslunar byggð 1908. Öll þessi hús utan verslunarstjórahússins „Hemmertshús“ og Pétursborg eru nú horfin. Pétursborg dregur nafn sitt af Pétri Guðmundssyni frá Hnjúkum, sem lengi átti húsið og nýtti sem n.k. fjölbýlishús. Fram yfir árið 1950 var sorp losað á bakkanum neðan við húsið. Gamalt spil var lengi á lóðinni upp við girðingu Sæmundsenhúss, sem notað var til að draga báta. Húsið er nú nýtt sem íbúðarhús. Margir merkir handversksmenn komu að byggingu hússins í fyrstu.

BYGGINGARLAG EFNI OG ÁSTAND

Húsið er hér flokkað undir „Norrænan“ („Danskan“) byggingarstíl. Það var byggt sem einnar hæðar timburhús með risi á hlöðnum kjallara og nýtt sem vörugeymsla og verslunarhús. Gluggar voru með krosspóstum, gluggarömmum og fögum. Gengið var inn í húsið á húshliðinni og voru inngangar tveir og lágu rampar uppað þeim. Á myndum frá 1930 er kominn lítil inngönguskúr skammt frá vestari inngangi. Um 1960 má sjá að búíð er að reisa annan og stærra inngönguskúr við eystri innganginn. Ennfremur stóran kvist með einhalla þaki. Samskonar kvistur er kominn á

bakhliðina. Reykháfur, sem var við mæni bakhliðarmegin er farinn og kominn annar á bakhliðina, töluvert völdugri. Skúr með flötu þaki er einnig risinn á lóðinni. Á nýjustu myndum hefur vestari inngönguskúrinn verið stækkaður og eru nú báðir skúrarnir álíka stórir. Kvistir eru klæddir gulleitu járn og húsið sem trúlega hefur verið forskalað uppúr 1960 er nú hvít málað. Breytingar sem gerðar hafa verið á húsinu hafa verið í litlum takti við upprunalega húsið og miðað við það, hefur húsinu farið verulega aftur. Ástand getur því ekki talist gott. Nærumhverfi þess er afar losaralegt, ægír hér saman allskyns timburgrindverkum og plönkum, sem ýta undir ruglingslegt útlit hússins.



Sumarið 2013

BRIMSLÓÐ 2-6 - Höephnersverslun - Austara pakkhús / síðar Pétursborg



Mynd frá 2013 - Bakhlíðar húsanna, Pétursborg t.v. og Hemmertshús t.h.



Horf frá brekkunni - sumarið 2013

VARÐVEISLUMAT

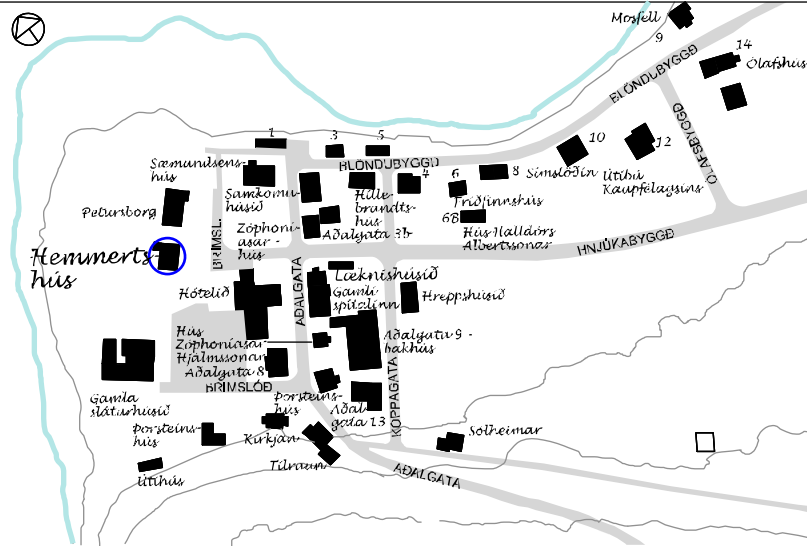
Byggingarlist	„Norrænn“ byggingarstíll
Menningarsaga	Mikil – Húsið er með elstu húsum í þorpinu og mikilvægur hlekkur í athafna- og þróunarsögu Blönduóss. Þá er það byggt af merktum handverksmönnum
Umhverfisgildi	Mikið – Staðsetning hússins og samþil þess við Hemmertshús styrkja enn frekar sérstöðu bæjarins
Upprunaleiki	Mikill – Form og lag megin húss er óbreytt. Breytingar sem gerðar hafa verið hafa rýrt ásjón þess verulega
Ástand	Lélegt – Gera þarf við húsið og færa það í upprunalegt horf
Varðveislugildi	Mikið – Húsið er með merkustu húsum á Blönduósi og setur svip sinn á bæjarkjarnann

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað (blátt)

BRIMSLÓÐ 8 - Hemmertshús

byggingarár: 1882 byggingarefni: timbur, bindingur stærð og notkun: 216.5m² / íbúðarhús vendurnarf. : blár



Mynd frá 2011

Fyrsti eigandi og byggjandi húss:

Höepnersverslun

Upphafleg notkun: Íbúðarhús fyrir verslunarstjóra

Upphafleg gerð húss:

Tegund Timbur, bindingur

Klæðning Timbur

Þakgerð Risþak

Þakklæðning Bánujárn

Undirstaða Hlaðin úr grjóti

Útlit Einlyft, kjallari og ris

Helstu breytingar:

- 1930 Skúr (glerhýsi) rífið, inngönguskúr kominn á framhlið, reykháfur og gluggi á gafi
- 1960 Inngönguskúr farinn og skúr risinn á bakhlið
- Gluggagerð breytt / gluggar augnstungnir (ártal óvísst)
- 1994 2 kvistir í þakfleti, inngönguskúr risinn austantil á framhlið, reykhl. upp úr mæni rifinn
- 2011 Svalir og verönd komin á bakhlið, gluggar og úthurð endurgerð, húsið og kvistir settir í þaklit, fúgur málaðar á sökklí og á reykhláf

STAÐHÆTTIR

Húsið er afar fallega staðsett við hlið Pétursborgar yst í bænum á móti opnu hafi. Í upphafi voru fleiri hús á þessu svæði sbr. eldri myndir. Staðsetning húsanna tveggja ásamt kirkjunni gefa bænum afdráttarlausu sérstöðu.

Myndin er tekin 1930 - Til hægri við Hemmertshús er Blanda (nú horfin) síðan Hótelíð og Sæmundsenhús á bakvið. Húsin til vinstri við Hemmertshús eru horfin. Langa húsið fyrir framan t.v. er Sláturhúsið og fremst sést á Kristófershús



BRIMSLÓÐ 8 - Hemmertshús



Hluti úr mynd frá því fyrir aldamótin 1900



Hemmertshús og Pétursborg fyrir aftan - Mynd frá 1930



Mynd frá um 1960

SAGA

Húsið sem reist var árið 1882 var upphaflega verslunarstjórahús Höeþnersverslunar. Í fyrstu var Höeþnersverslun rekin sem útibú frá verslun Höeþners á Skagaströnd og var verslunarstjórinn þar með aðsetur. Fyrsti verslunarstjórinn sem bjó í þessu nýja húsi var annar, Friðrik Valdemar Davíðsson ásamt starfsmönnum verslunarinnar ofl. Frá 1884 bjó þar Pétur Sæmundsen, sem þá varð verslunarstjóri 1913. Þá tók við Evald Sæmundsen sonur hans. Edvald Hemmert keypti síðar húsið og setti þar á fót litla verslun. Hemmert flutti frá Blönduósi upp úr 1930. Árið 1928 var haldinn stofnfundur kvenfélagsins Vöku í húsinu, en fyrsti formaður félagsins var Jóhanna Á. Hemmert. Á bak við húsið á mótis við eldhúsgluggana er brunnur. Þar er talið að Hemmert hafi brennt skjöl og ýmislegt fleira. Hemmert gerði fallegan garð við hús sitt. Þar var gosbrunnur og ýmis konar gróður auk matjurtagarðs. Guðmundur Kolka keypti húsið af Hemmert og rak Páll Kolka lækni þar apótek auk þess sem Guðmundur bjó í húsinu. Snorri Arnfinnsson veitingamaður eignaðist húsið árið 1946 og átti það fram undir 1960. Núverandi eigandi er Erlendur Magnússon.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið er byggt í „Norrænum“ (dönskum) stíl. Það var byggt sem einnar hæðar timburhús með risi á hlöðnum kjallara og sem íbúðarhús. Á mynd frá 1930 sést að nýr gluggi og lítill skúr eða glerhýsi eru komnir á vesturgafli, sömuleiðis hár steypur reykháfur, en upprunalegi skorsteinninn upp úr mæni er rifinn síðar. Hógvær inngöngukúr er einnig kominn á framhliðina, áður var gengið beint inn á húshliðinni. Á mynd frá 1960 er inngöngukúrin farinn, en búið að reisa steinsteyptan skúr með reykháf á föstum við húsið á bakhliðinni. Á myndum sem teknar voru 1994 er kominn nýr



Mynd tekin uppúr 2011

inngönguskúr með einhalla þaki í framhaldi af framhliðinni austantil. Húsið hefur verið forskalað og málað og gluggar augnstungnir. Gluggar voru upprunalega krossgluggar á neðri hæð með gluggafögum og finlegum þverpóstum en tvískiptir uppdeildir gluggar á efri hæð (gafli). Gluggaumbúnaður var hefðbundinn. Nú hafa gluggar og gluggaumbúnaður verið endumýjaðir í takti við fyrri gluggagerð. Útidyrhurð hefur og verið endumýjuð, hlaðni sökkullinn hefur fengið hvítar fúgur, sömuleiðis há skorsteinninn, sem er þó ekki hlaðinn. Álitamál er hvort þessar breytingar gera húsinu til góða. Kvistir hafa verið gerðir á báðum hliðum þaks með einhalla þaki. Eru þeir hóflegir, en upprunalega var lítill kvistur a.m.k. á framhliðinni. Framhlið og vesturgaff hafa því nálgast uppruna sinn. Öðru máli gegnir um bakhliðina, skúr og svalir á kvisti og verönd draga verulega úr útlitsgildi hússins. Húsið sem trúlega hefur verið forskalað uppúr 1960 er nú hvítmálað með rauðu þaki og kvistir hafa verið málaðir í þaklitnum. Endurbætur verða því að teljast að hluta til í samræmi við upprunalega húsið en seinni tíma viðbætur (svalir, verönd og viðbyggingar) rýra heildarsvipinn töluvert. Ástand hússins er þokkalegt. Nærumhverfi eða löð hefur verið breytt í vettvang fyrir listaverk ábúanda hússins.

BRIMSLÓÐ 8 - Hemmertshús



Austurgafi og suðurhlíð - Mynd frá 2011



Austurgafi og norðurhlíð - Mynd frá 2011



Vesturgafi og suðurhlíð - Mynd frá 2011

VARÐVEISLUMAT

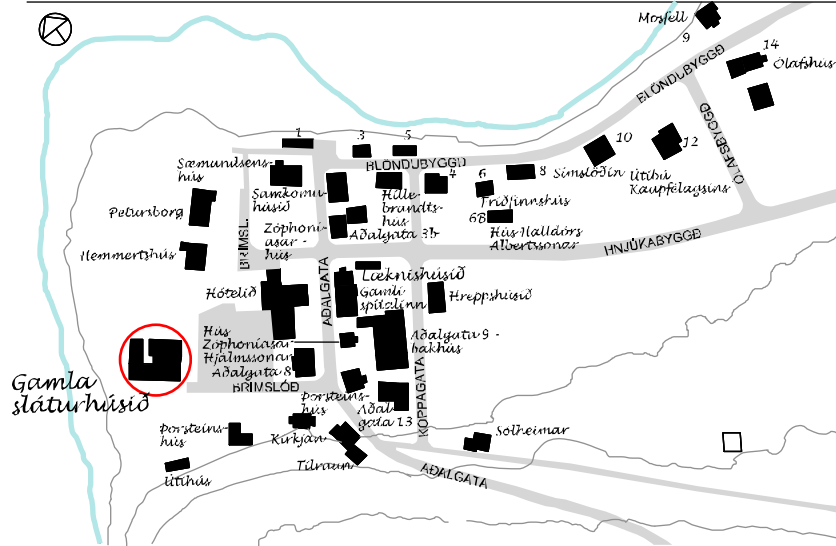
Byggingarlist	„Norrænn“ byggingarstíll
Menningarsaga	Mikil – Húsið er með elstu húsum í þorpinu og á sér merkilega sögu
Umhverfisgildi	Mikið – Staðsetning hússins og samþil þess við Pétursborg styrkja enn frekar sérstöðu bæjarins
Upprunaleiki	Töluverður – Form og lag megin húss er óbreytt. Ýmislegt upprunalegt er enn í húsinu s.s. stigahandrið, forstofa o.fl.
Ástand	Pokkalegt – Breytingar á bakhlíð húss rýrir þó heildarsvipinn
Varðveislugildi	Mikil – Húsið er með merkustu húsum á Blönduósi

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað sökum aldurs (blátt)

BRIMSLÓÐ 10 - Bílaverkstæði / iðnaðarhúsn.

byggingarár: 1948 / st. 1956 byggingare: stelnsteypa stærð og notkun: 442,4m² / Blfr.verkst.,vörugeymsla: verndurnarl.: rauður



Mynd frá 2013 - Suðurhlíð

STADHÆTTIR

Lóðin Brimslóð 10 er á fögrum stað skammt frá strönd Húnaflóa. Á lóðinni standa 3 hús. Tvö þeirra eru reist á grunni sláturhússins og yfirbyggðu réttarinnar þar norðan við, en eitt húsið (húshlutinn) snýr þvert á hin tvö. Það er byggt síðar. Sér inngangur er í hvert hús og stórt malarplan við húsið, sunnan og vestan þess.

T.v. er hús Þorláks í Sandinum og útihús. Aðeins ofar á myndinni má greina Reykhús Maríu í Sandinum, tengdamóður Þorláks Jakobssonar og móður Bjarna Einarssonar smíðs. sem síðar bjó í Hillebrandtshúsi. Þessi hús eru nú horfin en staðsetja þarf hvar þau hafa verið vegna bygðamynstursins. Fremst eru útihús undir Brekkunni, sem enn standa (Brimslóð 12). Í baksýn eru Hemmertshús og Pétursborg. T.h. við þau sést í Blöndu (Thorsteinsens verslun), sem nú er horfin.

Fyrsti eigandi húss:

Helgi Sveinbjörnsson

Upphafleg notkun: Atvinnuhúsnæði

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Steinsteyp
Klæðning	Ómúrað
Þakgerð	Mænisþak
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Steinsteyp
Útlit	Einlyft hús með lágu risþaki

Helstu breytingar:

- 2012 Húsið einangrað að utan og klætt með bárujám
- „ Gluggar endurgerðir í upprunalegri mynd
- „ Hurð sett í stað 3ja glugga frá vinstri á suðurhlíð
- 1956 Önnur skemma reist þvert á húsið að norðanverðu



Mynd frá 2013



BRIMSLÓÐ 10 - Bílaverkstæði / iðnaðarhúsn.



Austurgafli - Myndir frá 2013



Vesturgafli - hér er búlið að setja stóran glugga á glugga á gaflinn



Norðurhlíð

SAGA

Sjá bls. 12 – „brot úr þróunarsögu – sláturhús sunnan ár“

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsin eru einföld í sniðum og svipar til iðnaðarhúsa fyrri tíma, tvö einnar hæðar steinsteypt langhús með lágu risþaki, reist samsíða með reglubundnum gluggatakti á langhlíðum. Vöruinngangar voru á göflum, sem sneru að athafnasvæði að austanverðu. Á norðurhlíð hefur verið reist hús svipaðrar gerðar en gluggalaust, sem snýr gafli og inngangi til norðurs. Zophonías Zophoníasson sótti um 150 fermetra lóð og fékk hana. Þar byggði hann þennan húshluta árið 1944. Áferð húsa er gróf steinsteypa, en nýlega hefur hluti húsa verið klæddur bárujárni og þá væntanlega einangraður að utan. Gluggar á suðurhlíð hafa verið endurnýjaðir í svipuðum stíl og upprunalegir gluggar og einum þeirra verið skipt út fyrir útihurð. Nýr gluggi (óskiptur) hefur verið settur á vesturgafli lengra hússins.

Húsið er að hluta til gert upp að utan, en norðurhlíð og gaflar eru svotil upprunaleg og óviðgerð. Sjá má að fyllt hefur verið upp í stóra hurð á suðurgafli og venjuleg hurð er komin þar í staðin. Ekki er vitað um innra ástand hússins. Breytingarnar lofa góðu, en þeim þarf að ljúka til að húsið njóti sín sem heild. Umhverfi er stórbrotið vegna staðsetningar hússins, en lóð og nærsvæði óskilgreint og ómeðhöndlað. Það þarf að gera á smekklegan og viðfeldinn hátt.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Einfalt hús og stílhreint - gott dæmi um iðnaðarhús

Meningarsaga

Mikill – Húsið er hluti af athafnasögu þorpsins

Umhverfisgildi

Mikill – Staðsetning hússins er jafnframt lyftistöng þess

Upprunaleiki

Mikill – Form og útlit megin húsa er nánast óbreytt

Ástand

Þokkalegt – Húsið hefur verið gert upp að hluta, en ljúka þarf því verki til að ástand hússins teljist sómasamlegt

Varðveislugildi

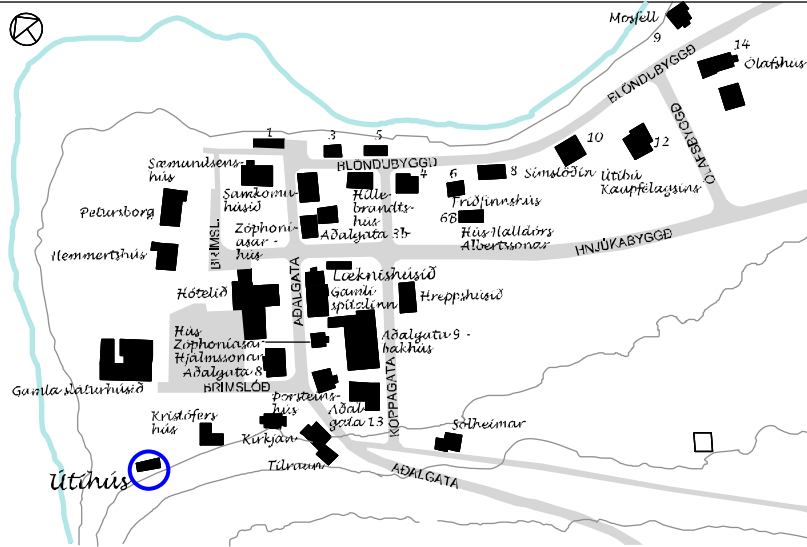
Töluvert – Sem hluti af gamla bæjarkjarnanum

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götummynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt

BRIMSLÓÐ 12 - útihús

bygglingarár: trúlega 1900-1905 / st. 1961 bygglingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: ?m² / Hesthús, hlaða.: verndunarfl.: blár



Fyrsti eigandi húss:

Trúlega Pétur Sæmundsen

Upphafleg notkun: Hesthús og hlaða

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Timbur og steinsteypa
Klæðning	Bárujám á timburhluta húss
Þakgerð	Risþak
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Steinsteypt
Útlit	Einlyft hús (tvö) með mænispaki, annað hærra

Helstu breytingar:

- Ekki er vitað um aðrar breytingar á húsunum utan þeirra sem veður, vindur og vanræksla hafa afrekað.



Sumarið 2013 - Austurgafi



Mynd frá 2012 - Suðurhlöð að brekkunni

STAÐHÆTTIR

Húsið (in) sitja fallega í brekkunni, skammt frá fjörunni. Að ofanverðu ganga þau inn í brekkuna að hluta og falla vel inn í landslagið. Mænir húsanna er samsíða brekkunni og stefnir á haf út.

Lengst til vinstri á myndinni er hús Þorláks í Sandinum. Þá sést Reykhús Margrétar. Bæði húsinn eru hofnin. Í baksýn er nýtt iðnaðarhús byggt á rústum gömlu slátruhúsanna, sem þarna stóðu.



BRIMSLÓÐ 12 - útihús



Sumarið 2013

Húsið er steipt að hluta t.v. og hægri hlutinn er báruárnsklædd timburgrind á steiptum sökkli.

Hér sést ofan í þaklausu hluta hússins

SAGA

Ekki tókst að safna saman sögubroti um þessar byggingar. Endurskoðuð og bætt húsakönnun mun væntanlega leiða upprunann betur í ljós. En hér verður látið staðar numið að sinni.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið (in) eru uppstandandi, en hafa greinilega staðið opin fyrir veðri og vindum um langa hríð þannig að þau hanga þarna segjum svo af gömlum vana. Aftur á móti fara þau einkar vel í landslaginu og eru vitnisburður um fjölbreytilegt samfélag fyrri tíma, sem einkenndi bæinn.



Sumarið 2013 - Suðurhlíð að brekkunni

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Einföld og stílhrein gerð útihúsa

Menningarsaga

Mikil – Húsið er vitnisburður um fjölbreytta samsetningu og starfsemi í bæjarlífsinu áður fyrr

Umhverfisgildi

Mikið – Staðsetning þess í landslaginu fer vel

Upprunaleiki

Mikill – Húsinu hefur ekki verið breytt að forminu til, en tíminn, veður, vindar og mannlegt afskiptaleysi hafa unnið á því

Ástand

Mjög lélegt

Varðveislugildi

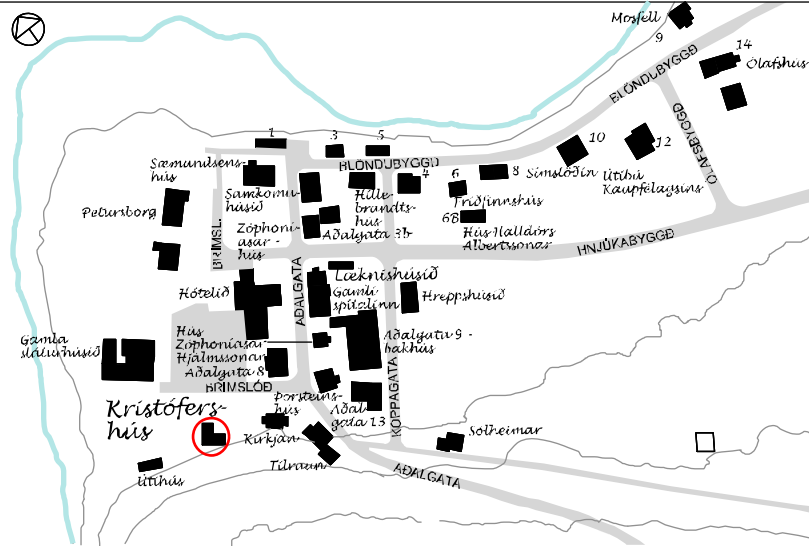
Mikið – Húsið hefur gildi sem hluti af gamla bjæjarkjarnanum og sögu hans

Niðurstaða varðveislumats:

Húsin eru friðuð í bláum flokki

Ásgeirshús / Helgahús / Sumarliðahús / BRIMSLÓÐ 14 - Kompanið / Kristófershús frá 1922

byggingarár: 1907 - byggt við síðar 1962 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: 148m² / verndurnarfl.: rauður



Mynd frá 2012 - Suðurhlíð

Fyrsti eigandi húss:

Helgi Gíslason

Upphafleg notkun: Íbúðarhús m. útihúsum

Upphafleg gerð húss:

Tegund Steinsteypt

Klæðning Múrsléttað

Þakgerð Valmápak

Þakklæðning Bárújam

Undirstaða Steinsteypt

Útlit Einlyft á kjallara



Horft yfir bæinn af brekkunni

Helstu breytingar:

- 1960 Byggt ofan á fjós
- 1972 Á ljósmynd frá 1972 hefur húsið fengið á sig núv. mynd

STAÐHÆTTIR

Húsið er afar vel staðsett undir brekkunni, við hlið gömlu kirkjunnar. Húsið er stakstætt og ekki hluti af samfelldri götumynd. Þaðan er gott útsýni yfir byggðina og á haf út. Aðkoma er frá Brimslóð.

Myndin er frá 1930



BRIMSLÓÐ 14 - Ásgeirshús / Helgahús / Sumarliðahús / Kompaniíð / Kristófershús frá 1922



Myndin er frá 1976



Gömul mynd af upprunalegu húsunum - Ásgeirshús fremst á myndinni, það brann. Veggurinn á myndinni sýnir lóðamörk milli lóðarinnar og lóðar Höephners. Efst á brekkunni er varða, sem nú er horfin.



Norðurhlíð - Núverandi ástand húss

SAGA

Fyrsti eigandi Ásgeirshúss var Sigurður Oddleifsson. Hann byggði sér þar lítinn torfbæ 1899. Hansína Þorgeirsdóttir, prestsekkja frá Hjaltabakka, bjó þar með syni sínum Ásgeiri frá 1901-1909. Þá giftist Ásgeir og fjölskyldan flutti í hús Zophoníasar Hjálmssonar. Húsið brann svo síðar.

Húsið var alltaf íbúðarhús. Það var Kristófer Kristófersson, sem byggði það og rak þar einnig smá verslun. Þar seldi Kristófer lítillsháttar af smíði, sem hann vann að s.s. myndrömmum, saumaskrínum ofl. Fjós var vestan við húsið en árið 1962 var byggt ofan á fjósið og allt rýmið tekið til íbúðar. Fyrir neðan húsið var brunnur. Húsið er nú notað sem íbúðarhús.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið þarf að greina og athuga betur. Það stendur á stórri lóð í brekkunni sunnan Brimslóðar.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Núv. hús er samsett úr eldra húsi og síðari tíma viðbótum. Ekki er hægt að flokka það undir sérstakan byggingarstíl.

Meningarsaga

Töluverð – Einkum vegna upprunalega hússins sem undir hvílir

Umhverfisgildi

Nokkuð – Staðsetning er góð í skjóli brekkunnar en húsið stingur þó nokkuð í stúf við næsta nágretta sinn, gömlu kirkjuna

Upprunaleiki

Lítill – Upprunalega húsið hefur verið innlimað í núv. hús og því aðeins til í minningunni

Ástand

Pokkalegt – Húsið þarfnast málunar. Garður er gróðursæll

Varðveislugildi

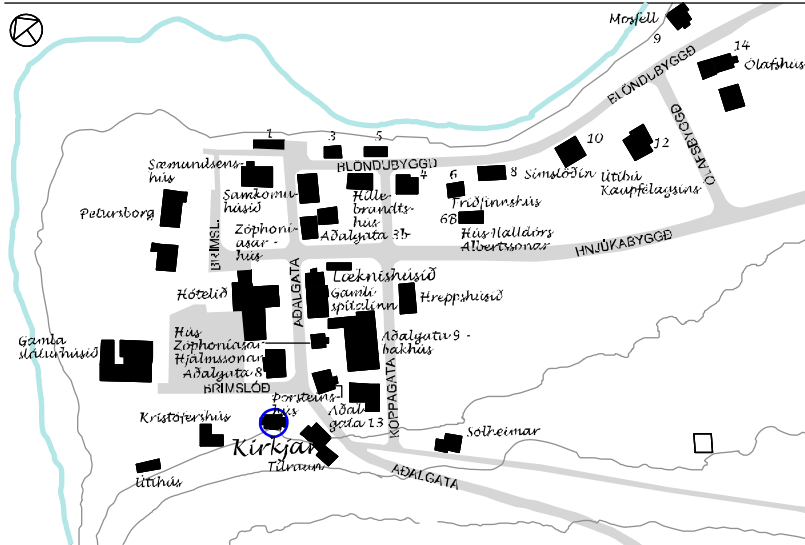
Nokkuð – þar sem gamla húsið var hluti af bæjarkarnanum

Niðurstaða varðveislumats:

Einstakt hús, húsaröð, götmynd, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi (rautt)

BRIMSLÓÐ - Blönduóskirkja gamla

byggingarár: 1894 byggingarefni: timbur stærð og notkun: 169.0m² / Fyrirv. kirkja.: verndumarlfl. : blár



Núverandi ástand kirkjunnar

Fyrsti eigandi húss: Blönduóssókn

Hönnuður, yfirmiður: Þorsteinn Sigurðsson

Upphafleg notkun: kirkja

Upphafleg gerð húss:

Tegund Timbur

Klæðning timbur – lárétt nótuð borð

Þakgerð Mænisþak með broti er yfir kirkjuskipi, mænisþak yfir kór og turn yfir forkirkju

Þakklæðning bárujám

Undirstaða Hlaðin úr grjóti

Útlit Forkirkja, kirkjuskip og kór, loft og áttstrendur turn, járngluggar m. lituðu gleri og vængjahurð

Helstu breytingar:

- Engar breytingar hafa verið gerðar á útliti kirkjunnar að frá töldu því að reykháfur hefur verið fjarlægður.
- Breytingar hafa verið gerðar á litasamsetningu kirkjunnar í árunna rás.
- Rafmagn kom í kirkjuna á 4. áratug síðustu aldar og var farið að nota það bæði til upphitunar og ljósa í kirkjunni.
- 1996: Gerð var úttekt á kirkjunni og hún mæld upp og teiknuð af Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur
- 2011 var kirkjan afhelguð og er nú nýtt undir ferðaþjónustu/ sýningarými



Sumarló 2013

STAÐHÆTTIR

Gamla kirkjan á Blönduósi, sem byggð var árið 1894, stendur á grasflöt undir brekkunni, rétt vestan við húsið Tilraun. Kirkjan, sem er afar formfagurt og finlegt mannvirki setur mikinn svip á miðbæinn við endann á Aðalgötu. Hún er lóðarlítill og hefur ætíð verið án kirkjugarðs, sem gert hefur að verkum að næstu hús standa nokkuð þétt að henni. Þar með verður hún órjúfanlegur hluti byggðarinnar en nýtur jafnframt þeirrar sérstöðu að vera í nánum tengslum við fjöruna og hafið.

Mynd af gamla bænum frá 1930 - Tilraun fremst t.h. á mynd



BRIMSLÓÐ - Blönduóskirkja gamla



Myndir frá 1994 - Vesturhlíð



Myndir frá 1994 - Austurhlíð



Kirkjan hefur nú verið afhelguð og er er nýtt undir ýmsa starfsemi s.s.sýningarhald
Myndin er tekin sumarið 2013

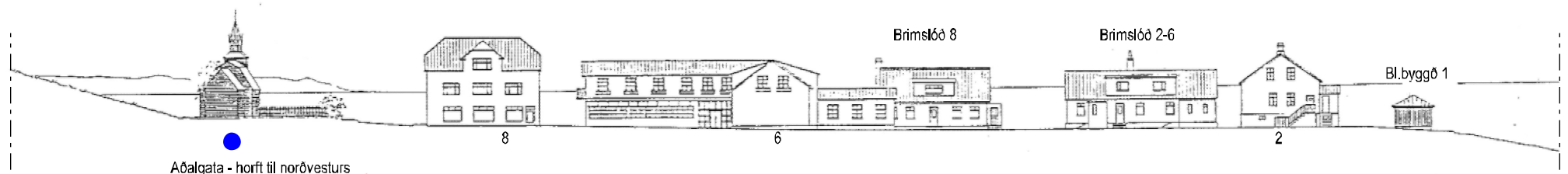
SAGA

Fyrsta kirkjan á Blönduósi var byggð síðla sumars árið 1894 og var lokið við smíðina rétt fyrir áramót. Áður hafði verið kirkja á Hjaltabakka spölkorn sunnan við þorpið en Hjaltabakka-prestakall var sameinað Þingeyraprestakalli árið 1881. Í sambandi við staðarval nýju kirkjunnar urðu nokkur bréfaskrif. Það stóð nefnilega til að reisa nýja bryggju á Blönduósi fyrir utan ána og komst hún í gagnið 1895. Í framhaldi af því var jafnvel búist við að verslunin öll flýttist út fyrir ána og verslunarhúsin innan ár stæðu tóm eftir eða yrðu rifin. Kaupmennirnir Pétur Sæmundsen og Jóhann Möller sömdu áltisgerð um þetta 1893, þar sem þeir leggja áherslu á að halda þorpinu sunnan ár í byggð, þrátt fyrir að bryggja og hús tengd verslun risi norðan ár. Ein af mörgum röksemdum þeirra var: "Svo er hjer orðið nokkuð af ræktuðu landi, eins og mótak er hjer mikið í mýrinni fyrir ofan, sem ekki er í hvamminum norðan Blöndu, stuðlar þetta til að byggð haldist sunnan árinna". Biskup dregur röksemdir kaupmannanna saman, hnykkir á ræktuðu blettunum og móttakinu, sem var afar dýrmætt á þessum tíma og bætti við að ef kirkjan væri reist fyrir norðan á þá væri hún komin út úr sókninni. Kirkjan er með elstu húsum á Blönduósi og friðuð skv.

þjóðminjalögum. Hún myndar ásamt húsum frá tíma Höephnersverslunar, Möllersverslunar, Hildebrandtshúsi og fleiri húsum, sem byggð voru fyrir aldamót, uppistöðuna í gamla bæjarkjarnanum. Kirkjuna byggði Þorsteinn Sigurðsson og eru hús eftir hann sjaldgæfir safngripir. Fyrirmyndin að Blönduóskirkju, Undirfellskirkja, sem Þorsteinn byggði, brann 1913 og annarri fyrirmynd, Sauðárkróskirkju, hefur verið breytt nokkuð frá upprunalegri mynd. Hér er hins vegar fyrirtaks eintak, sem ekki hefur verið breytt frá upprunalegri gerð. Kirkjugarður var gerður á Blönduósi 5 árum eftir að kirkjan var byggð. Fólk var því jarðað á Hjaltabakka áfram eftir að kirkjan á Blönduósi var byggð.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Kirkjan sem er timburkirkja er af „Forkirkju-Turngerð“ sbr. skilgreiningu Harðar Ágústssonar (Ísl. Byggingararfleifð I) og eru fyrirmyndir hennar Undirfellskirkja í Vatnsdal og Sauðárkróskirkja. Til er lýsing af Undirfellskirkju, rituð af Hjörleifi Einarssyni, prófasti á Undirfelli og lýsing á frávikum



BRIMSLÓÐ - Blönduóskirkja gamla



Mynd frá 1994 - Litað gler í gluggum

Blönduóskirkju frá henni skráð af honum. Blönduóskirkja er með forkirkju og kór. Úr forkirkju er gengið inn í kirkjuskip. Í forkirkjunni eru tveir mjóir stigar, sem liggja upp í turninn og veita einnig aðgang að sönglofti kirkjunnar. Kirkjan stendur á hlöðnum sökkli og nær hleðslan upp að gluggum innan við lárétta timburklæðninguna, sem er á veggjum kirkjunnar. Utan á klæðninguna eru síðan festar umgjörðir um dyr og glugga, hornlistar ofl.

Þak á kirkjuskipi er mænisþak með broti, en mænisþak á kór. Gluggar eru úr jámi með lituðu gleri í rúðum. Kirkjan er óbreytt frá upphafi, en litsamsetningar hafa tekið breytingum. Lengi var reyndar á henni reykþáfur, en hann var fjarlægður eftir að hitaveita kom í kirkjuna. Upphaflega var kirkjan í ljósum lit. Nú hefur hún verið máluð hvít með grænum hornlistum, útihurð og gluggaföldum. Lítið er vitað um ástand innanhúss, en að utan er það þokkalegt. Mikilvægt er að vel verði haldið utan um viðhald og endurgerð þessa húss sem svo vel hefur varðveitt upprunaleika sinn. Gerð var uppmæling og uppteikning af kirkjunni árið 1996 af Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur, en þar er jafnframt lýsing á uppbyggingu, innviðum og ástandi kirkjunnar.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist

Kirkjan er af gerðinni timburkirkja af „Forkirkju-turngerð“ (sbr. skilgreiningu Harðar Ágústssonar í bókinni „Íslensk byggingararfleifð I bindi)

Meningarsaga

Mikil – Eitt elsta og fegursta mannvirkið í gamla bæjarkjamananum.

Umhverfisgildi

Mikið – Staðsetning kirkjunnar er einstök, undir brekkunni við opið haf og jafnframt í hjarta gamla bæjarins.

Upprunaleiki

Mikill – Óbreytt frá upphafi ef frá er talin litasamsetning.

Ástand

Þokkalegt – Húsið þarfnast viðhalds.

Varðveislugildi

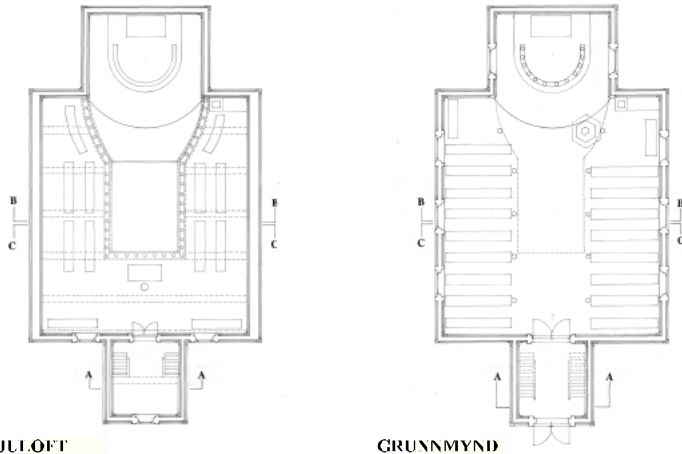
Mikið - Vegna aldurs og sem hluti af menningar- og byggðasögu bæjarkjammans á Blönduósi.

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað í bláum flokki.

BRIMSLÓÐ - Blönduóskirkja gamla / uppmæling gerð af Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur 1996

KIRKJA Á BLÖNDUÓSI
UPPMÆLING



KIRKJULOFT

GRUNNMYND

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR

TEIKNISTOFA TJARNARGÖTU 4
101 REYKJAVÍK SÍMI 562 7750

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR ARK FAI

TEIKNAD 05'96 BREYTT
TEIKN.NR. 1
KVARDI 1:50

KIRKJA Á BLÖNDUÓSI
UPPMÆLING



SNID A-A

SNID B-B

SNID C-C

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR

TEIKNISTOFA TJARNARGÖTU 4
101 REYKJAVÍK SÍMI 562 7750

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR ARK FAI

TEIKNAD 05'96 BREYTT
TEIKN.NR. 4
KVARDI 1:50

KIRKJA Á BLÖNDUÓSI
UPPMÆLING



NORD-VESTURILID

SUD-VESTURILID

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR

TEIKNISTOFA TJARNARGÖTU 4
101 REYKJAVÍK SÍMI 562 7750

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR ARK FAI

TEIKNAD 05'96 BREYTT
TEIKN.NR. 2
KVARDI 1:50

KIRKJA Á BLÖNDUÓSI
UPPMÆLING



SUD-AUSTURILID

NORD-AUSTURILID

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR

TEIKNISTOFA TJARNARGÖTU 4
101 REYKJAVÍK SÍMI 562 7750

GUÐRÚN JÓNSDÓTTIR ARK FAI

TEIKNAD 05'96 BREYTT
TEIKN.NR. 3
KVARDI 1:50

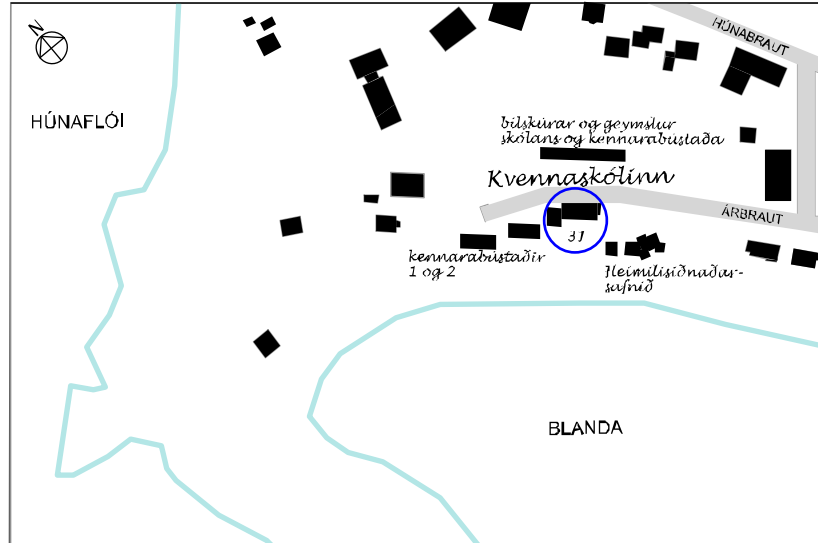
HÚSAKÖNNUN Á BLÖNDUÓSI 2015 / SKRÁNING HÚSA

HÚS UTAN ÁR:

Kvennaskólinn á Blönduósi
Elsta Kaupfélagshúsið
Kaupfélagshúsið við Húnabraut

ÁRBRAUT 31 - Kvennaskólinn

byggingarár: 1911 byggingarefni: stelnsteypa stærð og notkun: stærð,ekkl uppg. í FMR / menningarsetur verndunarf. : blár



Hluti úr mynd frá 1930 - Upprunalegt útlit

Fyrsti eigandi húss: Sýslunefnd Austur-Húnavatnssýslu
Hönnuður: Einar Erlendsson í samráði við Jón Þorláksson
Yfirmiður: Sigtryggur Jóhannsson, byggingarmeistari á Akureyri

Upphafleg notkun: Kvennaskóli með heimavist

Upphafleg gerð húss:

Tegund Eitt af fyrstu stórhýsum hérlendis sem gert er úr steinsteypu

Klæðning Steypa þússuð og máluð

Þakgerð Mænisþak, mænir yfir miðju húsi

Þakklæðning Bárújam

Undirstaða Steypt

Útlit Hár kjallari, 2 hæðir og ris og stigahús á austurgafli uppá 2. hæð

Helstu breytingar:

- 1947 Viðbygging við austurgafi, hreinlætisaðstaða
- 1954 „ „ „ vesturgafi, borðstofa, íbúð, kjallari og 1. hæð
- 1954 Anddyri byggt norðan við hús
- 1947/54? Gluggar endurnýjaðir
- 1954 Miklar breytingar á kjallara gamla hússins, sem ekki höfðu áhrif á útlit
- 1954 Innrétting í austustu kennslustofu á 1. hæð var breytt
- 1958 Tveir stórir kvistir settir á ris og innréttuð vefstofa

Hönnun ofangreindra breytinga: Embætti Húsameistara ríkisins

Helstu breytingar frh.:

- 1972 Viðbygging við vesturgafi gamla skólans – Byggt var kennslustofa ofan á viðbygginguna frá 1954 með svölum á vesturgafli sem leystu brunamál. Hönnun: Guðrún Jónsdóttir og Knútur Jeppesen, arkitektar
- 1987 Gluggar endurnýjaðir: Útfærsla á gluggum: Byggingadeild Menntamálaráðuneytisins

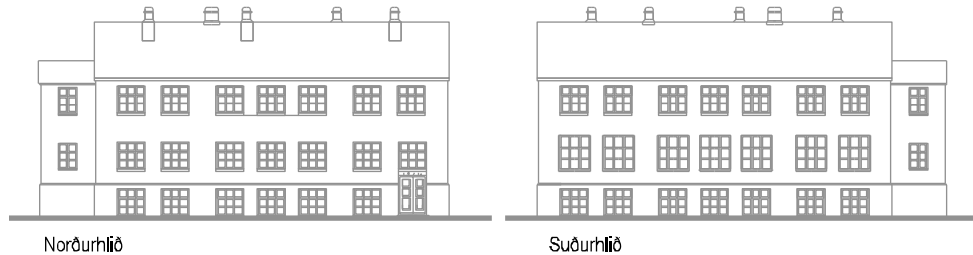
STAÐHÆTTIR

Gamla kvennaskólahúsið var reist á norðurbakka Blöndu árið 2011. Húsið er staðsett á rúmgóðri lóð, ásamt tveimur tilheyrandi kennarabústöðum vestan hússins, og einnar hæðar stokkbyggingu norðan þess. Gengið er inn í húsið að norðanverðu og á austurgafli. Í næsta nágrenni er Heimiliðnaðarsafnið til húsa. Héðan er fagurt útsýni yfir ósinn, til Strandafjalla og yfir á gamla bæinn á syðri bakka Blöndu.



Á myndinni má sjá 3 kvisti á garðhlíð hússins og að búið er að fjartægja einhverja reykháfa (ártal óvísst)

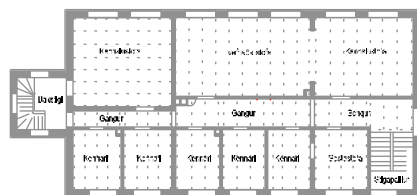
ÁRBRAUT 31 - Kvennaskólinn



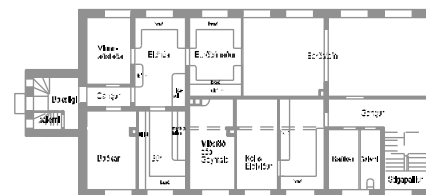
Fyrsta Kvennaskólabýggingin, timburhús frá 1901 - Húsið brann 19011 - Það stóð nokkru vestar og eillitíð ofar á bakkanum en núverandi hús



2. gólf / 2. hæð



1. gólf / 1. hæð



kjallari

SAGA

Kvennaskóli Húnavetninga var stofnaður á Undirfelli í Vatnsdal árið 1879. Forgöngumaður að stofnun skólans var Björn Sigfússon bóndi á Komsá og síðar alþingismaður. Húsnæðið á Undirfelli varð fjótlega of lítið fyrir skólann og næstu tvo vetur var hann starfræktur að Lækjarmóti í Víðidal. Fjórða starfsárið var skólinn að Hofi í Vatnsdal. Þá þótti það hafa sýnt sig að skólinn væri búinn að festa sig í sessi og var þá keypt hús og jörð fyrir skólann að Ytri-Ey, þar sem Húnavetningar og Skagfirðingar sameinuðust um skólalald. Þar var skólinn rekinn í 18 ár.

Árið 1900 var ákveðið á fundi sýslunefndar að flytja skólann frá Ytri-Ey á Blönduós þar sem byggja skyldi nýtt skólahús og hófst kennsla við Kvennaskólann á Blönduósi í nýju skólahúsi þann 1. október 1901 og tóku þá Húnavetningar alfarið við rekstri skólans. Aðfaranótt 11. febrúar 1911 brann skólahúsið á Blönduósi. Strax var hafist handa við byggingu nýs skólahúss samkvæmt uppdráttum Einars Erlendssonar.

Skólaárið 1923-1924 var skólanum breytt í húsmæðraskóla, sem starfa skyldi í 9 mánuði. Bóknamsgreinum var fækkað, haldið var áfram að kenna íslensku, dönsku, reikning, uppeldisheilsu, næringarefnafræði og búreikninga svo eitthvað sé nefnt. Aukin áhersla var lögð á verknám svo sem matreiðslu, sauma og vefnað, þvott og ræstingu, að leggja á borð og ganga um beina. Var skólinn rekinn með því sniði þar til hann var lagður niður árið 1978.

Árið 2005 var Textilsetur Íslands stofnað og hefur það aðsetur í skólahúsinu. Markmið þess eru: 1) að efla rannsóknir og menntun á íslenskum textíliðnaði og handverki, 2) að skapa háskólanemum, fræðimönnum og listafólki starfsaðstöðu fyrir vettvangsnám og rannsóknir á sviði textílfraeða, 3) að vera alþjóðlegt fræðasetur sem heldur ráðstefnur, málþing og námskeið um textíl.

ÁRBRAUT 31 - Kvennaskólinn

Uppdráttur af svæði utan ár á Blönduósi frá árinu 1914, þar sjást tún Kvennaskólans nr. 14 (grænn reitur) og Kaupfélagið nr. 15



Lóð skólans var upprunalega 2 dagsláttur að stærð. Einnig fylgdi henni mótak í brekkunum langt fyrir ofan skólahúsið. Nokkrum árum síðar stækkaði skólalóðin verulega, þegar Tilraunastöð ræktunarfélags Norðurlands, sem rekin var á lóð næst ofan við lóð skólans var lögð til hennar, en hún var um 7 dagsláttur. Land Tilraunastöðvarinnar og skólans var ekki gott til ræktunar með þeim aðferðum, sem tíðkuðust í upphafi 20. aldar. Tilraunir voru gerðar með áburð, fóðurrófur og hafra auk 13 afbrigða kartaflna. Framleiðslan slagaði þó lítið upp í kostnaðinn. Skólinn hafði einnig nánin samskipti við samvinnufélögin á staðnum. Sláturfélag Austur-Húnavetninga var stofnað 1908 og voru flestir fundir félagsins haldnir í Kvennaskólanum. Þá fékk Kvennaskólinn snemma vatn frá vatnsleiðslu sláturhússins. Árið 1914 samþykkti stjórn sláturhússins að skólinn skyldi fá allt gor, sem félli til við slátrun. Mun svo hafa verið í mörg haust og var lokið við að græða upp skólalóðina með þessum áburði. Sími var strax lagður í skólann. Í fundargerðum Sláturfélagshússins kemur fram tillaga um að fá að tengja síma við leiðslu þá er lá til skólans. Þá sést að gamli skólinn, sem brann, hefur verið nokkurn spöl frá nýja skólanum, því 1917 kemur fram hugmynd um að byggja hesthús fyrir samvinnufélögin á grunni gamla skólans. Ekki er auðvelt að sjá hvar útihús skólans voru nákvæmlega. En þau voru fjós fyrir 3 kyr og hlaða fyrir 80 hestburði heys. Þetta voru timburhús með borðasúð. Þak fjóssins var járnklætt en pappi á hlöðupakinu. Hús þessi voru í norðvestur frá skólabýggingunni sem brann. Árið 1936 voru ný hús byggð úr steinsteypu í stað þeirra gömlu. Þau standa enn og hafa fengið nýtt hlutverk sem hluti af Heimilisiðnaðarsafninu. *Heimildarmaður: Jón Arason í Skuld*



Árið 1947 var byggt við stíghús á austurgaffli - hreinlætisaðstaða (t.h. á mynd).
Árið 1954 var byggt við vesturgaffil Kvennaskólans, ein hæð á kjallara. Húsið rúmaði borðstofu í kjallara og íbúð á hæðinni. Svallar voru á íbúð að garði og þaksvallar á þaki (t.v. á mynd).
Árið 1958 voru settir 2 stórir kvistir á húsið einn á hvora hlið og innréttað vefstofa í rýminu



Suðurhlíð Kvennaskólans - núverandi útlit / t.v. má sjá viðbygginguna frá 1952 með ofanábyggingunni frá 1972

ÁRBRAUT 31 - Kvennaskólinn

SÍÐARI VIÐBYGGINGAR / ÞRÓUNARSAGA 1964-1969

Á árunum 1964 og '65 voru byggðir tveir kennarabústaðir vestan við skólahúsið. Þá var ný kennslustofa byggð ofaná viðbygginguna frá 1952- '53. Hún er einnig notuð sem hátíðarsalur skólans. Norðan við hlæð Kvennaskólahússins var reist árið 1966, kyndistöð, bílskúrar fyrir kennarabústaði og geymslur auk þurrkhjalls og matargeymsla fyrir skólann. Árið 1969 var fjósi og hlöðu Kvennaskólans breytt í minjasafn um Halldóru Bjarnadóttur, sem síðar var byggt við og hýsir nú Heimilisiðnaðarsafnið á Blönduósi. Húsið er á sér lóð á Kvennaskólatúninu.

NOTKUN SKÓLANS NÚ

Textílsætur Íslands, Minjastofur Kvennaskólans, Þekkingarsetrið á Blönduósi og Farskóli / Miðstöð símenntunar á Norðurlandi vestra hafa nú aðsetur í Kvennaskólanum.



Mynd t.v. Heimilisiðnaðarsafnið - húsir fremst eru fyrrv. fjósi og hlæða Kvennaskólans, síðar Minjasafn Halldóru Bjarnadóttur - Mynd fyrir neðan sýnir Norðurhlíð Skólans



Mynd úr vefstofu (frá Sögusýningu Textílsætursins)

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	„Klassískur“ byggingarstíll
Menningarsaga	Mikil – Skólinn er eitt af elstu mannvirkjum á Blönduósi og mikilvægur hluti af menningarsögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Staðsetning skólabygginganna á norðurbakka Blöndu er tilkomumikil
Upprunaleiki	Mikill – Gamla húsið er nánast óbreytt, utan kvistir á norður og suðurhlíð. Viðbyggingar og nýrri íbúðarhús (kennarabústaðir) hafa eðlilega breytt heildarafstöðunni og aukið nýtingargildi skólans
Ástand	Þokkalegt
Varðveislugildi	Mikið - Vegna aldurs og sem hluti af menningarsögu Blönduóss og Íslands
Niðurstaða varðveislumats:	Húsið er friðað í bláum flokki vegna aldurs

ÁRBRAUT 31 - Kvinnaskólinn og umhverfi

Afstaða Minjastofnunar til Kvinnaskólans og umhverfis þess: Hér má sjá bréf til Bygðasamlags um menningar- og atvinnumál í Austur-Húnavatnssýslu frá stofnuninni.

Bygðasamlag um menningar-
og atvinnumál í A-Húni.
Hnjúkabyggð 33
540 Blönduósi

AFRIT

Reykjavík, 26. júní 2013
Tilvísun: 1624



Minjastofnun
Íslands

Málefni: Kvinnaskólinn á Blönduósi.

Með tölvubréfi dagsett 16. apríl 2013 óskaði Ágúst Þór Bragason yfirmaður tæknideildar Blönduósbæjar eftir umsögn Minjastofnunar Íslands um fyrirhugaðar framkvæmdir við Kvinnaskólans á Blönduósi, en samkvæmt lögum um menningarmínjar (nr. 80/2012) er húsið friðað vegna aldurs, sbr. 29. gr.

Boðað var til fundar með Guðrúnu Jónsdóttur arkitekt og heimamönnum þann 16. maí 2013 og var húsið þá jafnframt skoðað á vettvangi. Tilfni fundarins voru áformaðar breytingar á jarðhæð hússins vegna áforma um að nýta hana til að hýsa framhaldsskóladeild á Blönduósi.

Kvinnaskólans á Blönduósi er byggt eftir uppráttum Einar Erlendssonar húsameistara frá 1911. Það er ein fyrsta opinbera byggingin sem hann teiknar sem aðstoarmaður Rögvalds Ólafssonar arkitekts. Skólans er með elstu steinsteypubyggingum landsins og hefur mikið byggingarsögulegt gildi. Þá er húsið ekki síður merkilegt út frá menningarsögu héraðsins, ekki síst sem heimild eða vitnisburður um skólasögu og sögu kvenna. Þar er að finna heillegar innréttingar og muni sem tengjast skólastarfi nær allt frá byrjun skólans. Það er því mikilsvert að allar ákvarðanir um framkvæmdir taki mið af því að skerða sem minnst þessar sögulegu tengingar, eða það sem kalla má upplifunargildi hússins fyrir komandi kynslóðir. Markmiðið er að varðveita og nýting geti farið saman.

Undirritaðir fulltrúar Minjastofnunar Íslands telja mikilvægt að mótuð sé heildarstefna um endurgerð og varðveislu skólans á komandi árum. Sú stefnumörkun þarf jafnframt að taka til nærliggjandi bygginga, sem eru hluti af skólasetrinu og hýsa starfsemi er því tengist. Líta ber á kvinnaskólann og nánasta umhverfi hans sem menntasetur héraðsins sem líkja má við hlíðstæð dæmi í öðrum byggðum, svo sem á Laugarvatni, Laugum í Reykjadal og Hvanneyri, þar sem byggingar og staðhættir fléttast saman í eina órofa heild.

Forgangsverkefni í endurgerð skólans frá sjónarhóli byggingarlistar er endurgerð glugga þess með upphaflegu sniði. Verkefnið er vissulega stórt en mætti vinnast í áföngum. Verkefni af þessu tagi eru styrkhæf úr Húsafriðunarsjóði. Með upphaflegri gluggaskipan myndi skólans endurheimta mikið af upphaflegum svip sínum og þokka.

Annað brýnt verkefni er að fjarlægja seinni tíma viðbyggingu við stigahúsið á suðurgalli hússins. Unnt er að koma snyrtingum sem þar eru fyrir inni í aðalbyggingunni. Með þessari aðgerð mun skólans endurheimta upprunalegt útlit á þeirri hlíð sem snýr mót aðkomunni.

Breiðir kvistir á báðum hlíðum þakhæðar skólans eru seinni tíma viðbót, útfærðir upp úr 1950. Á kvistunum eru stórir gluggar sem samræmast illa upprunalegri gluggaskipan hússins og riðla hlutföllum þess. Í tengslum við fyrirhugaðar viðgerðir er lagt til að útlit kvistanna verði endurskoðað og fundin lausn á gluggasetningu þeirra sem samræmist betur heildarútliti hússins.

Einnig var einlyft viðbygging með háum kjallara og flötu steinsteypu þaki byggð við norðurgall skólans upp úr 1950 og lítil forstofa á norðurhlíð skólans. Á 7. áratugnum var veggssvölum og hæð með mænispaki bætt við útbýgginguna eftir teikningu Guðrúnar Jónsdóttur og Knúts Jeppesen arkitekta. Deila má um hversu vel viðbyggingin í núverandi mynd samræmist útliti gamla skólans. Hún er sem stendur nauðsynleg vegna þeirrar starfsemi sem er í húsinu og því ekki raunhæft að breyta henni eða fjarlægja. Salurinn á efstu hæð hennar hefur gildi sem athyglisverð lausn og vandað dæmi um byggingarlist síns tíma.

Tvö einlyft íbúðarhús standa norðan við skólans. Þau voru bæði reist eftir teikningum arkitektanna Guðrúnar Jónsdóttur og Knúts Jeppesen á 7. áratug 20. aldar. Form þeirra og útlit fellur vel að umhverfinu og eru húsin tvö mikilvægur þáttur í heildarmynd staðarins. Þau eru með elstu verkum höfundna og hafa gildi sem góð dæmi um listræn einkenni þeirra verka og byggingarlist síns tíma. Sérhannaðar innréttingar í húsunum hafa varðveist en hafa töluvert látið á sjá í tímans rás. Húsin hafa mikið varðveislugildi og í ljósi þess ber að fara varlega í allar breytingar á þeim, jafn innan dyra sem utan.

Þjónustubygging austan skólans (svonefnd langavitleysa) er teiknuð um líkt leyti og íbúðarhúsin og er verk sömu höfunda. Líkt og þau er hún hluti af heildarmynd staðarins og hönnuð með tilliti til þess. Byggingin hefur látið á sjá en með breytingum og endurbótum er hún mjög vel nothæf og getur hýst ýmiskonar starfsemi í tengslum við kennslu eða safnastarf.

Á jarðhæð gamla skólans og viðbyggingar eru veggfastar innréttingar frá miðri 20. öld: kennslueldhús, skápar í matsal, kæliklefar ofl. Þó svo þær séu ekki hluti af upphaflegum innviðum skólans eru innréttingarnar engu að síður öröndur hluti af sögu hans og eiga sinn þátt í að viðhalda anda merkrar stofnunar. Því ber að fara varlega í að fjarlægja þær og þá einungis það sem óhjákvæmilegt er.

Aðgengi fyrir fatlaða er ekki í húsinu en nauðsynlegt er að finna lausn á þeim málum eftir því sem frekast er unnt. Við endurbætur og viðgerðir sem gerðar voru á húsinu árið 2009 skv. uppráttum frá TGJ, Teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur arkitekts var strax hafist handa við að gera ráð fyrir bættum aðbúnaði fyrir fatlaða og innrétta snyrtingar sem henta á neðstu hæð (kjallara) og fyrstu hæð skólans. Einnig var gert ráð fyrir að með tilkomu nýrrar forstofu og inngangs í skólann, sem fyrirhugaður er norðan við gamla skólans, opnuðust möguleikar á að koma þar fyrir lyftu, sem tryggði aðgengi fatlaðra a.m.k. að neðstu hæð (kjallara) og fyrstu hæð skólans. Ný inngangurinn hefur ekki enn verið útfærður til fulls, en mikilvægt er að hann falli vel að þeim áherslum sem greint hefur verið frá hér að framan og varða þessa merku húsasamstæðu.

Minjastofnun Íslands leggur áherslu á að húsnæði gamla skólans verði nýtt með þeim hætti að ekki þurfi að koma til umfangsmikilla breytinga sem rýrt geta varðveislugildi hússins.

Virðingarfyllt,
f.h. Minjastofnunar Íslands

Pétur H. Ármannsson
arkitekt

Þór Hjaltalín
minjavörður Norðurlands vestra

ÁRBRAUT 31 - Kvennaskólinn og umhverfi

Bréf frá Alþingi, þar sem veittur var styrkur til endurbóta á Kvennaskólanum og húsakosti á lóð hans á fjárlögum 2015.



Mynd úr stofu á fyrstu hæð skólans

Austurgafi skólans, t.v. sést á kennarabústaðina



FORSÆTISRÁÐUNEYTIÐ

Blönduósbaer
Hjúkabyggð 33
540 Blönduósi

Sjónarráðsheimilisins við Lækjartorg 101 Reykjavík
sími: 545 8400 postur@for.is
forsætisraduneyti.is

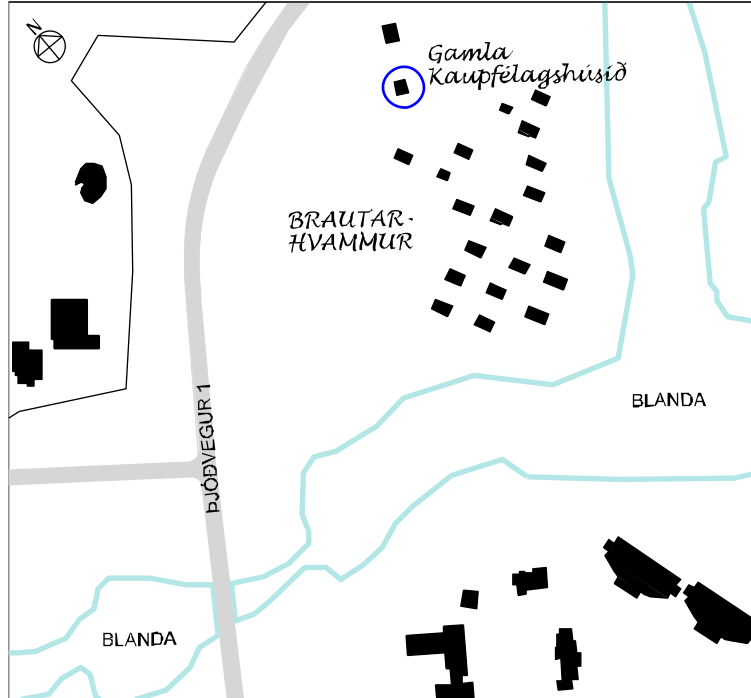
Reykjavík 19. desember 2014
Tilv.: FOR14020120/3.2

Alþingi hefur í fjárlögum fyrir árið 2015 samþykkt að veita 20 millj.kr. styrk til viðgerðar húsakosts Kvennaskólans á Blöndósi, þ.e. gamla skólahússins, kennarabústaða og þjónustuhúss á lóð skólans. Var styrkurinn samþykktur með hlífðsjón af umsókn Blönduósbaerjar til fjárlaganefndar Alþingis þar um. Styrkurinn er ætlaður til viðgerða á gamla skólahúsinu sem er tvílyft steinhús auk kjallara og þakhæðar, byggt 1911 eftir uppdráttum Einars Erlendssonar, ásamt seinni tíma viðbyggingum. Eigendur húsakostsins eru ríkissjóður og byggðasamslag um menningar- og atvinnumál í Austur- Húnavatnssýslu, en umskjandandi er Blönduósbaer. Styrkurinn er einnig ætlaður til viðgerða á einlyftu íbúðarhúsi og þjónustubyggingu sem voru reist á lóðinni eftir teikningum arkitektanna Guðrúnar Jónsdóttur og Knúts Jeppesen á 7. áratug 20. aldar. Skal styrkurinn nýttur til viðgerða á ytra byrði og gluggum húsanna. Vinsamlegast snúið yður til Minjastofnunar Íslands sem mun annast eftirlit með framkvæmdum, samningsgerð og útgreiðslu styrksins í samræmi við verklag stofnunarinnar.

Sigmundur Davíð Gunnlaugsson

BRAUTARHVAMMUR - Elsta kaupfélagshúsið

byggingarár: 1898 byggingarefni: timbur stærð og notkun: 65.2m² / þjónustustarfs. verndunarfli.: blár



Inngangshlið hússins

STAÐHÆTTIR

Húsið er reist 1898 sem verslun í landi Ennis, norðan Blöndu. Húsið stóð í byrjun nokkru norðar en gamla verslunarhús Kaupfélagsins er og neðan við elsta hús Sláturhússins, sem byggt var 1906. Síðar var það flutt upp fyrir götuna, trúlega þegar rýma þurfti til fyrir stækkun sláturhússins. Húsið stóð ónotað í mörg ár, en var flutt í Brautarhvatn, norðan Blöndu og austan Þjóðvegarsins árið 1993. Þar er nú þyrping smáhýsa fyrir ferðamenn.

Fyrsti eigandi húss: Kaupfélag Austur-Húnavtinga/
Svínvatnsdeild

Upphafleg notkun: Verslun

Upphafleg gerð húss:

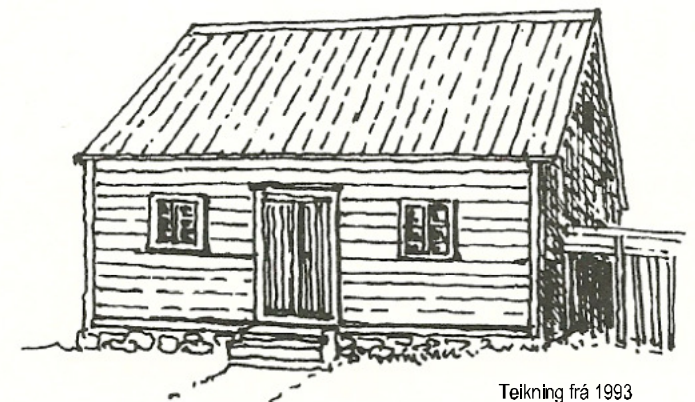
Tegund	Timbur, stafverk
Klæðning	Timbur
Þakgerð	Mænisþak
Þakklæðning	Bárurjám
Undirstaða	Hlaðin úr grjóti
Útlit	Einlyft, útitróppur

Helstu breytingar:

- 1993 var húsið endurgert og flutt af lóð norðan Blöndu og yfir á s.k. Sýslumannstún, (Brautarhvatn). Við endurgerðina hefur verið leitast við að varðveita uppruna hússins sem mest (sjá Byggingarlag, efni og ástand)



Ástand hússins fyrir endurgerð - Mynd frá 1992



Teikning frá 1993

BRAUTARHVAMMUR - Elsta kaupfélagshúsið



Austurhlíð hússins - Myndir frá 2010



Suðurgafi



Norðurgafi og austurhlíð

SAGA

Aðalstöðvar Kaupfélags Húsvetninga hafa ávallt verið utan við Blöndu og þar var fyrsta húsið á þeirra vegum reist 1898. Var það hús Svínvatnsdeildar Kaupfélagsins. Kaupfélagið keypti síðan húsið og rak þar fyrstu verslun sína. Þetta hús var sölubúð Kaupfélagsins þar til nýtt Kaupfélagshús var byggt á Blönduósi. Síðar var það notað sem geymsla. Um tíma var það notað sem hesthús m.s. í tengslum við ferðir með sláturfénað til Blönduóss. Húsið er nú endurbyggt og stendur í Brautarhvatni, þar sem það gegnir hlutverki Upplýsingamiðstöðvar ferðamála.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Húsið var lítið einfalt timburhús, á hlöðnum sökklí, hæð og ris. Það var endurgert 1993 í sama stíl og flutt í Brautarhvatn. Sökkull var steypur undir húsið, gert við húsgrind og hún eingangruð og klædd. Nýir gluggar settir í allt húsið. Bætt var við tveimur gluggum á öðrum gaffi þess. Ný útihurð smíðuð, aðeins hærri en upprunaleg hurð. Útidyratröppur við inngang smíðaðar, gólf einangrað og endurgert, sömuleiðis þak. Hús málað skv. litaleiðb. arkitekts. Uppmælingu og teikningar af endurgerð annaðist Guðrún Jónsdóttir arkitekt faí.

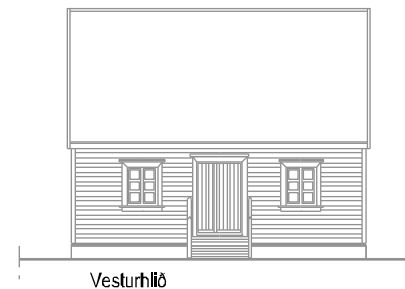
Húsið er í góðu ástandi.

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Fábrotinn „Alþýðustíll“
Menningarsaga	Mikil – Húsið er mikilvægur hluti af menningar- og athafnasögu Blönduóss
Umhverfisgildi	Mikið – Húsið gefur umhverfi sínu í Brautarhvatni aukið gildi
Upprunaleiki	Mikill – Húsið hefur verið flutt og endurgert í upprunalegum stíl
Ástand	Gott
Varðveislugildi	Mikið

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað og verndað í bláum flokki.



Vesturhlíð

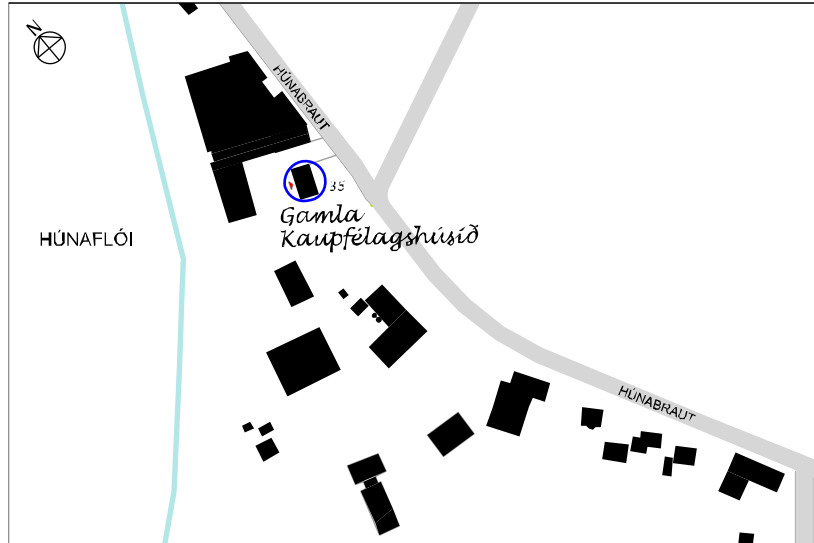


Suðurgafi

Verzlunarhús Kaupfélags

HÚNABRAUT 35 - Húnvetninga

bygglingarár: 1909 - 1912 / viðb. 1934/1970 bygglingarefni: steyptr stelar / stelnsteypa stærð og notkun: (óvlsst m²) Mötuneytl verndunarf.: blár



Gamla Kaupfélagshúsið - Austurhlíð að Húnabaut - 2012



STADHÆTTIR

Húsið er fyrir utan á. Aðkoma að húsinu er frá torgi, sem ekið er inn á frá Húnabaut. Við torgið standa m.a. Sláturhúsið og fleiri hús, sem vert er að gefa meiri gaum og rannsaka betur.

Fyrsti eigandi húss og byggjandi:

Kaupfélag Húnvetninga

Upphafleg notkun:

Verzlun, skrifstofur, íbúð f. framkvæmdastjóra

Upphafleg gerð húss:

Tegund	Húsið var byggt úr steypum steinum m. tvöföldum veggjum
Klæðning	Pússað og málað
Þakgerð	Mænisþak, mænin yfir miðju húsi
Þakklæðning	Bárujám
Undirstaða	Steyp
Útlit	Kjallari, 1 hæð og portbyggt rist

Helstu breytingar:

- 1918 Gólf í kjallara steyp
- 1920 Kvistur byggður á vesturhlíð, sem hýsti skrifst. framkv.stj.
- 1934 Byggt við húsið kjallari, 1. hæð og þaksvalir
- 1970 „ „ „ ris ofan á þaksvalir

Myndin er frá árinu 1943 - Á henni sést húskostur Kaupfélgsins við Húnabaut og í forgrunni sést nyrsti hluti herbúðanna / Heimild: Hersetan á Ströndum og Norðurlandi vestra



HÚNABRAUT 35 - Verslunarhús Kaupfélags Húnvetninga



Verslunarhús Kaupfélagsins reist utan Blöndu 1909 - Vinstra megin er viðbyggingin með þaksvölum frá 1934

SAGA

Á aðalfundi Kaupfélags Húnvetninga 25. febrúar 1909 var samþykkt að byggja nýtt verslunarhús fyrir félagið. Þá var í fyrsta sinn búið að ráða framkvæmastjóra til félgsins, Skúla Jónsson, sem ekki hafði öðru að sinna en rekstri þess.

Var ráðist í byggingu hússins þá um vorið. Húsið skyldi vera verslunar- og skirfstofuhús, ásamt því að þar væri íbúð fyrir framkvæmdastjórann. Byggður var kvistur á vesturhlíð hússins, sem hýsti skrifstofu framkvæmdastjórans, sem var með íbúð í risinu.

Þegar byggt var við húsið 1934 var húsnæðið, sem þar skapaðist á 1 hæð notað fyrir íbúð, en saumastofa var í kjallara. Strax og starfsemi Kaupfélagsins flutti úr húsinu, árið 1965 var notkun hússins breytt í mótuneyti fyrir starfsmenn Sláturfélagsins (SAH), auk þess, sem herbergi voru nýtt til gistingar fyrir starfsmenn. Nokkrum árum síðar (ca 1970) var byggt yfir svalir viðbyggingarinnar og var það rými notað fyrir fundarsal.

BYGGINGARLAG, EFNI og ÁSTAND

Upphaflegur hluti hússins var um 2/3 af lengd þess nú. Og er hann steypur kjallari, 1 hæð og ris úr steiptum steini með tvöföldum veggjum. Útlit hússins og gluggaumbúnaður sór sig meir í ætt timburhúsa en steinhúsa. Árið 1920 var byggður kvistur á vesturhlíðina, en aðalinngangur í húsið var frá þeirri hlíð. Árið 1934 er byggt við húsið til suðurs og það lengt um ca 1/3. Viðbyggingin var steinsteyptur kjallari og 1 hæð ásamt þaksvölum. Gluggaumbúnaður er hér annar en á gamla húsinu. Árið 1970 er síðan steipt ris, jafnhátt risi gamla hússins ofan á viðbygginguna. Heildarútkoman er fremur heilleg þrátt fyrir breytingamar og ástand hússins gott. Húsið er lyftistöng í umhverfi sínu.



Sumarið 2013 - Vesturhlíð að torgi (porti) - Aðalinngangur í eldri hluta hússins



Sumarið 2013 - Viðbyggingin frá 1934 er vinstra megin

VARÐVEISLUMAT

Byggingarlist	Einfalt steinhús – með vísun í útlit timburhúss í isl. „Zveitser“ stíl
Menningarsaga	Mikil – Húsið er mikilvægur hluti af athafna- og þróunarsögu Blönduóss
Umhverfigildi	Mikið – Hornsteinn í þróunarsögunni, virðulegt hús sem setur sterkan svip á nánasta umhverfi sitt
Upprunaleiki	Mikill – Heildarsvipur hefur haldist þrátt fyrir breytingar sem gerðar hafa verið
Ástand	Gott – Húsinu er vel við haldið
Varðveislugildi	Mikið

Niðurstaða varðveislumats:

Húsið er friðað og verndað í bláum flokki

HÚSAKÖNNUN Á BLÖNDUÓSI 2015

NIÐURSTÖÐUR

LOKAORÐ

HEIMILDIR

NIÐURSTÖÐUR VARÐVEISLUMATS INNAN ÁR - Gamli bærinn / Svæði 1

FLOKKUR A:

Húsið er friðað skv. lögum um menningarminjar nr. 80/2012 eða skv. 1. mgr. þjóðminjalaga nr. 88/1989 (blár flokkur)

FLOKKUR B:

Einstakt hús, húsaröð, húsamastæða, sem lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi - (rauður flokkur)




FLOKKUR C:

Hús sem byggð eru eftir 1940 og lagt er til að vernda með hverfisvernd í deiliskipulagi - (gulur flokkur)

Tekið skal fram að nauðsynlegt er að kanna betur staðsetningu horfinna húsa sérstaklega meðfram ströndinni, þannig að átta megi sig á umfangi byggðarinnar eins og hún var í gamla bænum. Því það eru ekki eingöngu húsin, sem huga þarf að heldur einnig rýmið og samspilið á milli þeirra.

		A	B	C	DREIFBÝLI:	A	B	C
1	Aðalgata 1 - Samkoumuhúsið		■		17 Blöndubýggð 2 - Hillebrandtshús	■		
2	Aðalgata 2 - Sæmundsenhús		■		18 Blöndubýggð 3 - Sólbakki		■	
3	Aðalgata 3A - Zophoníasarhús		■		19 Blöndubýggð 4		■	
4	Aðalgata 3b		■		20 Blöndubýggð 5		■	
5	Aðalgata 5 - Gamla læknishúsið	■			21 Blöndubýggð 6 - Friðfinnhús	■		
6	Aðalgata 7 - Gamli spítalinn		■		22 Blöndubýggð 6B - Hús H. Albertss.		■	
7	Aðalgata 6 - Hóтелиð	■			23 Blöndubýggð 8 - Vilmundarstaðir	■		
8	Aðalgata 8 - Helgafell			■	24 Blöndubýggð 9 - Mosfell	■		
9	Aðalgata 9 - Z. Hjálmssonarhús	■			25 Blöndubýggð 10 - Símsstöðin		■	
10	Aðalgata 9 - bakhús			■	26 Blöndubýggð 12 - Útibú Kaupf.			■
11	Aðalgata 10 - Tilraun	■			27 Blöndubýggð 14 - Ólafshús	■		
12	Aðalgata 11 - Þorsteinshús	■			28 Brimslóð 2-6 - Pétursborg	■		
13	Aðalgata 13		■		29 Brimslóð 8 - Hemmertshús	■		
14	Aðalgata 17 - Sólheimar		■		30 Brimslóð 10 - Gamla Sláturhúsið		■	
15	Brekkubýggð 2 - Melshús		■		30 Brimslóð 12 - Útihús	■		
16	Hnjúkubýggð 4 - Hreppshús			■	31 Brimslóð 14 - Kristófershús		■	
17	Blöndubýggð 1		■		32 Blönduóskirkja gamla	■		

Alls eru húsin 34. Samtals: 14 byggingar eru friðaðar, b.a. er kirkjan og Hillebrandtshús friðuð skv.1. mgr. 36. gr. þjóðminjalaga nr. 88/1989 og 12 hús að auki (sum að hluta) skv. lögum um menningarminjar nr. 80/2012, og fara í bláan flokk. Lagt er til að samtals 16 hús verði vernduð í rauðum flokki og 4 hús í gulum flokki

		A
1	Árbraut 31 - Kvennaskólinn	
2	Brautarhvammur - Elsta kaupfélagshúsið	
3	Húnabraut 35 - Gamla kaupfélagshúsið	

FLOKKUR A:
Húsið er friðað skv. lögum um menningarminjar nr. 80/2012 eða skv. 1. mgr. Þjóðminjalaga nr. 88/1989 (blár flokkur)

SVÆÐI 2 - KVENNASKÓLINN

Á lóð Kvennaskólans fellur gamla skólabyggingin frá 1911 undir þjóðminjalög bæði vegna aldurs og þess að Einar Erlendsson hannaði bygginguna. Í bréfi frá Forsætisráðneytinu, sem dagsett er 19. desember 1914 segir að Alþingi hafi veitt styrk á fjárlögum til viðgerða á skólahúsinu sjálfu, en að auki til viðgerða á einlyftum íbúðarhúsum og þjónustubyggingu, sem voru reist á lóðinni á sjöunda áratugnum, sjá bréf á bls. 124. Þetta verk hefur nú þegar verið hafið. Vitneskja hefur fengist nú nýverið um að eldra skólahúsið, sem brann, hafi staðið vestar og ofar á skólalóðinni. Rétt væri að láta athuga hvort einhverjar minjar eru þar, svo þær séu þekktar, ef raska þarf jarðvegi.

SVÆÐI 3 – LÓÐ KAUPFÉLAGS HÚNVETNINGA – Húnabraut 35

Á lóð Kaupfélagsins er nú eingöngu eitt hús, sem merkja skal í bláum flokki. Nauðsynlegt er að athuga svæðið nánar, því vel gæti verið að einhverjar minjar séu þar. Vont væri að vita ekki af þeim fyrr en um seinan. Segja má að fyrstu skrefin hafi reyndar verið tekin í þessari úttekt. Á Kaupfélags / Sláturhúsatorfunni staðnæmast menn við rýmið vestan við gamla Kaupfélagshúsið, en það virðist hafa alla burði til að geta orðið fallegt rými.

Elsta Kaupfélagshúsið, sem fór í Brautarhvamm á sínum tíma er í bláum flokki og hefur ekki áhrif á þetta svæði a.m.k. ekki að svo stöddu.



Minjastofnun
Íslands

Reykjavík, 21. apríl 2015
Tilvísun: 1624

Bygðasamlag um menningar- og atvinnumál
Austur-Húnavatnssýslu
Hnjúkabyggð 33
540 Blönduósi

Kvennaskólinn á Blönduósi, kennarabústaður nr. 1, utanhúsviðgerðir

Eins og fram kemur í bréfi Forsætisráðneytisins til Blönduóbæjar 19.12. 2014 samþykkti Alþingi í fjárlögum fyrir árið 2015 að veita 20 milljóna kr. styrk til 1. áfanga viðgerðar húsakosts Kvennaskólans á Blönduósi. Styrkurinn tekur til gamla skólahússins, kennarabústaða og þjónustuhúss á lóð skólans. Hluti styrksins var ætlaður til viðgerða á einlyftum íbúðarhúsum og þjónustubyggingu sem reist var á lóðinni eftir teikningum Guðrúnar Jónsdóttur og Knúts Jeppesen arkitekta á 7. áratug 20. aldar. Skal styrkurinn nýttur til viðgerða á ytra borði og gluggum húsanna. Í bréfinu er vísað á Minjastofnun Íslands vegna eftirlits, samningsgerðar og útgreiðslu styrksins í samræmi við verklag stofnunarinnar.

Minjastofnun Íslands hefur á fundi 20.4.2015 móttekið útboðs- og verklýsingar Verkis og teiknistofu Guðrúnar Jónsdóttur arkitekts vegna utanhúsviðgerðar á kennarabústað nr. 1. Árbraut 33, Blönduósi og vegna smíði og afhendingu glugga og hurða í sama hús. Viðgerðin miðast við að varðveita útlits- og hönnunareinkenni hússins, sem teiknað var 1964. Í minnisblaði Minjastofnunar frá 26.6.2013 segir svo um varðveislugildi kennarabústaða við Árbraut 33 og 35: „Form þeirra og útlit fellur vel að umhverfinu og eru húsin tvö mikilvægur þáttur í heildarmynd staðarins. Þau eru með elstu verkum höfunda og hafa gildi sem góð dæmi um listræn einkenni þeirra verka og byggingarlist síns tíma. ... Húsin hafa mikið varðveislugildi og í ljósi þess ber að fara varlega í allar breytingar á þeim, jafn innan dyra sem utan.“

Undirritaður hefur yfirfarið ofangreind hönnunar- og útboðsgögn vegna utanhúsviðgerðar á Árbraut 33, Blönduósi. Þar er áhersla lögð á að varðveita þau útlitseinkenni og frágangatriði sem einkenna byggingarlist hússins. Engar athugasemdir eru gerðar við gögnin. Samþykki er veitt til að ganga frá samningi um útgreiðslu styrksins á grundvelli þeirra.

F.h. Minjastofnunar Íslands



Pétur H. Ármannsson arkitekt, sviðsstjóri umhverfis og skipulags

Afrit í tölvupósti :

Auðunn Elísson f.h. VERKÍS (ae@verkis.is)

Ágúst Þór Bragason f.h. og Bygðasamlags og Blönduóbæjar (agust@blonduos.is)

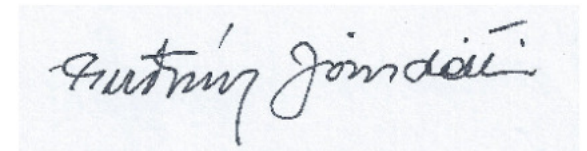
Guðrún Jónsdóttir arkitekt (tgj@tgj.is)

LOKAORÐ

Minjastofnun Íslands / Húsafriðunarnefnd hefur styrkt þessa skýrslugerð og er þakkað fyrir þann stuðning af heilum hug.

Það er von okkar að skýrslan efli trúna á Blönduós sem merkilegan stað, þar sem vernda þurfi þau menningarverðmæti, sem hér hafa verið til umfjöllunar. Þau eru einstök á heimsvísu.

Reykjavík, desember 2015



Auður Jónsdóttir

HELSTU HEIMILDIR

Fyrir utan þá heimildarmenn, sem getið er um í inngangi skulu hér tilgreindr nokkrar bækur, sem efni hefur verið tekið úr í sambandi við skýrslugerðina.

1. Bæirnir byggjast, útg. 1986 – höf.: Páll Líndal
2. Föðurtún, útg. 1950 – höf.: Páll V. G. Kolka
3. Húnaþing, útg. 1975 – höf.: margir - / Kafli um Blönduós - höf.: Pétur Sæmundsen
4. Herseta á ströndum og Norðurlandi vestra, útg. Forlagið 2015 – höf.: Friðþór Eydal
5. Íslensk byggingararfleifið 1, útg. 1998 – höf.: Hörður Ágústsson
6. Aðalskipulag Blönduóss 1993-2013 ásamt heimildaskrá

Embættismenn staðarins hafa verið heimildarmenn okkar um marga hluti og hjálplegir í hvívetna.